DET GÅR AN.

K. B:s rätta ex. är, tillsammans med alla följdskrifterna, förstördt af en gudlös lånare.

DET GÅR AN.

EN

TAFLA UR LIFVET.

FORTSÄTTNING.

Af Joh. Vilh. Snellman

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS L. J. HJERTA,
1840.

FÖRSTA KAPITLET.

»Du har ju sagt, att de skola vara mina.»

»Veckor förgingo. — — År förgingo. Många år.» Och allt var sig så likt. Men också mycket så nytt och förändradt, mycket så gammalt och förbleknadt. Blekare voro Alberts kinder, blekare voro rosorna på de små kamrarnes rosiga tapeter. Bleknat hade Sara Videbecks chaira silkesduk, och en helt svart hade efterträdt den. Men under detta silkesmoln blickade hennes väl kända öga ikring sig på föremål, som voro hennes hjerta kära. Emaljen på hennes tänder var oförändrad, men hvitögats hade antagit en högst liten dragning i perlemor-blått, och kindens rosor lyste igenom den skäraste hvithet. Den gamla verkstaden hade fått nya, ljust gredelina tapeter, hvilka Sara sjelf uppsatt; men en och annan dunklare skiftning vid bordet, under fönstret åt gatan, och vid rummets båda dörrar vittnade om att deras nyhet icke mer var den aldra nyaste. Den, som varit i huset på den tid Sara återkom ifrån sin första, nu

af ljufva minnen återstrålande resa till Stockholm, finner i den fordna verkstaden tvenne dörrar i stället för blott den ena, som leder till farstun. Den andra förde till en liten utbyggnad, hvilken Sara kort efter sin hemkomst låtit uppföra till försäljningsbod. Länge uppfyllde den dock icke denna bestämmelse — jag tror det icke var mycket öfver tio månader. Den tillslöts då, för att icke mera öppnas. Sednare tillpluggades dess lilla fönster, och dörrn förvandlades, ifrån en genomgång för kunder och inkomster, till en genomgång för solens strålar. Det var ett vinstgifvande byte, ty hvad är dyrbarare, än solens ljus och värme. Och likväl fordras för menniskans trefnad, att äfven inkomsterna hafva en öppning, genom hvilken de kunna inkomma i hennes boning. Men — läsaren kan väl förstå, att af boden på så sätt blifvit en kammare.

Det ståtliga och rara Lidköping var sig likt, låg allt ännu vid Lidas strand, som fortfarande offrade sitt vattenförråd åt Wenern. Mången vacker förändring hade dock inträffat med dess invånare. Hederliga borgare hade vandrat eller, rättare, blifvit ledsagade till den af lummiga träd dunkla kyrkogården vid stadens ena hörn. Andra hade sjelfve dit ledsagat en hustru eller ett barn. Men hvem räknar borgarena i Lidköping, ehuru lätt de äro räknade. Skulle någon innehafvare af ett blått band behaga i

Lidköping säga verlden sitt farväl, så skulle den goda staden dock en gång få fägna sig åt verldens deltagande i dess förluster och derjemte åt — — en ståtlig begrafning. Nu eger Lidköping blott få stjernor, hängande vid en bandstump, men ett icke obetydligt antal af dem, hvilka här och der framtindra ur natten och som verkligen lysa för Lidköping alldeles på samma sätt som för större städer. Vare nu härmed hur det vill. Såsom sagdt är, rann Lidas vatten sakta fram, ehuru nu något grumladt och brunfärgadt, likväl icke så, att icke en svärm ankor i detsamma bibehöll sin fjäderklädnad ren och lysande. De tycktes till och med finna sig bättre af Lidas grumliga vatten, än af det destillerade fluidum, som nedströmmade från molnen. Detta kunde man finna deraf att de ofta dykade ned under vattnet. En bagare, rådman i staden, som såg häruppå ifrån sitt fönster, slöt deraf, att regnvattnet måste vara våtare, än det i ån. Han hade kanske icke så orätt, om denna konklusion blott gällde för ankorna; ty de fallande regndropparna rubba den sköna ordningen hos deras fjädrar och genomtränga dem. Man såg detta på trenne gäss, som, jag vet ej af hvilken orsak, stodo ruggiga på en stor sten nära stranden, med ena benet upplyftadt och hufvudet gömdt under vingen. Kanske skedde det för att åtminstone skydda hufvudet.

En man, ännu i styrkans år, det kunde ses på hans gång och på hans former, hvilka icke doldes af en lång, tätt åtsittande syrtut, gick ut ifrån porten till stadskällaren och vände sina steg åt torget. Han sökte, ehuru icke med samma framgång, att följa gässens exempel, i det han uppvek den breda syrtut-kragen. Gående vester om den midt på torget belägna rådstugan, tog han af åt höger samt fortgick i denna riktning, så att han inkom på bron öfver Lidan. Här kändes den nordostliga stormen i sin fulla kraft, då den utan något hinder susade fram öfver Wenern och dref dess böljor dånande mot stranden. Stängerna eller de så kallade prickarne, som utmärkte den djupaste fåran, gungade såsom säfstrån och skutorna vid stranden voro i oupphörlig rörelse. Regnet piskade vår vandrare i ansigtet, och den röda passepoilen på mössan kunde knappt skiljas ifrån sin dunkelblåa grund. Nu vek han af åt höger, och sedan åt venster in på en gård — det var Videbeckskans. — Läsaren har kanske redan gissat, att mannen var Albert, och tar nu för afgjordt, att han gick upp i de rosbeprydda kamrarna — — nej, han stampade hårdt på mattan i farstun, uppknäppte syrtuten och nedfällde kragen, ruskade litet på den samt stänkte vattnet ur mössan, så att tydliga spår deraf blefvo synliga på den hvitlimmade väggen. Derefter öppnade han hurtigt dörrn till sa-

len, den fordna verkstaden, och gick in. Här hörde han, under det han aftog galoscher och syrtut, en ljuf stämma (den tillhörde Sara Videbeck) tilltala sig, sedan likväl en annan mycket spädare röst utropa: Ack — se pappa!

»Stackars Albe, hvad du blifvit våt! Vi måste tänka på något annat sätt för din spisning, så länge höstslasket varar.»

Det betyder ju ingenting, sade han, torkande sig med sin silkesnäsduk, och strök upp mustascherna med en egen volt af de tre främsta fingren.

En liten sexårig flicka, klädd i randigt vestgötha-tyg, sprang emot honom och frågade: »pappa, söta pappa, fryser du?» — Sara satte hennes tvååriga, bleka och spensliga syster ur sin famn ned på golfvet, gick emot Albert och räckte ut handen efter hans syrtut. Men han drog undan sin arm och med den syrtuten. En liten vänskaplig strid uppstod. Den slutade dock hastigt vid den lilla blekas gråt. Sara tog henne åter i sin famn. Albert räckte mössa och syrtut åt en gosse, som kunde vara ungefär två à tre år äldre än den äldre flickan Eva, men hade något af den yngres blekhet, och som allt hittills allvarsam stått med en gaffel i den ena och Regnér's Första Begrepp i den andra handen.

»Adam, se här pappas rock. Häng den vackert öfver stolkarmen der borta.»

Gossen tog syrtuten; Albert tog den lilla Eva och satte henne på stoln vid bordet, samt sig sjelf i en gammalmodig soffa, med dynor och stor-rosigt kattunsöfverdrag. För en stund blef det tyst, så att endast ett sakta slammer af knifvar och gafflar hördes i rummet, och från den lilla kammaren ljöd vid takten af vaggans jemna gång en klar, enkel röst, som sjöng:

Wü — Wü — Barna!
— kattan sofver i qvarna;
Mor maler maltet,
Far stampar saltet —

I ordets egentligaste betydelse stampade väl icke fadren till den lilla, som sött slumrade vid den opoetiska sången, något salt, men han kände en bitter sälta i sitt hjerta. En konstdomare lär väl finna det oegentligt att tala om ett salt hjerta. Vi känna dock ingen bättre bild för den medvetslösa hvila, hvari hjertat försänkes vid känslan af ett obehag, för hvilket det icke kan eller icke vill göra sig reda. Den är färglös, ty man vågar icke blicka ned i hjertat; den är tonlös, ty den kan icke uttalas. Endast en smak har den — en bittert salt, sådan den af mödan nedtyngda arbetaren älskar den, ehuru den icke är behaglig. Den upplöses lätt i tårar — i tårar af bitter sälta.

Albert hörde på sången, utan att höra den med annat än blotta örat. Han såg upp mot bordet.

På den rena duken af Wadstena-dräll stod en karott oskalad potates, en mindre dylik med sill och en kupig porslins-mugg, formerad nästan som en gräddsnäcka. Han gissade, att den innehöll svagdricka, och det genomfor honom: »är detta» — — Källarmästaren, ifrån hvars matsal han nyss kommit, hade väl icke ett kök att förlikna vid Hr Barii i Stockholm; men det var berömdt för goda biffstekar och vanligen försedt med äkta god skinka, späckad oxhare, orrstek eller något ditåt. Det hände väl icke så sällan att, då tre eller fyra officerare af Westgötha-Dahls Regemente — deras uniform bar Albert nu — der kommo tillsamman, en eller annan butelj madera upptogs ur källaren, utom den vanliga halfva buteljen porter från f. d. Lorentz bryggeri i Götheborg. Man såg på en viss ryckning i Alberts öfverläpp och i den sirliga mustaschen, att en tveksam återblick på hans nyligen slutade *dejeuner dinatoire* sammanparade sig med anblicken af Sara Videbecks och hennes barns tarfliga bord. Hans hjerta tillade ovilligt: »är detta — — *allt*.»

Han for med handen öfver de vackra lockarna i pannan, torkade sin hand på näsduken, emedan regnet vätt hårets yttersta ringlar, öppnade munnen till hälften för att tala, men hade intet att säga. Han gned endast med ett hörn af näsduken sina tänder, efter han nu en gång öppnat de förut envist

tillslutna läpparna. Men det hjelpte icke. En smula af en neglikknopp hade under måltiden fäst sig mellan hans tänder. Den lossnade nu och fasthöll hans tankar vid den led, på hvilken de engång begynnt fortgå. Vinden pep sakta mellan de åldriga fönsterbågarna. På en hel vecka hade ingen enda dag himlen varit så klar, att Sara kunnat insätta innanfönstren och fylla springorna med det kitt, hvilket, utan att någon läste deröfver, var så oförlikneligt uti att motstå solens och regnets förenade åverkan.

Det var icke för första gången något liknande en sådan jemförelse, som den, hvilken nu plågade Albert, hos honom åstadkommit stumhet och sprittningar på läpparna. Redan längesen hade oro häröfver och öfver mycket härmed närslägtadt inbitit sig i hans sinne. Väl hade han ofta under den skönare årstiden fört Sara och dem af familjen, hvilka redan kunde stå på egna ben, ut på landet till Villa Giacomina och Trufveholm, ja till och med sjöledes till Kinnekulle. Om vintern hade han på källaren tillställt dinéer och supéer, vid hvilka källarmästaren fått glädjen visa sina egna och sin vinkällares ypperliga egenskaper. Men Sara värderade landsbygden endast för höets och åkrarnes skull. Hon använde utfarterna, för att furagera åt sin ko till vinterfoder, och stundom undföll henne en klagan öfver den oformliga dyrheten på källaren, samt öfver det oför-

nuſtiga uti att slösa penningar »på en så äkta korp,» som källarmästaren. Var icke hans franska bröd hälften dyrare än bagarens, och kostade icke åttondedelen af en fågel, hvilken han stekt, lika mycket som en ärlig Norrlänning tog för hela fågeln såsom ostekt? Dessutom hade hon alltid så brådtom. Hon hade ju ständiga reqvisitioner på kitt och glasskrin. Och om icke alla dessa fermt expedierades, så kunde hon ju »alldeles förlora sina gamla, goda kunder.» I förstone hade hon med sin vanliga bestämdhet erlagt halfva kostnaden vid dessa nöjen. Sedermera afstod hon derifrån på Alberts begäran — kanske emedan det föll sig något dyrt.

Det gifves en tidpunkt i mannens lif, då kärleken upphör att vara den obestämda, magnetiska dragning till det andra könet, inom hvars krets ynglingen finner sig fasttrollad. Sådant kommer väl till en del af — — af erfarenhet. Men för denna förändring finnes äfven en annan grund, hvilken, såsom allting verlden, har sin solsida med en deremot svarande skuggsida. Vi se vanligen endast den sednare — det kommer sig af vår kärlek till ljuset. Det är klart: den, som oaflåtligt sträfvar fram mot ljusets källa, ser endast skuggsidan af de föremål, hvilka ligga framför honom. Deras solsida ser han blott genom att vända ryggen åt ljuset. Hvad tyckes? Bör han föredraga en solsida framför sjelfva solen? —

Mången svarar nej! och ser sig blind på solen. Låt oss säga ett jo! emedan vi veta, att solens strålar gifva *värme* först då de träffa ett föremål, hvars solsida gör värmen fri ifrån ljuset, så att vi kunna njuta af båda. Detta är, hvad man i dagligt tal kallar: se tillbaka, rådfråga erfarenheten.

Den nämnda dubbelsidiga grunden är den gamla, paradisiska: *det är icke godt att menniskan är allena.* Ynglingen fattar detta på sitt sätt, d. ä. han fattar det icke alls — han känner, men tänker det icke. Den mognade mannen — han har en sådan mognad vid 30 års ålder, kanske litet deröfver — tänker: det vore väl om jag hade någon, som befriade mig från de tusende små, tråkiga bekymren för kläder, mat etc., hvilka ännu återstå för att till dessa realia förvandla den ideella penningen. Huru trefligt att äta vid eget bord, att utan egen omsorg hafva rent linne i lådan, att slippa se alla tvätt- och hushållslistor, räkna ut pengar till ljus, till svagdricka, till skorpor, till grädda och till, Gud vet icke hvad! — Huru ljuft att, då man kommer i egen sängkammare, se i egen säng en skön rund arm sticka fram undan täcket, med handen under ett litet hufvud och en skinande hvit mössa. Huru hugnande, att ännu på gamla dagar hafva ett sällskap vid brasan, en den ömaste vårderska vid dödsbädden. — — Allt detta, så trefligt, så ljuft, så hugnande, är likväl endast

skuggsidan. Ty themat till dessa variationer är: *jag*, egenkärlek. Men på solsidan står skrifvet: För hvem arbetar jag, för hvem samlar jag? Efterverlden? Nå väl! Men förlorar efterverlden derpå, att jag gör en fattig flicka lycklig genom att skyddande ställa mig emellan henne och lifvets nordanvindar och genom att med henne dela frukterna af mina mödor, att jag jemte henne uppfostrar ädla barn och sörjer *icke blott för en efterverld, men för en ädel efterverld?* — — —

Sol- och skuggsida hade Albert ofta betraktat. Något af båda skymtade också nu för hans inre blick. Han suckade. Det lät som: »Om hon blott icke vore glasmästaredotter!» Han var således högfärdig och fördomsfull? Nej, men han hade funderat ut, att hon då icke hade förstått sig på att förfärdiga kitt, speglar och glasskrin. Hon hade då kanske varit snäll att koka, baka, brygga, sy, tvätta, stryka; och att af detta arbete skulle funnits nog i hans hus, det hade han tydligt för ögonen. Nu besörjde han sjelf sin ekonomi. Icke derföre att Sara just ogerna skulle biträdt honom. Men hon undvek så omsorgsfullt all inblandning ifrån *hans* sida i *hennes* hushållsangelägenheter, att han blott såsom födelsedagsgåfvor och julklappar fått lemna barnen något tyg till helgdagsdrägt, och henne sjelf några guldnipper. Vid ett sådant förhållande manas hvarje känsligt sinne

att hålla sig *en garde*. Albert var också oändligt rädd att besvära *henne* för *hans* skull. Det såg nästan ut, som om han derföre — och endast derföre, vid sitt inträde vägrat lemna den af regnet genomblötta syrtuten åt Saras omvårdnad.

Men det gafs ännu en omständighet, som vid åsynen af barnen på sednare tider oroat Albert, ehuru hans förstånd smickrade honom med det manliga uti att vara konsequent och förakta alla fördomar. En tanke, en idé, är såsom ett frö. Den skjuter opp i menniskosjälens jordmån och föder nya tankar, till tusendetal. Det första frö, som sålunda planteras hos barnet, är ömhet och omvårdnad; ty detta måste de enkla orden mamma, pappa betyda för barnet. Att kärleken är roten till allt, bevisar sig äfven häruti, ty ifrån dessa enkla ord utgår det nät af föreställningar, den spöklika verld af i hvarandra inneboende tankar och idéer, hvars utsträckning tron och hoppet måla för oss under evighetens sken. I hvarje stund af vårt lif lefver och rör sig i oss denna tankens utveckling, en oupphörlig skapelse. Är vexten vild, sker i det fria, så förqväfves mången planta, utan afseende på om den är ond eller god. Fortgår den under odlarns tukt, qvarstå endast de sköna och raka stammarna, med yfviga grenar, som bära god frukt.

Sara Videbecks ord, under resan öfver Arboga, Örebro och Bodarne, voro ett frö, inkastadt i Alberts själ. De funno en bördig, men vild jordmån, vexte, blommade och buro frukt. Då första sonen föddes, eller rättare redan förut, sade Albert till Sara — han sade, hvad han tänkte, ty mannen är mera konsequent än qvinnan, sig sjelf och andra ofta till förderf —

»Vet du hvad som gör mig bekymmer? Då jag tänker på den, som komma skall — jag hoppas du ger mig en gosse» — han kysste henne — »så bedröfvar det mig, att vi skola binda honom för hela lifvet, kanske mot hans vilja.»

Hvad tänker du på, Albe, han skall icke hafva någon linda alls — du vet väl, att lindan är ett bredt ylleband, hvarmed man snör de arma barnen som med ett snörlif —

«Nej, icke det.»

Nå, huru då? — du må väl icke uppfostra honom till — — till giftermål?

»Bara till kristen — det brukas ju så. Han skall ju döpas, utan att derom hafva något begrepp, ja utan att alls hafva begrepp. — Kan han icke ändå vara kristen? Hvartill tjenar den läsningen? Jo blott till att pålägga honom ett band, hvilket han sedan anser samvetslöst att bryta, endast derföre att det är honom en gång pålagdt. Det är att

bilda munkristna, folk som säga ja, emedan det så brukas, och icke våga säga nej, emedan presten skriftligen betygar en lögn och säger, att de gjort löften och ingått förbindelser, förr än de kunnat hvarken tänka eller tala. Uti den ceremoni, hvarigenom man göres till jude eller mahomedan, finnes då mera förnuft — isynnerhet för de varma länderna. Men huru oförnuftigt vore det icke, att på barnet fullgöra denna, för att binda honom vid moskèn eller synagogan.»

Ja visst — men? frågade Sara, häpen öfver de fremmande orden, »mahomedan,» »moskèn,» »synagogan.»

»Det skola vi icke låta ske. Han skall lära sig sin kristendom, som allt annat, och du skall lära honom bedja. Må han sedan inträda i hvilken församlings gemenskap han vill. Ty äfven den kristligt tänkande kan finna vissa läror sanna i en församling och falska i en annan. Det vore då bäst att icke tillhöra någon församling, minst att genom högtidliga löften binda sig vid en sådan och förbinda sig att tro, hvad man icke kan tro — —; men du känner icke detta.»

Jag känner det icke och förstår dig icke rätt. Du har ju dock ingenting emot att han läser bibeln, lär sig bedja Gud och göra alla menniskor rätt?

»Gud bevare, att jag skulle afhålla honom der-

ifrån. Må han blifva en sann kristen. Men dopet är onödigt; ty läsningen och vattnet gör det icke.»

Detta tilldrog sig för många år sedan. Efter en ungefärlig beräkning måste mera än nio år sedan dess hafva förflutit, ty Adam var nu nio år gammal. Mången kunde tycka, att till ett namn fordras dop, men det förhöll sig icke så*). Gossen hade fått namnet Adam och äldsta flickan hette Eva, till en påminnelse derom, att våra första föräldrar icke hade någon prest för vigseln, hvilken derföre skedde lika knapphändigt, som Alberts och Saras. De tvenne yngre flickorna hade ännu icke något namn, om man icke för sådant vill anse den enas benämning, *tösen*, och den andras, *lillan* — så kallades de i familjen.

Tystnaden varade icke så länge, som det fordrats tid för läsaren att genomögna och för berättaren att nedskrifva ofvanstående omständigheter. — Läsaren har väl erfarit, att det ofta behöfves oändligt liten tid, för att genomlöpa en lång serie af tankar — ungefär som ögat löper ifrån gördeln i Frejas rock till nordstjernan (den på himmeln), flera

---

*) Det har väl hos upptecknaren af Alberts och Saras öden väckt förvåning, att sådant kunnat passera. Men då han har en säker borgen för sakens historiska sannfärdighet, nödgas han förklara den genom det gamla: "under solen ske många underliga ting!"

100,000:de mil, på mindre än en half sekund. Sara bröt tystnaden.

»Min Albe!» sade hon och gaf den lilla en bit skorpa.

Hvad?

»Har du fått bref?»

Nej, goda, icke i dag. — Du vet att jag inga bref väntar. Hvem har jag, som skulle skrifva dem? Han steg upp, ställde sig bakom Saras stol, strök med handen den lillas hår och fästade en kyss på modrens svarta schalett.

»Ah! du sade ju att någon i Stockholm vore sjuk?»

Min far — —

»Ja, din far. Du är lycklig, Albe. Har en far, som förtjenar din tillgifvenhet, icke en, som — —»

Sara, ser du, jag är så besynnerlig. Jag tycker vi icke har det så bra här, som jag gerna önskade. Nu — —

Han satte sig på en stol derbredvid och lutade sitt hufvud emot hennes axel.

»Hvad för nu?»

Sara! der inne sofver en, som — — är min; du har ju sagt, att de skola vara mina. Nu, tillstå — — huru är du?

Hans ögon glänste. Hennes öfverdrogos af en dimma.

»Min Albe, det — — det blir kanske en gosse;» och hon lutade sitt hufvud emot hans.

I Guds namn! Nu, Sara, intet nej. Från den stund, du icke orkar som alltid, måste jag få vara eder tillit; Sara, jag måste få det. Hör, Sara! jag är far. Mina barn skola icke hysa tillgifvenhet för mig — —

»Underligt att du, Albe, skall anse tillgifvenheten bero af sådant. Älskar jag dig mindre för det? En hund följer den, som matat honom, och katten lefver qvar i det hus, der han lärt sig läppja mjölk och fånga råttor. Men kärlek! är kärlek tacksamhet och vana? Var det tacksamhet eller vana, som genast gjorde dig kär för mig? — du har ju icke glömt eller ångrat det, Albe? — Yngve Frey — Strengås, nej Strengnäs — Arboga — Bod — —»

Hon slog svagt rodnande sin ena arm kring hans hals och kysste mildt hans panna: men — den klarnade blott litet, ungefär lika med himmelen, hvilken allt ännu öfverdrogs af sönderslitna molnflockar, ehuru det för en stund upphört att regna. Tacksamhet och vana! återklingade det i hans inre. Det var som skulle han nu först hört dessa ord tillsammans. De hade hopställda en hel annan klang,

än hvar för sig. Han egde likväl från långt tillbaka en dunkel hågkomst af att de kunde hafva ett samband. Menniskosjälen är en besynnerlig verld, och i den röra sig mångahanda gestalter. Huru ofta befinna vi oss icke i omständigheter, för oss helt nya. Dessa personer, dessa föremål, dessa ord, vi äro säkra derpå, vi hafva aldrig förr sett eller hört dem — och likväl säger oss ett dunkelt, dimmigt medvetande, att de redan förut finnas på den bilderrika taflan af vår själ. Är det en hågkomst af något liknande? Nej, vi hafva upplefvat just detsamma, vi nu erfara; blott dess *när* och *hvar* är oss en gåta. Men är icke hela vår andes när och hvar en gåta på båda sidor om detta lifvets gräns?

»Det är mig hårdt, om *de* icke äfven hysa tacksamhet för mig. Lifvet är en ringa skänk, Sara. Tro dock ej att jag klagar. Hvaröfver skulle jag väl klaga? Du säger ju icke: nej. Jag skall icke blanda mig i er hushållning, endast du icke sparar alltför mycket, så länge jag har något. Kanske kommer en dag, då jag gått bort från er. Hvad vill du då företaga med alla dessa? Du behöfver nog då, hvad din flit och sparsamhet gifvit dig.»

Två stora tårar perlade ner för Saras kinder. Tanken på Alberts möjliga frånfälle hade öppnat de-

ras källa. »Går bort,» återljöd i hennes innersta ett knappt märkbart, men skärande echo. Likasom hade han erbjudit henne en lösepenning, henne, som allsicke ville binda honom, kände hon, att det skulle vara ett band på hans frihet att icke mottaga den. Hon svarade derföre med stilla ton, i det hon aftorkade sina tårar:

»Gör som du vill, Albert. I *det* fallet är din vilja lag, och jag får vara nöjd med huru det går.»

Tack, goda, jag får då? — sade han frågande, emedan han icke rätt förstod henne.

»Ja, ja, du bör det! Men hvad tar du dig före, Adam? du har ju rifvit ett stort hål på duken.»

Det förhöll sig som Sara sagt. Den tysta gossen hade med öppen mun sett på föräldrarna; sorg intog hans sinne, då han såg att de icke voro glada, och han ristade tanklöst med gaffeln fram och åter på bordet. Men då hans blickar oafvändt voro fästade på annat håll, kunde han icke veta, huru det härvid förhöll sig med duken. Sara var i saker sådana som denna icke att leka med. Albert visste det; han tog sin syrtut på armen och mössan i hand, samt gick upp på sina rum. Obehaget af hans ställning började blifva honom allt klarare, men han erkände likväl pligten uti att hålla ut. Han vå-

gade icke erkänna för sig sjelf, att kärleken drog på sista andetagen, men han kände att han fordrade något mera än förut, någon rättighet motsvarande den pligt, hvars uppfyllande han insåg skulle kosta honom strid och ansträngning.

ANDRA KAPITLET.

»Skall ett barn fälla tårar vid min kista?»

Samtal, snarlika de i förra kapitlet anförda, fördes ofta de första åren af Alberts och Saras — — sammanlefnad. På sednare tider tänkte hvardera för sig sjelf öfver dessa ämnen, d. v. s. Albert smågrubblade och Sara tänkte icke alls derpå, utan tog dagen som den kom. Albert hade under de sju sednaste kretslopp, vår lilla jord svängt ikring solen, följt med den och sin tid såsom vi alla, men hade äfven dessutom tagit officers-examen och från denna stund fattat en hittills för honom fremmande håg för lektyr — serdeles den nyaste franska och engelska. Saken var den, att hans examen aflupit mycket skralt, icke derföre, att han var mängden underlägsen i kunskaper, men han egde — åtminstone erkändt — icke företrädet att vara hvarken väl- eller högvälboren. Detta väckte hans harm och ärelystnad. Så kom det sig att han inhemtade en mängd kunskaper — och han använde hvarje ny idé på de frågor, i hvilka han genom händelsens makt fann sitt lif inveckladt. Det vittnar om en mer än vanlig

militärisk skarpsinnighet, att han slutligen kom till den fråga: *är icke all uppfostran ett band på menniskans frihet?* Han fortsatte: *Är icke hela lifvet en uppfostran, och är icke all samhällsinrättning ett oupplösligt äktenskap, som måste förderfva och förstöra, der icke kärlek och sedlighet finnes?* Frågorna voro lätt besvarade med ja. Men sanningskärleken frågade ytterligare: *hvad sedan?*

Albert hade gått upp på sina rum, utbytt uniformssyrtuten mot en varm, stoppad nattrock, påtändt sin pipa och kastat sig på soffan, ej för att sofva, men för att låta de tankar löpa fort, hvilka genom uppträdet *dernere* hos honom blifvit återväckta. En tänkare borde alltid röka, åtminstone snusa, ty den som tänker *gör* egentligen ingenting — och sysslolöshet är tanklöshet. Strumpstickning är hos det vackra könet ett surrogat härför, ty den går af sig sjelf och stör icke tankarnas gång. Men en manlig tänkare kan icke gerna sysselsätta sig med något så qvinligt; han måste hafva pipan i mund eller snusdosa och näsduk i hand. Jag vet ej huru forntidens filosofer kunde slå sig ut, då ingen af dem kände Amerika och *Nicotiana Tabacum.* Dock, det är sannt: de spatserade eller sutto i det gröna eller hos en Aspasia — allt sysselsättningar, som icke afleda uppmärksamheten, icke ens den sistnämnda — en filosofs.

Albert hade rökt pipan till slut och i sina funderingar just hunnit till omförmälda qvistiga fråga: hvad sedan? Han steg upp för att stoppa i en ny, men var ännu sysselsatt med att blåsa ut »länsman», då han hörde tunga steg i trapporna. Dörren öppnades och in steg stadens brefbärare. Man har nemligen på sina ställen i landsorterna, likasom i hufvudstaden, embetsmän, hvilkas syssla det är att bära ikring orekommenderade bref till deras egare och tillkännagifva, om några rekommenderade ankommit — i hvilken händelse besväret att sjelf gå till postkontoret vanligen lönar sig.

»Ä detta här'a herrns?» sade han, andtruten och drypande af regn, i det han framtog ett bref.

Albert såg tigande på utanskriften, gick fram till bordet, tog en slant och gaf den lika tyst åt mannen vid dörren, som med ett »tackar ödmjukast, nådig herre,» tog afsked med många skrapningar på foten. Hans ogemena artighet kom sig deraf, att han fått 2 skillingar banko i stället för en, som enligt taxa och bruk tillkom honom. Men en ungkarl — och Albert var ju i det närmaste en sådan — räknar sällan kopparmynt.

Brefvet innehöll: »B. B. hur står det till med Dig nu för tiden? Fortfar allt ännu Din filosofiska likgiltighet för verlden? Det går också i sanning lätt

för Dig att vara filosof, så länge Du har Din S. trogen som guld.

Jag skrifver för att bedja Dig om en vänskapstjenst, öfvertygad att Du icke räknar på några steg och ord för en god vän. Af B., som nyligen kom hit upp, fick jag höra att fader *Äkta* *) puttrat och hotat skicka min revers hit till lagsökning — f-n att jag skulle ge en sådan i den förb. gubbstutens köttiga fingrar. Föreställ honom nu med goda eller hårda ord obehörigheten af ett sådant sakramenskadt tilltag. Säg honom att jag före Julen kommer dit ned. Lofva dusörer, guld och gröna skogar. Jag litar på att saken kommer på redig fot, då Du tar den om händer.

Hvad skall jag berätta Dig härifrån? Allt går som förr. Dåliga affärer, men vackra flickor. Hos Baron P:s finnes nu en *dame du salon*, en fröken Celestine v. M., en engel, som satt allas vår egenkärlek i rörelse. Dock, Dig rör icke sådant.

Jag beklagar General S:s död, i synnerhet om, såsom det säges, han icke gjort någon disposition af sin förmögenhet. Det vore för Dig en förarglig

---

*) Vi hafva fått den upplysning, att officerarne vid V. D. Regemente så kallade källarmästaren i Lidköping, emedan han om alla sina varor försäkrade, att de voro "äkta," "rigtigt äkta."

affär. — Det är också högst oförnuftigt af så gammalt folk att icke i tid tänka på sin dödlighet. Jag hoppas min kära onkel icke skall vara lika bekymmerslös och förorsaka mig bekymmer. Ta mig f–n! måste jag icke skrifva till vår lustiga kommminister och bedja honom vid tillfälle dundra på gubbens samvetsportar.

Helsa — — — — Lef väl!

Stockholm d. 4 Oktob. 183—.

C. v. P.»

Albert kastade med en åtbörd af vild vrede brefvet i en vrå. Hans ansigte brann i dunkel rodnad, nästan öfvergående i blått. Det var vredens gredelina färg, sammangjuten af glädjens röda och hoppets blåa — en förunderlig naturens lek. — Hans händer voro hårdt sammanknutna, och han vandrade med häftiga steg fram och åter i rummet.

»Fader!» utropade han, sedan det första intryckets häftighet gifvit vika, »fader — hvarföre skulle jag kalla dig fader? Derföre att du gifvit mig lifvet? *Det* är en lätt tjenst, om det är någon. — Du skulle kanske hellre sett att jag aldrig skådat dagens ljus. — Du ville blott stilla din lusta — du, nej lifvet — satan har lärt mig inse att din önskan icke var oförnuftig. Fader? skulle jag kalla dig fader, derföre

att du nödtorftigt delat åt mig af ditt öfverflöd? Den narr, som förkunnat mig din död, har en dylik räntebonde — han kallar honom endast onkel, och förstår dermed: gammal narr.» — — — Historien förmäler, att Albert här slängde pipan i samma vrå som brefvet, slog armarne hårdt i kors öfver bröstet och fortfor:

»Naturens band? hvad är naturen? Den lärer fader, moder och barn att slåss om ett stycke ben. Den parar ihop far och dotter, son och moder, och skiljer dem åter lika tillfälligt åt. Tacksamhet? Jag är tacksam för hvad jag mottagit; men den uslaste tiggare, med hvilken jag endast har menniskonamnet gemensamt, vore mera förtjent af min tacksamhet, om han mättat mig med sitt tiggda bröd.«

»Men hvad vredgas jag? Vid Gud! icke derföre att dina välgerningar upphört. Jag ville gerna kasta ifrån mig äfven dem jag hittills emottagit. — Välgerningar, som endast nedtrycka mitt sinne. Jag ville gråta på min faders graf — men jag kan det icke. Jag kan älska en hund, men icke den, som gifvit mig lifvet. Grufligt — — — Skall ett barn fälla tårar vid min kista. Öde! hämnare! jag fruktar. Du straffar intill tredje och fjerde led» — —

Samma afton kl. 1-4 till 7 inträdde Albert i källarmästarens sal. Derute hade regnet upphört, men stormen fortfor att blåsa kall ifrån nordost. En sådan vind plär friska upp kinder, hvilka en nyss öfvergången sinnesrörelse förbleknat. Albert hade gifvit den härtill tillräcklig tid, emedan han nu icke kom direkte hemifrån. Han hade vandrat väl en timmas väg utom Örslösa tull, utan att likväl njuta af landets behag. Detta har också sina svårigheter på en stormig och regnig oktoberdag. Inne i källarsalen var det något skumt. Ett ljus brann dock redan på disken. Trenne äldre män sutto vid ett bord, med sina *stora* *) supar till hälften tömda, hvaraf kunde slutas, att halfvan ännu icke gått. Från kammaren hördes slamret af tärningar. Albert tittade in och såg tvenne unga män, i dylika uniformer som hans, sitta vid ett brädspel. På en gång sträcktes emot honom tvenne händer, och tvenne röster ropade:

»God afton, Albert!» — »Glada själ!» tillade den ena af de båda. »Kypare! tre glas punsch,» ropade med en hjeltes kommandostämma den andra.

Punschen kom. Spelet hvilade. Man drack under hvarjehanda skämt.

»Apropos,» sade Albert, »jag har för vår *Äkta* något riktigt äkta, hans eget skinande konterfej.»

---

*) Som hvar man vet, skiljes på en källare mellan *stor* och *liten* sup.

Ah för tusan! Låt oss se — Likt! som ett bär! förträffligt! Kypare, bed källarmästarn komma hit.

Man vet att unga soldater icke hafva svårt för att skratta. En hjertlig skrattsalva började smattra mellan mustascherna. Den afbröts genom källarmästarens:

»—ka tjenare, go herrar. Ska' dä vara något rigtigt äkta?»

»Derom sedan,» ordade den yngsta af de tre, Baron L., »här finnes något rigtigt äkta, som Löjtnant A. medfört till herrn,» och han höll porträttet framför källarmästaren. Dennes ansigte ljusnade så småningom, som klotet på ett kyrktorn vid morgonens första strålar. Mungiporna drogos allt mera mot örat, tills munnen bildade en leende halfcirkel och gjorde honom fullkomligt lik porträttet. Slutligen utbrast den förnöjda mannen i ett skallande skratt, hvari de öfriga icke dröjde att instämma. Han måste sätta sig och hålla om den runda magen, för att hejda yttringarne af sin hänryckning. Då detta lyckats, utropade han med en ny tillfredsställd blick på porträttet.

»Nå, aldrig såg jag maken!»

»Har ni då aldrig sett i spegeln?» genmälte den unga baron, som ännu fortfor att skratta.

»Ja, just som en spegel — rigtigt äkta! Tack, herr löjtnant. Behaga inte herrarna dricka ett glas madera, äkta madera, rigtigt äkta.»

Ingen hade något deremot. Gubben gick ut i källarsalen för att reqvirera maderan och visa porträttet åt de trenne vänner, som der tagit plats. Dess uppträdande der väckte en lika glädje.

«Känner ni någon, som vill låta porträttera sig, så rekommendera mig; jag önskar göra ett försök,» sade Albert med en ovanligt allvarsam tonvigt. Båda hans kamrater sågo förvånade upp till honom, och han kände en viss hetta i sina kinder.

»Hvad, vill du vinna konstnärsära?» frågade den glada L., efter en paus.

»Nej, pengar,» svarade han så tvärt och med en röst så utmanande, att L. ryckte på sin stol.

Det är en af skråinrättningen oberoende skrå-anda, som gör att de flesta menniskor skämmas för hvarje sysselsättning utom deras egentliga metier, om icke det sker endast »för ro skull.» Äfven om den bestämda befattningen lemnar ganska mycken tid öfrig, så får denna icke användas till förvärfvande af välstånd och oberoende. Det anses då för hederligare att roa sig, äfven om den med befattningen förenade inkomst icke medgifver de omkostnader, som äro förenade med dessa nöjen. Man söker likväl då att i sitt yttre skick visa det oberoende, man

i sjelfva verket icke eger, och det kallas ädel stolthet, ädelt förakt för den lumpna penningen att låna den, om man blott icke anser sig långifvaren eller borgesmannen förbunden och tappert låter fyrkarne dansa, när man en gång har dem. Albert hade fattat ett manligt beslut att sätta sig öfver denna usla fördom, men kunde dock icke värja sig för den känsla af blygsel, som emot hans vilja intog honom, då han inför sina tjenstekamrater skulle tillstå detta sitt beslut.

Kyparn inkom med vin och glas. Värden drack sina gäster till och tackade Albert ytterligare.

»Ett förbehåll, herr källarmästare: att ni förser porträttet med glas och ram, hänger det derute i salen och tillsäger dem af era kunder, som skulle önska sig ett dylikt, att jag gör dem för 10 r:dr stycket i oljefärg, och laverade för 3 riksdaler banko.»

Albert sade detta med synbar ansträngning, i det han kastade en blick på sällskapet. Han upptäckte, att till och med källarmästaren såg förvånad ut, då han något långdraget svarade:

»Gerna, herr löjtnant, ehuru jag förut ämnat hänga det i min sängkammare öfver sängen — om min hustru intet haft emot saken; ty hon är äkta, riktigt äkta» — —

Källarmästaren tystnade visligen, och den afbrutna meningen gaf L. anledning att falla in i en gladare ton. Gästerna i salen hade emellertid ökats. Gubben Äkta nödgades lemna sällskapet, som i stället fick en tillökning i stadens borgmästare. En vördnadsfull fotskrapning i salen tillkännagaf hans ankomst och källarmästaren uppvaktade sjelf den högtärade borgmästaren med en pipa. Albert dröjde icke länge. Men förr än han gick, hade han hos borgmästaren betingat sig en dombok att renskrifva för 12 skillingar arket. Han fann ett nöje uti detta slags trots emot de närvarande officerarne, hvilka vid hans förslag och ackord sökte dölja sin förlägenhet under ett halft leende, som för borgmästaren skulle antyda, att detta blott var ett infall af Albert. Dock, borgmästaren var affärsman och tog saken kallt, men reqvirerade en varm toddi. I förbigående inlade Albert ännu hos källarmästaren ett godt ord för v. P., och gubben Äkta lemnade villigt ytterligare två månaders uppskof.

Albert gick. Hans steg ledde honom mot hemmet; men då han kom till porten, såg han upp, såg ett ljus flyttas fram och åter i sitt inre rum, förde handen mekaniskt i bröstfickan, der hans fingerspetsar upptäckte ett bref af glatt postpapper, och — vände om nedåt stranden af Venern. Himmeln hade klarnat i norr, och ett svagt månsken upplyste nej-

den, likväl icke så starkt att det kunde förtaga skenet ifrån andra, än de närmaste och minsta stjernorna; ty månan gungade ännu som en kinesisk båt på det blå himlahafvet. En skuta, som dagen öfver legat i lä för land, loverade nu uppåt staden. Vinden hade mojnat ut, och blott en och annan liten by påminte om dagens storm. Då gaf det lättlastade fartyget vika för vinden, och månen sken bättre in i dess segel. Endast en svag dyning sqvalpade mot stranden, men utifrån Wenern hördes ett doft, susande dån.

TREDJE KAPITLET.

»Det glänste, utan att lysa. Inga blixtar framsköto ur dem; men de egde en klarhet och genomskinlighet, med en eld på djupet, lockande som himlahvalfvets blåa ljus i bottnen af ett klart vatten.»

Lidköping är en rar stad, men det är dock någon skilnad uppå att tillhöra de rara och de raraste städer. Till dessa kunde man t. ex. hänföra London och Arboga, den förra för sina ficktjufvar, den sednare för sina kringlor. Häraf följer också klart, att Lidköping icke kan vara en lika gynnsam stad för porträttmåleri, som många rarare och raraste städer. Så älskar man i Lidköping icke alls croquiser och laverade porträtter, emedan ingen menniska på dem kan skilja en rodnande skönhet från en blek. I stora städer, hvarest äfven bristen på rodnad är stor, har man ofta en annan smak. Likaså är kritiken i en stad, sådan som Lidköping, i många afseenden strängare. Bäst som det är, letar en skräddare ut, att rockkragen icke har den nyaste Stockholms-snitten, och en rådmansfru ser tydligt, att negligén icke har bandrosen fästad så som hen-

nes nåd, majorskan, hade den på sin negligé vid sista nyårsbalen. Dessutom anses det i Lidköping, och i många andra städer ominöst att hafva sitt jag för ögonen, icke som skulle det betyda död och förgängelse, utan högfärd och fåfänga. För det sista äro icke så många i belägenhet att kosta något uppå »sådant strunt» — — som sin egen bild.

Oaktadt allt detta, hade Albert öfver sex veckors tid haft fullt upp med beställningar. Ännu stodo i hans rum tie eller tolf vördiga fäder och ståtliga matronor — de unga damerna i Lidköping kunde naturligtvis icke *sitta* hemma hos målaren — väntande på julaftonen, då de med sitt inträde borde syrprenera de ömsesidiga originalerna.

Men härmed voro också alla utsigter till vidare förtjenst genom porträttering i det närmaste förbi. Renskrifningen afkastade väl litet, men det fordrades den mest ansträngda flit, för att på en dag medhinna fem ark (sidan beräknad till 40 rader, med tolf stafvelser på raden) och således hafva en förtjenst af en riksdaler, tolf skillingar. — Dessutom vet väl den, som gjort försök med renskrifning, att föga någon mera dödande sysselsättning finnes — om man nemligen med lif förstår annat än blott vegetation. Det var derföre icke något serdeles deri, att Albert hvälfde många planer i sitt hufvud och undertiden lät pennan hvila. En förmiddag kastade han den

helt och hållet ifrån sig, slog först ett par slag kring sin kammare och gick sedan ned i Saras rum. Det var en vacker förmiddag. En förvinter hade inträdt, ehuru med ganska ringa snö. Träden voro tunnt klädda med rimfrost, hvilken neddammade glänsande i solens strålar, så ofta en sparf eller en sakta vindpust for fram öfver grenarne. Röken ifrån stadens skorstenar hvirflade upp i sirligt rundade kretsar, och de eljest fula, utstående husknutarne liknade nu hvita kolonner, hvilka, jemte en hvitglänsande fris långsåt takranden, behagligt afstucko mot sjelfva husets brunröda grundfärg. En lätt sky eller dimma inrusade i rummet genom den öppnade dörren, då Albert inträdde.

»God morgon, Albe, du mår väl bra i dag?» Sara bortlade ett skrin, hvarpå hon som bäst arbetade, omgifven af en kopp med klister och papper af alla färger. Hon steg upp, borttog en tallrik, som stod på bordet framför den lilla, torkade af både bordet och hennes mun samt ordnade sina papper, under det hon knappt hörde Alberts

»Ganska bra. Ni ä' alla friska?»

Han kysste Eva, som hängt sig vid hans arm, gick till bordet och tog den lilla bleka i famnen. Hon slog gladt sina armar kring hans hals, och Sara vände sig till gruppen med en blick midtemellan stolthet och innerlig glädje. Hon fann sina barn

vackrare, då de omslötos af den välbildade, starka mannen, och vid åsynen af hans ömhetsbetygelser mot dem rördes hennes hjerta djupt. Det rörde sig också under hjertat, hon nedsjönk med ett ofrivilligt utrop på stolen, och en ögonblickligt öfvergående blekhet for öfver hennes ansigte, så som på en half-klar sommardag skuggan af ett moln jagar öfver en blomstrande äng.

»Hur är det med dig? Du bleknar» — —

Han ställde den lilla ned på golfvet, skyndade till henne och stödde hennes hufvud mot sin arm. Hon smög sig sakta till honom.

Det betyder ingenting, min Albe, ett litet styng — — här.

»Oroar dig något. Har jag — —?»

Nej, Albe, nej! Gunådaste mig — — det måste ju så vara — —

»Stackars Sara.» — Han hemtade ett glas vatten och tvang henne att dricka några droppar, ehuru hon redan åter var rask och hade återtagit sitt arbete. Albert tvekade en stund, om han skulle nu säga henne hvad som låg honom på hjerta och tunga. Men tiden hastade, ångfartyget Yngve Frey skulle om Fredag afgå från Arboga — det var nu Onsdag. Efter en stunds tystnad började han:

»Skulle du bli ledsen, Sara, om jag nu på en tid reste upp till Stockholm?»

Ledsen, du förstår väl det — — och hon såg upp mot honom med en så innerlig blick.

»Det smärtar mig att lemna er. Men jag måste resa — affärer — — «

Ack ja. Du måste resa. Den resan kan gå hastigt; den kan också dröja. Förlåt, Albe, att jag gråter, jag trodde icke din afresa skulle någonsin ske med tårar. Men man blir ju så lätt ett bortskämdt barn. Det är som skulle jag vara rädd att bo ensam i huset — — jag vet ändå att ingen numera skall oroa mig. Förr visste jag ej, hvad fruktan var.

»I Lidköping är ju alltid så fredligt. Hvem skulle här oroa dig? Du kan ju taga någon att bo i mina rum. Jag skall besörja derom.»

Nej, Albe. Låt dem stå toma. Det är bättre så. Jag får då ibland gå dit upp! Dessutom — en fremmande karl deruppe är icke bra. Jag har aldrig talat för dig derom. Du mins första gången du reste till Stockholm. Den der släta kapten åkte in här som vanligt och bodde i dina rum. Han låtsade först vara artig, men blef sedan stygg, som officerarne bruka. Han till och med sade: när det nu en gång är som det är — — och en natt, då han kom hem från källaren, var det endast med möda jag räddade mig undan i boden — —

»Den skurken! Hvarföre sade du icke derom för mig? Jag skulle — — »

Söta Albe! Han är ju nu död. Jag visste också nog, att han ej mer skulle komma tillbaka. Det är dock hårdt — — de der fruarna äro skyddade för sådant, om de blott vilja vara det. Jag vet nog, att jag för din skull varit så försigtig, och likväl — — han är icke den enda, som ansett sig kunna säga sådant — — det är olidligt! — —

»Sara! skulle någon i min frånvaro våga något sådant, så får du icke dölja det för mig. Jag skall med ens afskära det. Var nu lugn — — jag reser, i eftermiddag, men är snart tillbaka.»

Han tryckte sakta till hennes venstra ögonlock, kysste det och gick. Sara Videbeck kastade en half blick efter honom och en half i spegeln öfver soffan. Spegeln svarade: bleka kinder — från honom återstudsade hennes blick med bleka minnen. — Albert gick; men förargad mumlade han: »henne, som jag kallar min, henne vågar man göra förnedrande anbud. Hvilken skurk som helst anser sig ega rätt att locka henne ifrån mig — hvem som helst tilltror sig åtminstone att försöka det. Är det blott derföre att vi icke tillkännagifvit vår förbindelse vara sluten för all tid? Men är den det? Intet löfte binder henne — intet mig. Hvem skulle då anse sig förhindrad

att — — Det är en labyrint, hvarur intet menskligt förstånd kan reda sig. Men trogen är hon som guld.»

En resa kan väl lekamligen vara tröttande, men för själen är den en hvila. Ombyte af sysselsättning underhåller själens spänstighet. Deremot finner menniskan sig lätt nedtryckt af sina omgifningars enahanda. En utflykt ifrån dem ger allt ett annat utseende. Det behagliga får en förökad glans — det obehagliga förlorar sig och dess skarpa linier falla tillsamman, sedda på afstånd. Isynnerhet för mannen äro resor stärkande medel. En qvinna bör icke göra dem längre, än att hon till natten åter kan hinna hem; ty husgudarne älska att hvarje natt se sin lampa tänd, och qvinnan är dess vårdarinna.

Albert tog icke vägen öfver Mariestad till Arboga. Det var ett *något*, som ledde hans steg derifrån. Han grubblade icke mycket deröfver — han tog för afgjordt, att det kom sig af ledsnad att nu resa denna väg ensam. Och dock — menniskohjertats irrgångar äro många — den väg han nu reste skulle knappast blifvit förskönad af den reskamrat, som gjorde resan öfver Mariestad så angenäm.

Så snart han hunnit förbi Trufve, tog han af till venster, långsåt stranden af Kinneviken. Då han åkt

uppför sluttningen af Kinnekulle, som liknar lutningen af taket på en Göthisk kyrka, upprest af förgångna, kraftigare slägten, kastade han en blick tillbaka. Lidköpings kyrktorn, dess röda och gulnade tak framskymtade längst bort i viken. Albert lät skjutsbonden hålla, och försökte, ehuru förgäfves, att urskilja den af de hopträngda hyddorna, som inneslöt henne och barnen. Något liknande en suck höjde den öfver bröstet hårdt tillknäppta rocken. Han for med handen öfver ögonen, liksom för att upplyfta ett flor eller förjaga en dimma, hvilken sväfvade öfver utsigten. Men han märkte, att det icke var ur det inre denna dimma uppsteg; det var den höstliga naturen sjelf, som framalstrat den. Nästan kände han sig frimodigare, då han fann det dunkla, som oroade honom, utom sig. En hel mängd obehagliga minnen försvunno i denna känsla — han nickade åt hemmet och lät skjutsbonden köra fram till Westerplana.

Då den vackra officeraren, ty Alberts manliga yttre väckte alltid uppmärksamhet hvarthelst han kom, åkt omkring kullen förbi det täcka Råbeck, det sköna Hellekis och det rika Hönsäter, begynte han finna sin resa allt angenämare. Han språkade med en temligen hygglig bondflicka, som skjutsade honom från Westerplana till Forshem. Den unga vestgötskan med sitt linhår, sina klippska ögon och hvita

tänder, var munter och liflig. Då hon smällde på den tröga hästen, ryckte på tömmarna och smackade, uttryckte hela hennes person en så naiv blandning af hurtig arbetskraft och oskyldig lustighet, att Albert fann ett serdeles nöje uti att betrakta den välvexta gestaltens rörelser. Hennes sätt att röra armarna hade mycken likhet med Sara Videbecks, när hon (Sara) knådade sitt kitt. Hans blick fästes en gång vid flickans vackra hals, som ifrån hakan, der den var starkt solbränd, med ett allt mera ljusnande behag (det måste man af den naturliga aritmetiska progressionen genast finna!) öfvergick till den renaste hvithet, hvilken försvann under vecken af en grof, mörkgrön, stickad yllehalsduk, hårdt tillknuten omkring bröst och lif. Då flickan, när det bar af nedför en backe, lutade sig något baklänges i sätet, för att med fötterna hafva motspjern på framvagnen, kom knuten på hennes halsduk att gå upp. Så snart de resande hunnit utföre, höll flickan stilla och tillknöt helt oskyldigt sin halsduk igen. Albert blef dervid något tankfull.

Vid Björsäter, der den väg Albert nu farit sammanträffade med den han följt med Sara Videbeck från Stockholm, gaf han flickan en hel tjugufyraskilling i drickspenningar. När han sedan körde framåt Mariestads-vägen, kände han ett högst eget obehag vid de minnen, som vaknade hos honom.

Han hade icke åkt långt, förrän han tillsade skjutsbonden att taga af till höger vid Leksbergs kyrka, och valde omvägen genom Undenäs och Askersund?

Den vägen hade han icke förr rest, och ehuru årstiden var långt framskriden, erbjödo de för honom nya utsigterna öfver Vestergöthlands vackra insjöar, Imsen, Viken och Unden, samt slutligen den majestätiska Vettern ämnen till förströende och uppmuntrande betraktelser.

Anblicken af det prydliga Aspa, det praktfulla Stjernsund och den lilla, trefliga staden Askersund uppfriskade alltmera Alberts sinne och förjagade småningom de dimmor, som ännu från Lidköping ville hänga qvar vid hans inre menniska. Han kände sig så upplifvad, att han ifrån Askersund beslöt taga vägen direkte öfver Örebro till Arboga. Omvägen till Askersund hade emellertid kostat honom åtminstone 8 timmar mer, än han hade behöft, om han farit genom Mariestad. Han måste derföre, för att hinna fram i rättan tid, numera resa natt och dag. Det var honom icke okärt, att med all den skyndsamhet, som en ståtlig figur med mustascher förmår inpregla i en skjutsbonde och hans hästar, få ila förbi alla de ställen, der han fordom så långsamt färdades med sin då nya bekantskap, Sara. — — Nu kom han dessutom icke till Bodarne — —

Det var afton vid hans framkomst till Arboga. Trängseln af resande var icke stor, och på gästgifvaregården, som nu ombytt egare, möttes han af alldeles nya ansigten, nya anordningar och nya rum. Det gjorde honom godt att slippa ifrån de oroliga minnena. Men hans sömn var icke lugn — antingen nu resans skakningar eller andra omständigheter dertill voro skulden. Endast till hälften uthvild uppstod han om morgonen; men det var icke tid att dröja och sofva ut. Han skyndade sig ombord.

Munter och upplifvad af en god frukost marscherade Albert åter på ångfartygets däck, med sin cigarr mellan läpparna. Men denna gång hade han intet skäl att hålla sig till fören af fartyget. Han gick nu stolt ikring på det trånga halfdäcket och kunde, när han behagade, träda ned i aktersalongen. Man kunde också lätt få det infallet att lemna fria luften, emedan den icke var helt och hållet fri från snö, likväl af det mindre behagliga slag, som under sin färd genom nedre luften till hälften upplöst sig i vatten. Jag ser i ett sådant snöfall bilden af nutidens — och, hvarför icke? af all tids bildning, som sträfvar att upplösa individualiteten, kristallisationen, och låta den försvinna uti en sammanhållande, homogen massa, i frihetens och jemlikhetens uppfriskande och befruktande floder. Endast köld, frånvaro af kärlekens värme, förmår upphäfva den ömse-

sidiga affiniteten. Men låt strålarna af kärlekens sol fritt spela, och menskligheten sammanfaller i en enda stor familj, hvilken förstörer icke mindre den individuella egoismen, än den, som nu under namn af familjeband åtskiljer i stället för att förena, emedan den af tillfälle och nyck sammankedjar det oförenliga. Låt oss då hoppas, att jorden en gång skall bära lyckligare, i »fri valomarming» *) fostrade slägten, hvilkas lycka icke är beroende af ett yttre band, utan grundad på ren ömhet, natur och dygd. Dessa tankar kommo och försvunno i den ståtliga krigarens hufvud, inför hans inre öga, under det snöflingorna dansade förbi det yttre ögats spegel. Att den fordom lättänkande ynglingen nu blifvit en djupttänkande man, hör till naturens ordning, äfven om man icke gått i den filosofiska glasmästar-dottrens skola. Denna fördel hade ju dessutom fallit på Alberts lott. Han dröjde nu allt derföre uppe på däck, ehuru osäkert är, om han gjorde det mera för att ostörd öfverlemna sig åt sina tankars hvirflar eller för att få njuta af den hvirflande röken ur cigarrn. Som man

*) Ordet är väl lånadt från Tyskan af Heine, men ett lån hör icke som sådant till förbjudna saker, d. ä. ett lån är ingen tjufnad. Detta ord finnes också upptaget i det kritiska svenska Lexikon, Hr Hugos akademi är sinnad att utgifva.

vet, är tobaksrökning icke tillåten nere i salongen på en ångbåt.

Just nu hade denna plaskande simmare skjutit ut ur Arboga å, hvars krökning man ännu såg utmärkt af en röklinie, som dref fram öfver det låga landet. De trädlösa ängarne gåfvo nu plats åt höga, här och der skogbevuxna stränder. Några sjöfoglar lågo oförskräckta nära den gula vassen på vestra stranden, och tycktes glada gunga på de rullande vågor, hvilka i en spetsig vinkel utgingo ifrån fartygets akter och bildade dess kölvatten. Alberts blick hade en stund oafvändt varit fästad på dem; men då de försvunnit uti den vaggande vassen, vände han sig om och såg utåt Mälaren. Vinden, som blåste från sydvest, hade här upprest små rullande ryggar, hvilka jagade hvarandra, utan att kunna jemna den fåra, som åtskilde dem, och då hväste stundom uti den ett stänk af glänsande skum. Fartyget sköt god fart. Det dröjde icke länge, förrän det befann sig ute på fjärden, lemnande vågorna efter sig klufna och oroligt sqvalpande ur sin eljest regelbundna riktning. En lätt höjning och sänkning gjorde stegen på däck osäkra. Blåsten blef mera genomträngande. Albert steg nu ned ifrån halfdäck och begaf sig för ut. Här var tomt på passagerare. En qvinnofigur i kappa och svart vadderad hatt smög sig in i styrmannens koj uti ena hjulhuset. Machinisten stod, ännu

blossande af hettan under däck, i sin solgula drägt af engelskt skinn *), bredvid trappan till försalongen, i gladt samspråk med jungfrun, som äfven för en stund stuckit sin trubbiga näsa upp i tövädret. Albert gick fram, lutade armbågen mot relingen och såg ned i det brusande vattnet framför stäfven. Man hade nu redan lemnat Galten och passerat Qvicksund. Då han upplyftade sina ögon, blef han varse en liten båt, som stack ut framom nästa udde. Han kunde tydligen skönja tvenne roddare i båten. En figur i dess midt, under en uppspänd paraply, och ett slags hvit flagga i framstäfven antydde en ny passagerare. Albert såg sig om efter kaptenen, men då denne icke syntes uppå däck, gick han ned i matsalongen, der han fann fartygets styresman vid ett glas grogg.

»Herr kapten, vi få en passagerare till. En båt ifrån Thorshälla-stranden närmar sig fartyget.»

Godt för rederiet! Hon har gjort dessa sednaste turer utan förtjenst.

»Tror kapten icke båten har svårt att lägga till i det här vädret?»

Åh! Mälaren är icke Vestersjön. Vågor som sophögar kan hvilket tråg som helst hoppa öfver.

Kaptenen syntes icke hugad att lemna sitt glas.

---

*) Jean.

Albert stod som på nålar, kanske emedan han icke var serdeles förtrolig med resor och ännu ej hunnit till den likgiltighet för allt, utom egen beqvämlighet, hvilken karakteriserar en äkta voyageur. Slutligen tömde kaptenen sitt glas, förság sin mun med den vanliga laddningen af pikanell och begaf sig upp. Albert följde honom. Båten var redan så nära, att hvar och en ombord kunde se ett fruntimmer titta fram undan paraplyn, medan hon med venstra handen upplyftade sitt hvita flor.

»Gå om styrbord!» kommenderade kaptenen. Men då rorsmannen åtlydde kommandot och fartyget gjorde en liten gir, började roddarne i båten, som en stund hvilat på årorna, att af alla krafter ro tillbaka åt land.

»Lägg till på babords-sida!» ropade kapten till dem, med handen sammanböjd öfver munnen — och tillade: »Satans bondtuppar! de tro icke att man här har ögon i hufvudet. Nå så drag för — — Stopp maschin!» afbröt han sin monolog.

Då hjulen stannat och ångbåtens fart saktat sig, vände de försigtiga roddarena åter mot fartyget och närmade sig dess sida, men på styrbord, ofvan vinden. Fallrepsluckan öppnades, men förr än trappan hann utsättas, låg båten redan vid sidan och roddaren i fören höll stretande tag i kasttåget. Den andra räckte med möda upp en liten koffert, en nätt

korg och en hattask, allt under kaptenens helsningar: »Era lymlar, har ni icke vett att lägga till på läsidan? Hur vill ni få upp fruntimret der? Så'na krabbor! tror ni hon kan langas upp som en kappsäck?»

Fruntimret, som emellertid nedspännt paraplyn, tagit vara på sin pirat och ett litet paket, såg nu upp med ett par mörka ögon och en blick, som tydligen med fruktan mätte den ringa höjden från båten till däck. Nu var fallrepstrappan ute. Hon steg upp, men båtens häftiga vaggning tvang henne att genast åter sätta sig. Albert sprang raskt ned i båten, tog paraply, pirat och paket, lade dem ned i båten och bjöd henne handen. Hon mottog den, utan att se upp. Han måste sträcka sin arm kring hennes lif, förde henne sålunda till trappan och följde henne upp på sjömansvis, det är, han gick tätt efter henne och höll på båda sidor fast i fallrepen. Uppkommen på däck, tackade hon honom med en blick och en förbindlig nigning, som decrescendo förnyades allt som han räckte henne paraply, pirat o. s. v., hvilka han efterhand mottog af båtkarlen. Hon slutade med ett: »tack för så mycket besvär,» utsagdt med en ytterst vek och ljuf röst. Albert hade härunder endast haft tid att finna hennes ansigte ungt, ehuru blekt hållet; men denna blekhet, tyckte han, anstod väl hennes fint bildade profil.

»Tjenarinna, herr brukspatron,» fortfor den veka rösten, hvars egarinna vände sig mot en bred figur i fris-öfverrock, som just nu trädde upp ur aktersalongen.

»Tjenare, tjenare, min fröken! välkommen,» gaf frisrocken halft gäspande till återsvar, »ett herrans väder — trodde icke fröken skulle våga sig ut — min hustru är sjuk och väntar er obeskrifligt.» Han gjorde härvid en gest, som skulle betyda en inbjudning för henne att stiga ned. Men i detsamma sattes fartyget i gång. Hon gick, nästan sprang till relingen, i det hon öppnade piraten. Båten var redan ett stycke från fartyget. Ett sakta »Ah! de stackarena,» undföll henne och med en lätt rodnad gjorde hon sig färdig att följa brukspatronens bjudning.

»Är något qvarglömdt i båten?» frågade Albert ifrigt.

Hon rodnade starkare, under det ett halft leende drog sig tillsamman öfver den fina munnen. »Nej — icke det; men jag glömde drickspengar åt de arma karlarna.»

»Betyder ingenting,» inföll brukspatronen; »lättingarna göra i dag ett lätt dagsverke åt gården. Men stig ner, var så god, stig ner, min fröken.»

Hon gick. Albert harmades öfver sin ifver, i synnerhet då han betankte, att han, också om något

varit qvarglömdt, ingenting kunnat uträtta. Han ville nu icke gå ned i aktersalongen, ehuru han egde rättighet dertill, utan begaf sig till matsalongen och reqvirerade en half butelj porter. En passagerare i blå kappa satt med sin halfbutelj vid samma bord, och Albert ingick med honom i ett likgiltigt samtal om obehaget att resa i en så sen årstid.

Först vid middagsspisningen återsåg han den nykomna, beledsagad af ett äldre fruntimmer med kinder rodnande mellan skrynkorna — således af konst, icke af natur — med mörka lockar och en negligé i fullt stånd à la Folcker. Dem följde en frodig dam med naturliga rosor och lockar af samma färg som väl bergadt lin, således gulaktiga med en liten skiftning åt grönt. Den förra var herskarinna till namnet, den sednare till gagnet, med blotta titeln af hushållsmamsell i den omnämnda frisrockens hus. Samtalet vid bordet var fåordigt. Patronen såg förnöjd ut. Hans kära hälft smakade blott litet uppå maten och sköt derefter tallricken ifrån sig med en min af ogillande. Mamsellen gjorde förgäfves ett försök att berömma buljongen; patronessan fann den för salt och kunde icke begripa, huru man haft nog liten smak att afreda den med ägg. Under allt detta hade Albert god lägenhet att bese frökens dunkelblåa ögon, raka finbildade ansigtsprofil med munnens och den lilla hakans runda vågor. I sin negligé, ehuru af

det släta, tätt åtsittande slaget med en slät spets i kanten, såg hon ut mera som en ung fru, än som flicka. Hennes växt hade en intagande vekhet, ännu mera förhöjd af en kort blå sidenrock med smal hermelinsbräm. Albert förargade sig sjelf öfver det deltagande han hyste för denna smäktande sirén, men kunde icke värja sig för en slags liknöjdhet för yttre formen, en hängifvenhet åt fantasien, hvilken i ett sådant grannskap liksom förlamar själen äfven hos den starkaste karl. Mamsellen, som var hans bordsgranne, måste tvenne gånger med ett »var så god» påminna honom att mottaga fatet, och då steken gick ikring bordet, behöll han den åtföljande gaffeln på sin tallrick. Blåkappan, som fått sin plats bredvid fröken, tycktes vara en gammal bekant, ehuru Albert trodde sig förmärka, att hon icke serdeles intresserades af hans samtal.

Middagen tog ändtligen slut. Albert åtföljde sällskapet till aktersalongen. Här resonnerades under kaffedrickningen om vinternöjena i Stockholm, om skön litteratur o. s. v. Albert kände den nyaste franska vitterheten bättre, än den svenska, och kunde derföre underhålla sällskapet med några intressanta notiser om Heine, Balzac, Paul de Kock och Madame Dudevant. Men han tystnade, då fråga blef om Törnrosens Bok och den nya Skola i Sverge, för

hvilken den syntes bana väg. Fröken utbrast med en svärmande värma i dess beröm. Hon sade:

»Hvarje qvinna, som känner sig skapad för annat än köksslafveriet» — här gaf husmamsellen henne en förargad blick — »måste älska Törnrosens Bok. Dess författare är den första i Sverge, som hos qvinnan erkänner någon andlig frihet. Han målar icke hjeltar, utan qvinnor. Men huru sköna äro icke dessa? En Tintomara, en Signora Luna. Hvilken naiv dygd hos den förra, och hvilken höghet hos den sednare? men äfven mensklig svaghet. Dock det är en svaghet, som icke är svag, emedan den är rent mensklig. Äfven Colombine, den stackars Colombine! Huru mycken själsadel eger hon icke? Långt öfver hvad en ärfd adel kan gifva. Jag önskade hellre — — — »

»Min fröken,» inföll patronessan, »ni är alltför ifrig — man kunde lätt tro — — — »

»Ja, man kunde lätt tro,» gäspade patronen, »att fröken är en romanhjeltinna; hvaba?» —

»Det finnes ingenting rätt nobelt i dessa romaner,» återtog patronessan. »Författarinnan till Kusinerna väljer då andra kretsar. Det synes att hon lefvat med. Hennes fruntimmer tillhöra de bildade kretsarne — och — och»

Fröken tog ordet, icke mera af artighet än af varm ifver:

»Ja väl! de bildade kretsarna, med dessas evigt samma kretslopp af salongsfraser och hycklade känslor, med deras konventionella band, i hvilka ingen fri tanke, ingen handling utgående från hjertats ädla rörelser tillåtes qvinnan, utan att hon förut rådfrågar modet, der småsinnet stiftar lagar och dessas öfverträdelse kallas brott, men der naturens enkla lag trampas under fötterna — — —«

»Kors hvad fröken talar poëtiskt och fritt!» — sade frun med en försmädlig knyck.

»Ja, just som Aftonbladet. Verkligen en liten söt carbonarius,» biföll patronen — —

Frökens rodnad steg ända upp till det dunkla ögat, likasom om den flamma, samtalet tändt på den eljest bleka kinden, nu lågat upp till en eldsvåda. Hon svarade dock intet. Blott en blick kastade hon på Albert, som med stigande intresse hört hennes ord, och då hon i hans ansigte läste bifall, kanske beundran, halkade blicken lätt öfver det patronliga paret. Blåkappan sökte blidka den uppretade patronessan.

»Fröken nekar säkert icke, att det i de bildade kretsarne gifves fruntimmer af en naturlig finkänslighet, hos hvilka modet icke qväft det fria sinnet för det ädla och rena. Vi behöfva ju icke långt borta söka exemplen,» tillade han tvetydigt i det han vände sig till patronessan. Men fröken tycktes icke skänka hans bemödanden någon uppmärksamhet. Hon

kastade ikring sig sin kappa af rutigt skottskt tyg (hvarvid blåkappan artigt biträdde henne), svepte in det lilla, fantasirika hufvudet i en ylleshawl och begaf sig upp på däck.

»Fröken Celestine har ifrån barndomen fått stora friheter. Hvem skulle också vårda sig om en fader- och moderlös stackare? Det syns likväl icke på henne, att hon alltid berott af andra. Men, gunås, fattigdom och högfärd!» — — utbrast frun, då dörren stängdes efter Celestine.

Det kokade väl i Alberts manliga sinne, då han hörde den unga flickan smädas, som så talat ur hans eget hjerta; men en känsla af nyfikenhet böd honom tysta sin harm. Han frågade: »Den stackars fröken har då hvarken far eller mor i lifvet?»

»Hvad hennes far angår, så tror jag ingen, icke ens hon sjelf känner rätta förhållandet. Hennes mor, en fröken, hennes namn har jag icke hört, lefde i Leyonsköldska huset på Wäsby. Det skedde en skandal. Celestine blef född. Några år derefter blef modren gift med en viss von Müller, som artigt adopterade dottren. Frun dog kort derpå och mannen lär varit föga nöjd med den lifslefvande hemgiften. Öfverstinnan Leyonsköld var då nog god att behålla och uppfostra det arma barnet tillsammans med sin egen dotter. Det var visst barmhertigt gjordt, men öfverstinnan har varit alltför flat med

henne. Hon kommer nu ifrån Wäsby, dit hon varit från Stockholm, för att vårda fröken Leyonsköld under en svår nervfeber. Det är kan tänka dem emellan en slags ungdomsvänskap. Eljest vistas hon såsom sällskap i Baron P:s hus i Stockholm. Jag har af vänskap för friherrinnan åtagit mig att vara hennes beskyddarinna på återresan. Hon kallar sig fröken, ehuru, som ni lätt finner, dermed icke kan vara så säkert. Gud låte icke dottren följa modrens exempel. Man säger, att hon i Stockholm skall lockat till sig många beundrare. Det är väl intet att undra uppå med så fria åsigter, så opassande för en ung flicka — — — »

Patronessan gjorde här ett litet uppehåll. Albert tog utan omständigheter sin mössa och gick. I trappan hörde han patronessen åter höja sin stämma, troligen för att måla både honom och henne för husmamsellen; ty patronen småsnarkade redan i soffhörnet till venster om spegeln, då Albert lemnade salongen, och blåkappan hade framtagit en bok, i hvilken han syntes ifrigt läsa. Han måtte hafva läst något upprörande, emedan hans ansigte blossade af en stark rodnad.

Himlen hade klarnat i vester och någon köld förmärktes till natten; klockan var nemligen redan en qvart till fem och skymningen hotade lemna rum för ett mörker, hvilket endast svagt upplystes af de få

stjernor, som nedsände sina strålar mellan molnen. Redan syntes gnistorna som flögo ur skorstenen. Några få bibehöllos glödande ända tills de hunnit vattenytan. Ännu färre seglade, fattade af en vindpust, långsåt densamma, men de flesta beskrefvo blott en kort båge och slocknade. Det hela var en bild af lifvets sträfvanden. Ett tillfälligt, gynnande luftdrag höll elden i ett fastare kolstycke längre vid lif, under det en större del med ökad fart nedstörtade i vattnet; men de flesta voro lätta och utbrända, flögo rakt upp ur pipan och glänste blott ett ögonblick.

Albert hade en stund åsett denna gnistornas symboliska lek, förr än han gaf vika för sin längtan att närmare lära känna den retande Celestine. Han såg henne sitta i en af sofforna på halfdäck, steg raskt fram, men stadnade utan att säga ett ord. Redan förut hade han märkt en egen glans i de stora ögonen — de glänste utan att lysa. Inga blixtar framsköto ur dem, men de egde en klarhet och genomskinlighet, med en eld på djupet, lockande såsom himlahvalfvets blåa ljus i bottnen af ett klart vatten. Nu hade deras pupiller vidgats af mörkret, och då Albert kom närmare, såg han dem riktade på de skimrande bilder, som nyss fästat hans blick. Återskenet af de hvimlande gnistorna speglade sig tydligt uti dem, och upplyste deras djup. Det är något

eget med sådana der djupa ögon. Albert kände det nu.

»Jag ser, min fröken, att ni roar er åt gnistornas lustiga dans. Hvad liknar den i ert tycke?»

Lifvets gyckel. De ega ju samma eld och värma om dagen, ehuru ingen ser dem.

Hon svepte kappan bättre ikring sig.

»Förstår jag er rätt? Lifvets dag döljer deras glans, men i dödens natt strålar den.»

Ja väl, är icke detta alla era stora mäns öde? Om qvinnan tiger jag; ty hvem ser hos henne ljus hvarken i lifvet eller döden? Ljus är frihet, och hon fängslas af tusende band.

»De finnas dock, hvilkas fria ande bryter bandet. Jag hörde nyss en stämma, lifvad af befrielsens hopp.» Han satte sig. Hon drog sig något litet undan åt hörnet af soffan, ehuru den synbarligen kunde inrymma åtta personer.

Hvem förstår en sådan stämma? sade hon efter en kort tystnad. — Det stadnar derföre endast vid förhoppningar. Ni hörde säkert också, hvad verlden derom dömmer. Olycklig den, som söker afskudda sig bojor, i hvilka mängden finner sig säker, eller rättare, hvilka den finner sin glädje uti att listigt låtsa bära, utan mod att kalla dem tryckande och ovärdiga.

»Hvarföre bero af mängden? Flertalet är ju alltid på de dårars sida. Men en ädel själ behöfver likväl icke med facklor söka dem, som förstå dess högre flygt.»

Hon såg upp till honom och lutade sig icke mera mot soffhörnet. Han fattade hennes venstra hand, hvilken hon stuckit fram ur kappans gömma, för att litet ordna om shawlen, och tillade:

»Af mig, fröken Celestine, behöfver ni icke frukta att missförstås.»

Det fägnade, men förvånade Albert, att hon icke alls tycktes märka, att han så obetänksamt nämnt henne vid namn. Hon drog endast sakta den lilla handen ur hans, i det hon sade:

Ni karlar ären fördomsfria, det är sannt, men endast för egen räkning. Er herrsklystnad tål icke hos det svagare könet något oberoende och der ni uppmuntrar det, sker det endast för att — — att — — bele den svaga. Nej, tiden är ännu icke kommen, men en gång skall väl befrielsens dag randas och halfva menniskoslägtet skall icke evigt sucka under oket!

»Är ni då, sköna Celestine, så rädd om er frihet, att ni fruktar alla band — — äfven hjertats?»

Kuraget och takten, rättare taktiken, tillvexer med åren. Man finner det hos Albert. — — Hon svarade — allsintet. Men den lilla venstra handen

— den var nu utan handske — kröp åter fram genom armhålet i kappan. Han fattade den lätt med sin högra, som sedan sist väntande hvilade på soffkarmen.

Två minuters tystnad. Hjulen plaskade endast sakta, för half ventil. Nu och då hördes förifrån kaptens kommando till rorsmannen: »styrbord med rodret! — babord! — rätt så!» allt under maschinens mätta slag.

Det vore öfverdådigt att försäkra, att tvenne hjertan ombord slogo lika taktmässigt. Celestine, i hvars bröst det ena af dessa två pickade, gjorde en hastig »hajning.» En figur, insvept i kappa, med hatt på hufvudet, höjde sig öfver randen af halfdäck. Det var blåkappan. Han hade, syntes det, suttit på en stol vid dörrn till salongskappen.

»Förlåt,» sade han med sin fremmande brytning, »förlåt, mitt herrskap, att jag blifvit åhörare af slutet på ert samtal!» — Ett ögonblicks tystnad.

»Hvem är väl fri?» fortfor han. »Huru många band finnas icke äfven för mannen! Han tillhör samhället äfven utom familjen, och från de band, detta ända ifrån födseln pålägger honom, kan han icke fly. Äfven den torfva, på hvilken han först sett dagens ljus, kedjar honom oupplösligt vid sig; åtminstone kan han icke utan förlust af inre frid — och ofta af den yttre — öfvergifva henne. Qvinnan deremot

tillhör endast familjen. De enda band hon känner äro kärlekens — — eller borde vara det.»

»Åh ja!» inföll Celestine, »det rätta ordet: *borde vara;* men är? Jo fåfängans, fördomens — — Hvem ville icke gerna vara bunden af tillgifvenhetens band? — Det är ljuft att tjena dem, man älskar.» Det såg ut, som om hon härvid sett på Albert.

»Det är sannt,» sade denne. »Familjebandet, sådant det nu är, är tvång, emedan det icke tillåter någon annan befrielse, än döden, om också ingen kärlek finnes. Men dennas verklighet beror af pröfning. Ett hårdt prof, att pröfningen måste fortfara äfven sedan det visat sig att den icke håller profvet!»

»Tillåt mig endast tillägga,» återtog blåkappan, »att ehuru friheten är grunden för all sedlighet och dygd, menniskan likväl för sin bildning till frihet måste blifva beroende. Familjen likasom samhället har band, hvilka icke kunna brytas. Menniskan är derföre icke fri genom att bryta dem, utan genom att göra dem icke bindande. Detta sker, då hon söker inse det förnuftiga i all gudomlig och mensklig ordning och ställer sig denna till efterrättelse, icke emedan den är ett band, utan emedan den är förnuftig och hon sjelf är ett förnuftigt väsende. Härtill sträfvar all mensklig bildning, och ferlan i skolan är icke det sista uppfostringsmedlet, som genom tvång för till frihet. Men, ännu en gång, förlåt, mitt herr-

skap, min kanske otillbörliga inblandning. Dock der en ädel själ söker sanning kan den svagaste röst uppväga en volym af djupsinnighet.»

Båda tego. Den fremmande aflägsnade sig. Albert sade sakta, men med någon harm:

»En filosof ur skolan.» Han spottade öfver relingen, i Mälaren.

En frihet, som är nöd och tvång; slafvens i bojan! — tillade Celestine ännu saktare.

Tystnad följde. Celestine såg bort åt det håll, hvarifrån de kommo. Alberts öga hvilade på det lilla hufvudets rörelser. Vi vete ej hur det var, men då skepparens »stopp machin!» skallade och båda sågo upp, tindrade ljusen i Strengnäs helt nära dem, och fremlingen stod åter vid kappen. Han såg, af en rörelse på Alberts arm då Celestine uppsteg, att hon hvilat mot detta stöd. Ett sakta hviskadt »farväl» nådde hans öra.

FJERDE KAPITLET.

»Detta var kanske orsaken, hvarföre deras läppar kommo hvarann så nära, att mindre än en hårsmån skiljde dem.»

Klockan 3-4 till 8 följande morgon dundrade ett kanonskott, så att alla småfönster till vindarna i Strengnäs skallrade dervid. Albert rusade upp ur sin säng på stadens gästgifvargård, strök upp eld med en fosforsticka och besörjde det nödigaste af sin paryr. Han öppnade sedan en smula på dörren och ropade det vanliga »Jungfru!»

Han fick det likaså vanliga svaret: »Straxt.» Det dröjde dock nära tio minuter, förr än jungfrun blef synlig. Albert var då redan fullklädd, och alldenstund jungfrun kom tomhändt, utan kaffebricka och kaffe, fick han lof att stoppa i hennes hand liqviden för qvällsvard och nattqvarter samt ännu dertill — det förtretade honom verkligen — en liten drickspenning. Han sökte skölja bort förtreten med ett glas vatten, men man kunde tydligen se, att det icke lyckades. Underligt nog, var han äfven förbittrad på sig sjelf, dels för gårdagens skull,

dels derföre att också nu Celestine var hans första tanke och att det väntade mötet gjorde honom en hemlig glädje. Han kom till ångfartyget. Hon syntes icke på däck; kanske var hon nere i salongen. Han beslöt att icke gå ned. Om det skedde af håg att undvika henne eller att undvika första återseendet i närvaro af besvärliga vittnen, låter icke afgöra sig. Hvad han tyckte sig känna, var harm öfver att hon icke tänkt ditåt och väntat hans ankomst. I försalongen drack han sitt kaffe, sittande på en annan sida af rummet, än fremlingen i blåa kappan, hvilkens helsning han blott lätt besvarade.

Det är en behaglig sak att så der resa sjöledes, isynnerhet på en ångbåt. Utan att man har det minsta bekymmer, går machineriet sin jemna gång och vägen lider, man må hafva hvilket humör och fördjupa sig i hvilka drömmar som helst, t. o. m. i de naturligaste — sömnens. Till lands är detta endast den rikes lott, som får öfverlemna allt bestyr åt sin hofmästare, kuskar och lakejer, och tryggt kan gräfva sig ned bland kuddarna i sin vagn. Men på sjön behöfves mycket mindre af verldens goda, för att resa som den rikaste grefve, och från denna sida betraktade, hafva ångbåtarne icke litet bidragit att främja jemlikheten menniskor emellan.

Albert kunde nu vika upp kragen på sin syrtut — den var fodrad med pelsverk — och mak-

ligt luta sig ned i soffhörnet, der han satt. Blott en ringa darrning förspordes, men inga rådbråkande stötar af en skjutskärra; ingen grälig skjutsbonde, inga lata hästar och inga ombyten med sina ompackningar störde hans yttre och inre menniska. Den sednare var likväl stadd på ett ombyte, hvars obehag Albert kände, utan att kunna rädda sig derur. Menniskan hyllar lätt theorier, hvilka hon i utförandet känner sig icke vuxen. Hon gillar i följd af dem hos andra, hvad hon icke utan inre oro tillåter sig sjelf. Albert fann det så onaturligt, att »tvenne sådana, som icke duga för hvarann, ytterligare skola vara ihop och bråka sönder hvarandra;» men likväl var det ett obestämdt något, som oroade honom, då han tänkte på en inträffande skilsmässa från Sara. Han fann nu klarare än förut, att hans och hennes bildning icke stämde öfverens. Icke litet bidrog det till hans missbelåtenhet, att han kände sig så ensam, så utan huslig trefnad, och att Sara icke kunde förmås att med honom dela ljuft och ledt både i omsorg om deras barn och i ömsesidig omvårdnad. Nu föreföll det honom, som vore ingenting demellan gemensamt. Han hade länge umgåtts med planen, att åtminstone på någon tid draga sig undan, och tillika beslutit, att med oförtrutet arbete söka förvärfva något för Saras och barnens utkomst; ty han hade nog sett huru litet hen-

nes arbete de sednaste åren inbragt. Hvad parti han skulle taga för egen trefnad, derpå hade han icke närmare tänkt. Nu kände han något litet betydelsen af hjertats svaghet. Väl hade de många åren af hans vistelse i Lidköping icke förgått utan all tillfällig värme för en eller annan småtäck vestgöthska; men den hade aldrig varit af lång varaktighet. Sådant hade han icke kunnat undvika, lika litet som umgänge i stadens bättre hus, med hvilka Sara icke plägade någon gemenskap. Nu ville han för sin och *hennes* lycka upplösa deras förbindelse. Hon, tänkte han, vore sjelf dermed belåten; hans afresa hade ju icke serdeles rört henne. Men nu just skickade också ödet i hans väg en qvinna, som hade något af Saras djerfva anda, men förenad med en djup känslofullhet och en ren qvinlig öfverlåtenhet. — Hon, han insåg det, skulle mildt foga sig till en mans öfverlägsna själskraft. Hon skulle vårdande och smekande smyga sig till den, hon älskade. Men det plågade honom, att en gryende känsla för henne skulle inblanda sig just nu i hans planer. Dem hade han hittills ansett såsom en ren omsorg icke mindre om Saras, än om sin egen framtid. Att Sara skulle söka sig ersättning, derpå kunde han knappt tro; och föreställningen om något sådant bragte honom i raseri. — Hon? Modren till hans barn? Hon blifva — — —

Han spratt upp, och i detsamma visade sig Celestines smärta gestalt i dörrn.

»Förlåt, herr löjtnant — God morgon! — jag tror jag störde er sömn?» — Hon vände sig till skänkmamselln. — »Var så söt och låt mig få en ända svart silke och en synål.»

Albert gjorde blott en stum bugning, under det skänkmamselln med ett »gerna, skall ske,» framtog det begärda ur sin ridikyl.

Albert fann, att hans tystnad var en lika stor ridikyl som mamsellens. Ett: »Huru befinner sig fröken Celestine efter gårdagsresan?» befriade honom ur hans tvungna belägenhet.

»En resa inger alltid oro. Äfven denna» — —

Han såg en dallrande flamma på hennes kind, och den djupa glansen i ögat likasom höjde sig till dess yta. Mamselln var färdig med nål och tråd. Celestine mottog dem med en tacksägelse och en half nigning samt försvann genom den blanka salongsdörrn.

Han följde henne efter ett par minuter. Men då han kom upp på däck, såg han henne icke der. Patron i sin frisrock, husmamsellen och blåkappan sutto på akterdäck. Han begaf sig dit, helsade som sig borde på de förra och ingick med den sednare i ett likgiltigt samtal. Sällskapet hade i Strengnäs förökats med ett, som det syntes, borgerligt äkta

par och tvenne officerare. Samtalet blef snart allmänt. Vädret var vackert och man hoppades i god tid hinna till Stockholm. Besynnerligt nog! skulle Albert nu alls icke tyckt om att hafva sin plats på fördäck, icke ens för att vakta på en prinsessas kappsäck.

Jungfrun tillsade, att frukosten var färdig. Albert åtföljde det öfriga sällskapet. Hans goda matlust från unga år tycktes åtminstone för i dag hafva försvunnit. Frukosten var hastigt expedierad och han skyndade åter upp. Celestine satt vid nedgången till aktersalongen, på samma plats, blåkappan i går aftons hade innehaft. Albert satte sig nära till, på kanten af halfdäck.

»Ni har varit så osynlig i dag, fröken Celestine.»

De, som sofva, se icke annat än drömbilder. — Ett litet skalkaktigt leende flög upp emot honom.

»Dessa likna dock stundom dem, man ser som vaken. — — Celestine, jag får ju besöka er i Stockholm?»

Baron P:s hus är öppet för mycket fremmande — personer med bildning och känsla ser man der isynnerhet gerna.

»Hvem vill i verlden låta känslan tala eller lyssna till dess tal? — Sällskapslifvets band äro de förhatligaste, emedan de äro endast lumpna trådar och

dock binda. Jag skall väl aldrig mera få tala till Celestine såsom här?»

Hvar bor Löjtnant Albert i Stockholm?

»Jag har ännu intet logis. Hvar bor?» — —

Baron P:s bo vid Skeppsbron, nära Banken.

Dessa frågor voro, som det tyckes, högst obetydliga, och dock tystnade båda. Ingendera hade något att tillägga. Celestine såg ned framför sig, och likasom en lätt rysning gick öfver hennes drag. Men då hon åter såg opp, låg den blåa glansen försänkt djupt in i hennes öga, och öfver kinden sväfvade dess, som ett norrsken rörliga rodnad.

Blåkappan syntes i förn. »Hvem är han?» frågade Albert. Hon såg icke alls ditåt, utan på jungfrun, som förde ned kaffe med smör och bröd åt patronessan, men hon svarade dock: »Han är — — han är en bekant hos baron P:s.» Men hans namn nämnde hon ej; kanske derföre att han sjelf redan var dem helt nära och kunde hafva hört hennes svar.

Hvar och en vet huru Stockholm ser ut från Mälarsidan. Först Marieberg till venster och till höger det välbelägna, men dåligt befolkade Långholmen, i hvars grannskap likväl Liljeholmen erbjuder ett angenämare sällskap. Så den högtbelägna Kungsholmskyrkan och de ännu högre, pittoreska södra bergen. I fonden Riddarholmen med det gamla och deröfver

det majestätiska, nya slottet. Sist Norrbro och slussen, hvimlande af små figurer, excellenser och tiggare, hästar och hundar — det är förlåtligt att man på detta afstånd föga kan skilja dem —; ett dån såsom hafvets, afbrutet af kanonskotten från ångbåten — detta allt ger ett intryck, som mycket underlättar fantasiens spel; och har den resande pengar nog, helst för en månads traktamente, kan han lätt tro sig vara herre öfver all denna herrlighet, åtminstone kan han lätt hafva min deraf, då han stiger upp på Riddarholmsbryggan.

»Behagar herrn goda rum?» Hvar? »På källarn Freden, invid Banken. Skall det vara bärare?» Ja rum och bärare. — Denna nnderhandling hann Albert afsluta, under det han förde Celestine öfver landgången. Hon tackade med en handtryckning och följde det värda patronatet, frisrocken och hans vittra fru.

Albert hade snart sina effekter på en bår, och följde jemte den sin vägvisare, en gammal man i en något judisk rock, öfver Riddarholmsbron och Riddarhustorget. Der återsåg han med patriotisk fröjd Gustaf I:s bild, men vände sina ögon hastigt ifrån den och riddarhuset, emedan dettas åsyn hos honom väckte en obehaglig känsla, vid hågkomsten af de omständigheter, som uteslöto honom ifrån dess ledamöter. Men han tänkte: jag eller mina barn —

bättre då att redan jag är utestängd. De gingo vidare uppför Storkyrkobrinken åt Stortorget. Han såg i förbigående, att andra gardet gjorde vakt på slottet, och åsynen af den uniform, han burit, lifvade hans militäriska anda, jemte månget minne från den fordna underofficerstiden. På Svartmangatan såg det tomt och tyst ut. Endast ett positiv hördes behagligt nog från en gränd nära tyska kyrkan. Utan att vidare höra eller se något annat anmärkningsvärdt, än de kuriösa trapporna på källaren Freden, vid hvilka efter några trappsteg alltid finnes en dörr *), inträdde han derstädes i ett rum, med fönstret åt gården, hela tre trappor upp, liqviderade bärarne, och var nu ordentligen bosatt.

Albert hade företagit resan till Stockholm icke blott derföre att det ligger ungefär 30 mil från Lidköping, utan också i hopp att på förra stället finna flera ämnen till porträtter, än på det sednare. — Ingen skall kunna säga, att hans beräkning icke hade sin goda grund. Men till en början gick det nog

*) Denna kuriositet har sin grund deri, att våningarna i flygeln, åt gränden, äro belägna vid halfva höjden af våningarna åt Österlånggatan till, och att trappan är anbragt der hufvudbyggnaden och flygeln mötas.

trögt. Han ville icke gerna anmäla sig genom en annons i Dagbladet eller Aftonbladet och sålunda uppträda offentligt. Härtill hade han dubbla skäl: för det första sin löjtnants fullmakt, och, för det andra, en billig försynthet, som sade honom, att hans talang icke var nog utbildad, för att underkastas offentlighetens dom. Men derföre målade han också endast tvenne porträtter före Jul. Inkomsterna voro således knappa, men utgifterna proportionsvis stora, dels för dyrheten att lefva i Stockholm, dels derföre att han måste, som det heter, lefva med. Ty genom sin bekantskap i baron P:s hus inleddes han äfven i flera andra bekantskaper, och det kostade allt något att, som sig borde, besöka spektakler, inträda i danssällskaper och derunder behörigen sköta paryren. En ny hatt, ett par moderna vestar och halsdukar och några par glacéhandskar äro redan kännbara poster för en subalterns kassa. Men han tröstade sig med att allt detta var nödigt, för att göra sig känd. Han lyckades också innan Januari månads slut få porträttera en nyss blifven kommendörkapten med fru och få tillsätta en crachan med blått band på ett äldre porträtt af ett Statsråd. Kommendörkaptenskan hade med qvinlig fintlighet begagnat sin mans utnämning och den nya uniformen, för att till denna omkostnad förmå honom, som, ehuru han höll något på styfvern, nu icke kunde underlåta att i sin ord-

ning öfvertala sin kära hälft. Dessa porträtt renderade Albert trettio riksdaler banko stycket, utom söta småleenden från frun. Vänner och bekanta på fruntimmerssidan hade om detta sednare mycket att säga.

Men Albert hade redan i tre veckors tid dagligen haft ett kärare föremål för sin pensel, nemligen Celestine. Då slutligen hennes porträtt var färdigt, funno alla det frapperande likt, endast något förskönadt af en fin rodnad på kinderna, hvilken man vet blott flygtigt plägade besöka dem. Men — underbart! målaren tycktes hafva berört äfven originalets täcka kind med en pensel doppad i karmin; ty den eljest flygtiga rodnaden var nu fixerad, ehuru vanligtvis något mattare än porträttets, utom då hon af någon artig kavaljer påmintes om denna embellering. Då infann sig en så dunkel purpur, att porträttet i jemförelse dermed såg blekt ut. Det var något skönt, men hemskt, att se denna täflan mellan den lefvande och döda bilden. Blåkappan, som helt och hållet tycktes vara hemmastadd i Baronens hus, men som naturligtvis der icke nyttjade sin blåa kappa, utan vanligen en blå frack — fann åtminstone i denna täflan något demoniskt, och man såg vid sådana tillfällen tysta ord vexlas emellan honom och friherrinnan.

Albert infann sig en förmiddag hos barons, sedan porträttet redan ett par veckor hängt inom sin förgyllda ram, uti ett rum, som vanligen kallades kabinettet och der detsamma så småningom trädt fram på duken. Rummet hade tapeter med hvitgul botten och stora rosor i de skönaste färger, sådana man ännu i denna dag kan få se dem på konditoriet gent emot tyska kyrkan. Ett par mörkröda gardiner för fönstret och dylika framför en liten alkov, som utgjorde en slags sängkammare, voro för öfrigt det märkbaraste af des prydnader. Albert fick af en liten näpen kammarjungfru veta, att herrskapet icke var hemma — »endast fröken Celestine,» tillade hon med ett visst betydelsefullt leende. Han tyckte väl icke mycket om leendet, men tog ändock den näpna jungfrun under hakan, i det han sade: »Hon är en så söt skälm, att man vore frestad stadna här i stället för att gå in» — de stodo i tamburen. Jungfrun tycktes tro det anlagdt på en kyss och böjde sig undan, men Albert tog den låtsade motviljan för kontant, förde den befriade handen i sin ficka och framtog ett litet paket, hvilket han förde under samma lilla haka. »Detta hade jag längese'n ämnat dig, vackraste bland kammarjungfrur.» Med detsamma fästade han paketet under hennes haka. Det är svårt att säga, hvilket konst-

grepp han dervid använde. Hon öppnade, nigande och med det betydelsefulla leendet, salsdörrn. Han gick in, gick sakta genom en kammare till venster — ett toilettrum till namnet — och öppnade dörrn till kabinettet. Han såg ingen der, men då han tagit ett par steg i rummet, sköt en liten hand förhänget för alkoven undan, och Alberts arm for pilsnabbt under den — kring Celestines veka och varma lif. Alkoven var litet upphöjd öfver golfvet i kabinettet. Celestines ansigte var derföre nästan jemnhögt med Alberts. Detta var kanske orsaken, hvarföre deras läppar kommo hvarann så nära, att mindre än en hårsmån skilde dem.

»Albert! någon är derute? Jag hör — — —»

Nej ljufva! — ingen.

»Älskade! själ i min själ! I din famn är min graf, men den är mitt lifs skönaste lif. Tryck mig icke så hårdt till ditt hjerta — *mitt* får icke rum för de svällande slagen — — —»

Hon föll handlöst i hans famn, med slutna ögon och bleka läppar, men glöd lågade på hennes kinder. Han bar henne till en liten soffa, sköt undan det med några böcker och en sykorg lastade bordet framför densamma, satte sig med Celestine i sina armar och lät henne luta hufvudet mot sin axel. Han tryckte sin kind till hennes: den brännde.

»Albert,» hviskade hon och höll hans hand hårdt öfver de ännu slutna ögonen.

Min, min goda, stackars Celestine.

Hon såg upp, såg på honom, i hans ögon; men hans blick kunde icke mäta djupet i hennes. Han kysste det venstra ögat, sedan det högra, se'n munnen.

Dörrn till tamburen hördes gå, och friherrinnans röst ropade på kammarjungfrun. Albert satte Celestine på soffan, sprang upp och tog från bordet en bok i handen. Båda lyssnade. Men friherrinnan hördes gå uppför trapporna till nästa våning, der familjen hade sina smårum. Albert satte sig åter, ehuru blott på soffans yttersta kant, och drog Celestine till sig.

»Söta goda Celestine! — i afton? — — säg att du är sjuk och icke kan följa med de öfriga.»

Ack! Albert, bed mig icke! — —

»Älskade, hvarföre så hård mot din Albert? — Icke en minuts ensamhet? — — Vill du då drifva mig ifrån dig för alltid?» Han tryckte henne närmare till sitt bröst.

Om jag blott vågade? Du vet, Albert, att jag för dig uppoffrar allt. Verlden och dess dom är mig ett intet, så länge jag eger din kärlek — men — —

»Sköna, sköna Celestine, du gör mig icke be-

dröfvad? — du kommer? — — Eller kanske derföre, att blåkappan?» — —

Tyst, Albert, för Guds skull, tyst! jag kom - - -

Sista stafvelsen uppfångades af hans läppar. En kort tystnad följde. Derpå öppnades sakta dörrn till tamburen — ty från kabinettet fanns äfven en direkt utgång, ehuru den för köldens skull vanligen var stängd — och Albert smög tyst igenom den, samt lika tyst ut i farstun. Samma dag om aftonen, såg jungfru Charlott på Freden en liten person i rutig kappa vid Alberts sida gå upp för de besynnerliga trapporna.

FEMTE KAPITLET.

»Drag för tusan djeflar»!
— — — »Tag nyckeln med.»
— — — — — — — — — — —
»Tänker Celestine också så?«
»Ja, hon tänker så.»

Vi kunna icke precis bestämma, huru långt tiden redan hade skridit på; året men läsaren måste medge, att den i sjelfva verket har ett långt hastigare lopp, än vi i vår berättelse tillegnat den. Säkert är, att det såg ganska vårlikt ut, då Celestine, lika blek som fordom, en morgon tittade ut genom fönstret i kabinettet. Solen sken redan klar ett stycke ned på väggarna af de omgifvande husen. Taken voro nästan alldeles fria från snö, och sparfvarne sutto i långa rader längsmed takrännorna, förnöjda åt de värmande solstrålarna, under det att de från samma rännor nedhängande, långa krystallspjuten af is upplöstes i blixtrande vattendroppar, som den ena efter den andra dansade ned till marken. Celestine vände sig hastigt om, ty någon tog på låset till kabinettsdörrn, och då hon såg friherrinnan inträda, skyndade hon till soffan, ryckte en shawl ifrån soffkarmen och kastade den fermt öfver sin lätta mor-

gondrägt. Friherrinnan hade stannat vid dörrn och följde med ögonen Celestines rörelser. Men då hon vände sig till henne, låg i hennes min ett något af harm och sorg, som gjorde att Celestine endast med osäker röst kunde uttala det enkla:

»God morgon, nådig friherrinna!»

Det är då sannt? — utbrast friherrinnan med låg röst — ack ja! jag ser det, alltför sannt! Celestine, hvad i Guds namn har du tänkt uppå?

Celestine kunde icke få fram ett ord. Hon såg upp till friherrinnan, men hennes blick förmådde icke höja sig till hennes ansigte. Hon försökte att gå framåt, men hon vacklade och föll, utan ett ljud, emot soffan.

Friherrinnan gick hastigt fram, upplyftade henne med möda i soffan och satte sig bredvid henne. Celestine kände en tår falla på sin hals, och nu vågade hon se friherrinnan i de tårfulla ögonen.

»Gråt icke, nådig friherrinna,» sade hon, »jag är icke så olycklig — jag vill nu mera ingenting dölja för er. Albert älskar mig — — —»

Lättsinniga — afbröt henne friherrinnan, i det hon barmfullt torkade bort sina tårar — kan du ännu försvara ditt fel? Har du icke brutit dina förbindelser och gjort en ädel man olycklig? hopat skam öfver dina välgörare, och på ett högst ovärdigt sätt öfverlemnat dig åt en, hvilken du icke känner

mera än till namnet? Om han också af barmhertighet gifter sig med dig, hvarmed skolen j lefva, och hvad kan du efter allt detta hoppas för huslig lycka?

Det stränga tilltalet gaf Celestine åter mod. Hon steg upp och stod framför friherrinnan.

»Han skall icke gifta sig med mig. Jag begär det icke — jag vill det icke. Han skall ingenting göra af barmhertighet. Fri skall han vara, likasom jag; endast kärleken skall binda oss vid hvarandra — och — jag vet att hans kärlek, likasom min, skall vara evigt.»

Friherrinnan såg på henne med bestörtning. — Hvad? flicka! är du vid dina sinnen?

»Hvad som är sannt och klokt, är alltid i fördomsfulla öron en dårskap. Gör kanske ett giftermål menniskan klokare och bättre? Om två stå bredvid hvarann och ljuga kärlek för hvarandra, icke förvandlar vigseln deras lögn i sanning? Och om ingen kärlek finnes, utan de två förstöra hvarann till kropp och själ, är det icke då en synd att de ytterligare skola vara ihop, bara för den vigselns skull, som en gång onödigt skett. Nej, jag älskar min Alberts lycka mer än min egen, och att se honom olycklig skulle vara mig en större smärta, än sjelfva förlusten af hans kärlek — — —»

Har han ingifvit dig dessa sköna tänkesätt? Jag kunde väl anse honom för lättsinnig, som mån-

gen af hans likar, men jag trodde honom icke om ett så planmässigt bofstreck.

»Ni är min välgörarinna, och jag är derföre tacksam — ja, jag har älskat er som en mor» — hennes tårar runno ymnigt, hon fattade friherrinnans hand och kysste den — »säg derföre åt mig, hvad er vrede ingifver er, men smäda icke min Albert. Ett ädlare hjerta än hans klappar icke i en mans bröst — han — — »

Är det ädelt att först föra dig till dessa vansinniga åsigter och sedan? — —

»Ack! *han* har icke gjort det. De äro mina egna, ehuru jag tror, att han delar dem. Våra själar äro så lika! — Har jag icke läst mycket *) och är jag icke gammal nog för att finna, huru många äkta makar gerna skulle upplösa det band, de så obetänkt knutit för hela lifvet? Ni sjelf, skulle icke ni?» — — —

Oförskämda! inföll friherrinnan, steg upp och gick till dörren. Der vände hon sig om och tillade: Den eländige må väl icke lemna *er* på gatan? här kan *ni* icke stanna.

---

*) Man ser af det föregående, att Celestine synnerligen älskade *Törnrosens Bok*. Af några uttryck i detta samtal synes det nästan som hon äfven skulle hafva läst *Det Går An*. Hon skulle då hafva sett detta förträffliga arbete i manuskript. Skulle hon hafva varit personligen bekant med författaren?

Celestine hade i sin ifver vidrört en ömtålig sträng, emedan friherrinnans husliga glädje icke var serdeles stor; ty friherrn hade egentligen ingen annan familj än sina hästar och hundar. Hon hade någon gång inför Celestine låtit en klagan undfalla sig; men Celestine betänkte icke, att menniskor, som beklaga sig öfver de sinas, till och med öfver sina egna fel, likväl icke vilja höra dem tadlas af andra.

Ifrån salen hördes tvenne personer med dämpad röst samtala. Dörrn till tamburen gick efter en stund upp och Celestine hörde en röst — det var blåkappans — som sade: »den olyckliga! men med *honom* skall jag tala.» — Hon satt i soffan med det skönt formade, lilla hufvudet i sina händer, lutadt mot bordet. Endast då hon hörde salsdörrn öppnas och tillslutas, upplyftade hon det för ett par ögonblick. Hon hade länge ingen enda tanke. Slutligen reste hon sig upp, drog ut en liten låda i chiffonnieren och framtog några bref ifrån Albert. Det var som om hon velat finna nya bevis på hans kärlek och i denna ett stöd, för hvad hon uppoffrat och var färdig att uppoffra. Men — en icke ovanlig motsägelse i hjertats känslor och fordringar — hon fann deras innehåll icke lika varmt, lika kärleksfullt som förut. »Han älskar mig, jag vet det» — tänkte hon i sitt sinne, bortlade de öfriga brefven, men stack en liten biljett på rosenpapper i ett förvar, der det låg

nära, nära hjertat. »Och om han äfven skulle upphöra att älska mig,» tänkte hon vidare, »så har jag ju icke kunnat handla annorlunda. Nog af, att jag älskar honom och bör bespara honom hvarje möjlig olycka. Min uppoffring skall göra mig dubbelt kär för honom.» Men oaktadt allt detta, fortfor hon att beherrskas af en dunkel oro, sådan den alltid finnes i ett hjerta, hvilket nödgas bryta fordna band för att ingå nya. En sådan oro liknar mycket samvetsaggen. Kanske är hvarje brutet band ett missdåd? Friherrinnans: »hvarmed skolen j lefva?» trädde fram deremellan, emedan tanken häruppå var alldeles ny för Celestine. Alberts tillgångar kände hon icke. Men hon tänkte åter: »Jag skall blott lefva för honom — ingen grannlåt — inga baler — inga spektakler!» — —

Albert vandrade tyst upp och ned i sin kammare på källaren Freden. En tafla under arbete stod på staffletten vid fönstret, och på bordet bredvid satt uppå en mösstock en fruntimmers-negligé, med chaira sidenband och fasoner i hvitt. Han kastade då och då en blick på taflan, någongång också i spegeln på bordet, då han alltid tillika strök upp mustascherna, och makade stundom om bränderna i kakelugnen. Nu tog han paletten i hand och satte sig

ned vid sitt arbete. Men han hade icke ännu hunnit med tvenne spetsuddar på den halffärdiga negligéen, som tillhörde porträttet på taflan och hvartill den förr omtaldta utgjorde mönstret, då han afbröts af en knackning på dörrn. Litet förargad — ty han hade haft erfarenhet af att så der tidiga morgonbesök äro förargliga, och hans tankar föllo nu på en viss skräddare — beslöt han att tiga stilla, men kom i detsamma ihåg, att nyckeln satt i dörrn. Han ropade ett icke just vänligt: »stig in!» och in steg Sara Videbecks moster, Ulla.

Alberts blick halkade lätt öfver gumman alltifrån den gamla, svarta hatten, längsåt den lika åldriga kappan, med sin kapuschong och dess något smutsgråa foder, ända ned till de icke just gentila snörkängorna. Han skulle väl icke kännt igen henne, om han ej hade sett henne, sedan hon så fatalt blef qvarlemnad på Riddarholmsbryggan. Men nu hade han, hvarje gång han kom till Stockholm, medfört helsningar och någon liten skänk till moster Ulla. Äfven vid sin sednaste ankomst hade han besökt henne.

»God morgon, nådig herrlöjtnant,» sade gumman med en djup nigning, ehuru med något nedslagen ton: »Gud gifve helsan, som alltid är det bästa.»

»God dag, kära fru. Hur står det till? Kom fram och sitt.»

Han förde henne till en stol nära fönstret, ehuru gumman sakta stretade emot och såg sig om efter en plats närmast dörrn.

Sitt ner, moster Ulla, och hvila er.

»Ack, en så ståtlig fru!» utbrast gumman, då hon fick se porträttet, »d'ä visst vår drottning, Gud välsigne henne!»

Nej, moster Ulla, det är en annan fru. Men hvad för er hit? Säkert har ni något ärende — kanske från? — —

»Ja, se, nådig löjtnant, jag har ett bref här från Sara, stackars menniskan, som en Vestgöthe hade med sig hitupp. Han sade, att det skulle aktas väl; der är full pengar uti, kan jag tro, eller något annat. Folket må prata, hvad det vill, men det är sannt, att hon är en rask och snäll flicka, den Sara.» Härunder hade gumman vecklat upp sin blårutiga näsduk, i hvilken brefvet låg förvaradt, och räckte det nu åt Albert, sedan hon blåst bort litet snus, som råkat komma derpå.

Albert mottog det med ett visst obehag; kanske för brefbärarens skull. Han bröt hastigt upp det, smög undan i sin hand en blå sedel, hvilken låg deruti, och stirrade på brefvet, dock utan att läsa ett ord. Moster Ulla satt tyst. Men efter en stund, då hon såg att han icke ens vände om bladet, frågade hon:

»Hvad hörs från Lidköping, om jag törs fråga? Intet ondt heller, vet jag? Vestgöthen sade, att Sara sjelf gifvit honom brefvet.»

Sara mår väl och intet nytt höres för öfrigt. Se här — sade han, tog sin bonjour ifrån en stol, sedelboken ur fickan, och ur den en Östgötha bankosedel på tio riksdaler, (den var den enda sedel, der fanns) — se här! Sara ber mig ge detta från henne åt moster Ulla.

Moster Ulla steg upp ifrån sin stol och såg litet frågande ut. Albert gissade hennes mening, visade henne den sedel, som legat i Saras bref, i det han sade:

Sara har här skickat en större sedel, af hvilken en del skall användas till små uppköp.

Han såg härvid icke alls vänlig ut. Men gumman såg blott på sedeln, som han räckte åt henne.

»Nå, om så är, så ber jag löjtnanten tacka så mycket, när han skrifver. Hon har alltid kommit ihåg mig, stackars Sara. Men nog hade hon kunnat gifva mig sina kumsjoner. Jag har ju förut uträttat smått för henne. Men kanske är det något sådant, som jag icke kan med. Nå Gud välsigne henne! och gifve — — —»

Moster Ullas bön hade kunnat blifva lång nog; men den afbröts af en ny knackning på dörrn, och då Albert öppnade, inträdde — blåkappan.

Det uppstod en tystnad och framstod en grupp, som för den fremmande betraktaren väl kunnat hafva sin kostliga sida. Blåkappans allvarsamma drag vändes nästan i ett lätt leende vid åsynen af gumman, som, oaktadt hon kommit nog i högsätet, likväl syntes temligen hemmastadd. Hon höll ännu sedeln i ena handen och i den andra den blårutiga näsduken, hvarmed hon aftorkade tårarna, som vid åtanken på Sara och dennas välvilja sökt sig en väg långs åt hennes skrynklade kinder. Ty isynnerhet bland fruntimmer träffar man många, som tåras vid minsta beröm öfver en annan — oberäknadt dem, hvilka gråta vid alla möjliga tillfällen. Albert åter var redan förut stadd i förlägenhet. Den tilltog i icke ringa grad vid blåkappans inträde, och med den en tyst vrede, sådan som lejonets i buren.

»Ödmjukaste tjenare, herr löjtnant, förlåt att jag stör er,» utbrast ändtligen blåkappan och löste förtrollningen; men då Albert endast med en stum gest tecknade åt honom att taga plats, tillade han: »Om jag generar, skall jag hafva äran infinna mig sednare.»

Nej! var god och stig fram, min herre! — Med denna fras sköt Albert fram en stol, vände sig till gumman och sade henne tyst några ord. Hon neg i flera repriser.

»Tack, nådig löjtnant, men jag har egentligen intet annat att säga, än be er vara god och helsa

Sara, då ni skrifver. Jag skulle gerna rest ned till denna tiden, då hon säkert behöfver sig hjelp, men först är ju gunås allt föret slut och dessutom min lilla rörelse — — men adjö, herr löjtnant! helsa henne, stackarn, så mycket.» — — Det såg ut, som om gumman varit beredd att ännu några gånger upprepa sin helsning; men Albert, på hvilken blodet stigit ända upp i pannan, hade redan öppnat dörren, och hon drog sig baklänges sakta ut.

Ett slags ömsesidigt misstroende hade ifrån första stund herrskat mellan Albert och blåkappan, ehuru åtminstone den förre icke kunde göra sig räkenskap för orsakerna dertill. Aldrig hade de besökt hvarann. Icke ens en inbjudning dertill hade utgått från någondera sidan. Besöket öfverraskade derföre Albert, och den pratsamma moster Ulla hade icke just förbättrat saken. Då han nu med en frågande min vände sig till blåkappan, såg det nästan ut som en utmaning, och blåkappan besinnade sig något litet på det kinkiga uppdrag han hade att framföra. Albert frågade tvärt:

»Hvad tillskyndar mig äran af min herres besök?» ställde med detsamma stafletten mot väggen och vände om porträttet, så att det stod med framsidan utåt. Åsynen af taflan väckte vissa hågkomster hos blåkappan. Det var derföre med en icke mindre sträf ton han, i det han uppsteg, gaf till svar:

Intet behagligt ärende, i händelse herr löjtnanten icke deri finner något behag. Vissa explikationer hafva egt rum mellan friherrinnan P. och Cel — — fröken Celestine. Min herre gissar säkert deras innehåll, om jag tillägger, att friherrinnans kammarjungfru icke varit tystlåten nog, för att icke omtala åtskilligt. Fröken har icke förnekat hennes utsago. Jag vet ej, om ni, herr löjtnant, ämnar medgifva, att dessa förhållanden röra er? — —

»Om jag ämnar medgifva? För hvem? Ni borde, min herre, till det minsta vara säker på, att jag icke medger *er* någon inblandning häruti.» Han gjorde en häftig rörelse och hans öga föll på pistolerna på väggen. Blåkappans ögon blixtrade.

Jag är här som friherrinnans ombud. Korrt — är ni sinnad lemna den olyckliga på gatan? — —

Hans röst darrade märkbart.

»Hon hade kunnat finna ett behagligare ombud. — — Jag känner min pligt, utan hennes eller någon annans påminnelser. Men kanske har *ni* någon upprättelse att fordra?» Albert skrek ut de sista orden i fullt raseri och gjorde ett par steg framåt.

Jag *kunde* hafva en rätt dertill — svarade blåkappan med en vild blick, men han sänkte rösten, då han tillade: förhållanden, som numera icke finnas, kunde berättiga mig att fordra den — — men jag vill icke beröfva den otacksamma det enda stöd

henne återstår. Må ni ansvara inför en högre domstol — hennes framtid är i era händer — måtte den blifva kort, hon är då räddad från det värsta. Det kan *då* ännu blifva tid för oss. Jag har endast att säga er, att den förändring i hennes läge, som nu blir nödvändig, bör ske så fort som möjligt.

Han gick mot dörrn.

»Håll, herre!» ropade Albert och fattade honom i armen, men med en våldsam rörelse gjorde han sig fri. Albert tumlade öfver en stol. Blåkappan gaf honom en ursinnig blick.

Nej! för hennes skull, nej! utropade han och gick.

Han slängde dörrn så häftigt till, att jungfru Charlott med sopskyffel och damborste sprang ut ur nästa rum, och ur ett tredje tittade en tysk handelsexpedit, med cigarren i mund och en gitarr på armen. Endast deras förvånade blickar mötte Alberts, då han, hållande en pistol i venstra handen, med den högra stötte upp dörrn. Han såg åt trappan, men såg ingen, gick åter in — och då jungfru Charlott, i det hon sakta sköt till hans dörr, frågade: »hvad i all verlden står på?» svarade han, med en afvisande åtbörd ett rytande:

»Drag för tusan djeflar!» och tillade saktare: »tag nyckeln med.»

Alberts sinnesstämning efter dessa uppträden var ett brusande haf, der ingen solstråle kunde se ned i djupet, utan blott ökade glansen af det fradgande raseriet. För sådana förbannelsens stunder finnes inga andra tankar och ord, än förbannelser. De äro portarne till ångrens boningar, ur hvilka osaliga andar skria sitt

"Nu är du vår:
Helvetet rår."

Han höjde venstra handen med pistolen tvenne gånger mot den högra — men denna utsträckte sig icke att mottaga den erbjudna gåfvan. Förtviflad slängde han pistolen i soffan. Den gick af, ehuru blott ur halfspänning — endast fängkrutet brann. Han inandades med en slags tillfredsställelse den hvirflande röken, under det han i sitt sinne utgjöt förbannelser emot sig sjelf, Sara, Celestine — mot sin far — mot hela verlden. Nära en half timma mätte han med hastiga steg det korta afståndet mellan dörrn och soffan i det lilla rummet.

Albert hade skrifvit ett bref till Sara genast efter sin ankomst till Stockholm. Han behöfde icke länge vänta på svar. Men väl uppsköt han dag från dag med sitt nästa bref. För en bedragare är det en lätt sak att skrifva ett bref, i hvilka förhållanden som helst. Ty bref, som endast måla den skrifvandes känslor och tankar, äro vanligen ett bedrägeri,

ehuru oftast äfven ett sjelfbedrägeri. Då nemligen en person sätter sig ned att skrifva ett sådant bref, måste han rycka sig ifrån sin hvardagliga tankegång, och brefvets innehåll blir blott ett aftryck af den sinnesstämning, i hvilken han för tillfället försatt sig. Det är derföre, som sagdt, för bedragaren lätt att skrifva ett bref, så mycket mera som han dervid icke har den bedragnes åsyn och närvaro att uthärda. Men Albert bedrog icke och ville icke bedraga. En obestämd oro, hvari hans själ en tid bortåt varit försatt, hindrade honom ifrån att skrifva. Han lugnade sig dermed, att detta också var det bästa han kunde göra. Ty icke ville han såra henne — Sara — med en öppen berättelse om sina nuvarande förhållanden. Också tyckte han det vara mera skonsamt, att så småningom låta henne bereda sig på en skilsmässa, än att helt djerfvemang uppsäga sitt förhållande till henne. Han hade derföre icke ens på postkontoret, vid Lilla Nygatan — gent emot den stora upplysningsfabriken — frågat efter något bref från Lidköping. Först för två à tre veckor sedan hade han afsändt ett bref, rekommenderadt med 50 R:dr B:co och några temmeligen hjertliga rader. Sara, hvilken redan i mången bitter stund anat förhållandet, stärktes i sina gissningar deraf att Albert ingenting nämnde om sin återkomst. Men hennes sinne, som i grunden hade en icke ringa stolthet,

kunde icke bära den tanken, att det enda bandet mellan Albert och henne skulle vara penningen och egennyttan. Hon skref derföre:

»Som du säkert i Stockholm behöfver mera Pengar än Jag här i Liköping, så sickar jag dig denna Sedel tillbakars. Barnena må bra. Jag väntar få höra om dig Detsamma fastt du inte har skrivit, på så länge. gör dig inte Sorg för oss Vi lefver allt med Gud, var dag en efter annan. Gud låte dig välgå lefväl

önskar Din ven

Sara Videbeck.»

»P. S. Sedeln är en 50 riksdaler banko och hans Person från Trufve för fram brevet till Moster ulla hälsa henne. Bed henne sjicka den den lilla korgen tillbakars.»

Albert läste igenom detta med en förtrytelse, som mycket lättade hans sinne. Han fann deri den största köld och liknöjdhet, och ehuru detta på sätt och vis rättfärdigade hans egen känsla, harmades han likväl deröfver. Brefvet flög i kakelugnen och han gjorde sig ett nöje af att med eldgaffeln åter upp-röra de redan svartnade kolen, för att påskynda dess förstöring. Kanske bidrog till denna känsla af obehag brefvets yttre och det mindre regelrätta stafningssättet. Det var som skulle han fruktat att nå-

gon finge se det. Han led åter igenom den pina, han känt vid blåkappans sammanträffande med moster Ulla. Man tycker, att sådant der borde vara småsaker; men det är till en förnnderlig grad menniskan af dem bindes. Ett dåligt tryck eller papper kan göra den snillrikaste bok obehaglig, då tvärtom rätt medelmåttiga saker, intagna i en gentil kalender, vinna ett visst värde. Filosofen må predika bäst han vill, men menniskan är och förblir bunden vid det yttre och sinnliga, och dömer af detta till det inre. Stjernorna befolkar hon med englar och under konungakronan söker hon vishet, rättvisa och mildhet, men hon försätter afgrunden i jordens inre, i mörker och natt, och anar lättast förderfvet under tiggarens trasor.

Någon stolt tänkande läsare lär väl förmoda, att Albert, som också kunde vara stolt vid sina tillfällen, brännde upp sedeln jemte brefvet. Men se — tänk, det gjorde han icke. Han tog den nu just upp ur fickan, dit han vid blåkappans inträdc stoppat den, och lade den vackert in i sin sedelbok, som var alldeles tom. Vid ett annat tillfälle, det vill säga om han haft öfverflöd på pengar, hade han kanske gjort något sådant eller gifvit den åt de fattiga. Nu beslöt han endast att årligen insätta dubbelt denna summa i en sparbank för Saras barns räkning; men tills vidare var han tvungen att låna

den. Han måste ju ännu i dag sörja för Celestine. Dessutom beslöt han just nu, att också sjelf flytta ifrån källaren Freden. Detta beslut afsåg klarligen hushållning. Ty *ett* hushåll faller sig alltid billigare än tvenne, isynnerhet om det ena af dessa är ett ungkarls-hushåll. Och dessutom så — —

Ingen tid var att förlora. Han gjorde sin toilett fortare än vanligt och gick ned på källaren för att i Dagbladet se efter rum att hyras. Helst önskade han sig sådana på Ladugårdslandet. Till god lycka funnos tvenne rum med serskild ingång lediga, i gården N:o 16, hörnet af Gref- och Riddaregatan. Han hade en stund fått vänta på tidningen; ty på hans efterfrågan hade kyparen gifvit det förtretliga: »det läses,» till svar. Undertiden reqvirerade han en sup med tilltugg. Supen och ett glas öl, bemärkte han sjelf, gingo lättare ned, men tilltugget, i synnerhet franska brödet, hade en besatt lust att fastna i halsen. Man kunde häri finna en naturlig orsak till den lust för drickande, som så ofta öfverfaller isynnerhet karlar vid en hastig olycka. Det är nemligen ett ovedersägligt rön, att sorgen snörper ihop strupen, och då är ingenting naturligare, än att menniskan hellre dricker än äter, ty med något måste man dock uppehålla det usla lifvet. Dessutom medföra alla åkommor i halsen en ständig törst. Men det är fåfängt att vidare utveckla detta ämne, ty

folket afskyr att hålla sig till de enklaste och naturligaste förklaringsgrunder, utan söker dessa hellre i det vida, blott derföre att detta sökande kallas lärdom. Endast de i hjertat enfaldiga åtnöja sig med hvad som är enkelt och naturligt.

Albert begaf sig på vägen åt Ladugårdslandet. Han vandrade långsåt Österlånggatan med dess mångfaldiga inbjudande skyltar och biffsteksångor, utan att likväl nu gifva akt uppå, huru Mercurius, midt emellan Riga och Sveriges Vapen, hänger der, färdig att ifrån den förra till det sednare öfverföra bandtler och tschakåer samt återbära pengar och ljufliga ord. Men då han kom ut ifrån den trånga och dystra gatan till slottsbacken, märkte han att han vandrade fram i en skön vårmorgon. Solen upplyste det ståtliga slottets hela façad, och dess strålar skimrade på rutorna i de höga fönstren. Marken var här alldeles bar och han utbytte gerna den jemnare isen, hvaröfver han vandrat på Österlånggatan, mot de väl afnötta gatstenarna. Han gick öster om slottet, för att njuta af det milda ljuset och värmen från solen. Gustaf III:s byst såg glad och glänsande ned ifrån sin piedestal. Till och med gardisten vid Logårdstrappan plirade upp mot solen, der han stod lutad emot jernstaketet. Alla menniskor sågo gladare ut och gingo med lättare steg. Albert kunde icke qväfva en känsla af afundsjuka, då han såg, med

hvilket lugn och förnöjelse en frodig bryggardräng skred fram på sin korgbelastade kärra. På Norrbro var redan folkströmmen i full fart åt båda sidor, såsom strömmen i Gibraltars sund. Albert kom in i strömmen, och, ehuru kanske tyngre till sinnes än de flesta öfriga fotvandrarne, sköt han likväl bättre fart än mången. Åtminstone hann han upp tvenne seglare, hvilka förde samma flagga som han — det vill säga ett par mustacher på öfverläppen — och nästan samma tackling — syrtut och hatt. Det var att förutse, att han skulle anropas, och han var just i begrepp att styra öfver till den motsatta trottoiren, då den ena af de tvenne såg sig om, och ett sammanträffande var oundvikligt. Det skedde helt fredligt med öfliga honnörer. Den som först bemärkte Albert var samma von P., hvars kommission han så lyckligt uträttat i Lidköping. De hade nu ofta träffats i baron P:s hus, samt dessemellan varit nästan dagligen tillsamman. Det gick derföre icke gerna an att afslå v. P:s inbjudning till Kastenhof på ett glas porter. Dessutom fortfor alltjemt Alberts halssjukdom med ty åtföljande torka.

Då de kommit in i den hvälfda, med vinrankor prydda, stora salen, sågo de flera gäster församlade, hvar och en med sin halfva hummer framför sig. «Färsk hummer!» hvad var naturligare, än att man gjorde de öfriga sällskap, derpå dracks porter och

sist ett glas drymadera. Albert satt väl något orolig, men det händer äfven driftiga män, att de icke ogerna se tiden förrinna, då någon obehaglig sysselsättning förestår, och uppskjuta med den, så långt dermed uppskjutas kan. Det är kanske en svaghet, men en högst naturlig och högst allmän svaghet. Albert skulle troligen icke sjelfmant gjort något uppehåll, men då han nu händelsevis råkade på ett par goda vänner och af dem öfvertalades, så fick det gå. Icke heller fann han något serdeles behag i sitt sällskap. Men tiden förflöt nu ändock, om också utan behag, likväl utan obehag.

»Fan till karl! den Albert,» sade v. P., »Flickorna löpa efter honom, hvar han visar sig. Se på Celestine bara, den söta kanaljen! Här har litet en och hvar gjort sitt till. Jag kan utan skryt säga, att jag redan var på god väg med henne — men så kommer du — och vips blir hon pinkär. Det är i sanning synd, att du förut är så väl fast; — ty förbannadt ljuflig är ho under ögonen.» — —

Lemnom detta. Du vet att det icke roar mig serdeles.

»Hvad tusan! är du jaloux? Du vill väl icke ha dem alla, fast de nog tränga sig på halsen på dig?»

Hvad vet du, huru väl fast jag är? Kan jag icke göra, som mången af er, och finna mitt behag

i ombyte? — Albert trummade med gaffeln på ett glas, så att det gick i bitar.

»Aha, står det så till? Filosofen har gått öfver och afsagt sig sitt hat mot äktenskapet. Gratulerar! fast icke lär du just behöfva många parvagnar för hemgiften. Nå, du får åtminstone se tårarna i hennes sköna ögon, då du reser ned till mötet.»

Jag reser icke. Jag ämnar begära permission.

»Nå, det är försigtigt. Eljest kunde hon vara bortknipen, då du kommer tillbaka. Med all respekt för damen — fan så lätt tror jag hon är på foten. Bara du får permission? Så många ansökningar skola vara inne, att, om de alla beviljades, jag kunde få äran vara ensam befälhafvare under mötet.»

Får jag icke permission, så tar jag afsked. Att resa till mötet, dertill har jag icke råd i år. Jag måste förtjena.

»Taga afsked? Är du galen? Inom fem år är du ju kapten. Hederliga Albert! låt icke ett par blåa ögon göra dig förryckt.»

Hvad som är gjordt, är gjordt. Ni får ändå förr eller sednare veta det. — Jag förenar mig med Celestine.

»Huru? Du gifter dig bums?»

Ja, jag gifter mig. Det kan väl ske utan en mumlande prest, som sträcker ut handen efter be-

talning. Det måtte icke ligga något serdeles värde i en sak, som kan fås för 12 skillingar.

»Nå, så må fan anamma mig, om jag någonsin mera tror på er, era skenheliga förnuftspratare!» sade v. P. nästan rörd. »Så att detta var slutet! Albert! vi hafva alltid varit vänner, men förbanna mig jag skulle hafva hjerta att göra, hvad du nu gör.»

Hans ögon glänste af en viss fuktighet.

Skrik då icke så hårdt! hvad jag gör? Ack, kunde saken hjelpas, så — — —

»Stackars Celestine! men så rädda då hennes ära, gift dig.»

Gift? — ja *gift* kunde vara likaså godt. Men, kära du, jag gifter mig ju. Endast vigseln kommer att saknas, d. v. s. intet kommer att saknas. Jag skall för vår vänskaps skull sjelf repetera formuläret, med tillhörande ceremonier, tie gånger, om du tycker att bandet då blir starkare.

»Tänker Celestine också så?»

Ja, hon tänker så.

SJUNDE KAPITLET.

»Var icke ledsen deröfver att du bor i en vindskammare.»

Ännu samma dag, så sent på aftonen att det redan var nästan mörkt, satt Albert uti en liten vindskammare i det omnämnda huset N:o 16 vid Riddaregatan. Rummet var beläget i en byggnad inne uppå gården, och dess utseende ganska trefligt, ehuru det blott var ett vindsrum. Väggarne voro beklädda med gyllenläders-tapeter, väl bibehållna och med gyllene arabesker — det är svårt att veta, huru de förirrat sig till denna anspråkslösa kammare. Blott ett fönster fanns, men detta vettade utåt en ganska vacker trädgård och lofvade för sommarn en treflig utsigt. De få möblerna voro hvita med gamla förgyllningar. Soffa och stolar hade säkert förut varit öfverdragna med dammast eller rosigt sammet. Nu hade ett anspråkslöst, hvitbottnigt kattun med blåa fasoner intagit dess plats. Då härtill kom en säng med ett vackert hvitt täcke och en liten mahogenybyrå med åtföljande toilettspegel, saknade rummet blott ett par vackra gardiner för att hafva ett ganska täckt ut-

seende. Byrå, spegel och sängkläder tillhörde Celestine. Albert gissade, att hon fått dem af Friherrinnan, och ehuru han icke just var missnöjd med att de nu funnos här, kunde han dock icke rätt tåla, att Celestine mottagit dem. Dock, kanske Celestine varit alltför upprörd för att tänka på sådant. Albert fruktade just för denna afton och första återseendet. Ty han hade icke på hela dagen sett Celestine. Till friherrns ville han icke gå, af fruktan för »uppträden och onödiga explikationer,» som han skref till Celestine. Han hade dock rangerat om bärare för hennes effekter och åtföljt dem till deras nya bostad. Sist hade han skickat en hyrvagn efter henne sjelf, med strängt förbud för kusken att för någon nämna, hvart han skulle åka. Nu lyssnade han ängsligt till ljudet af de få åkdon, hvilkas dån hördes från gatan; men alla foro förbi; intet stadnade ännu vid porten.

Denna ensamhet, på en sådan afton, var egnad att i hans själ väcka mångahanda föreställningar. Han kunde icke qväfva den oroliga svallning, hvari hans blod försattes vid åtanken af Sara och hennes barn. Förståndet invände väl: det är bättre, som det nu är. Skall samvetet dömma mig till ett oupplösligt äktenskap, så är ju ingenting vunnet med att undvika vigseln. Vore det orätt att skiljas, då man finner att man icke mera passar för hvarann, så är

ju vigseln, som lagligen binder två arma stackare vid hvarandra, icke ett starkare band än samvetet. »Nej, jag har intet ondt gjort,» tillade han halfhögt, »det är bådas vår fördel. Men en så envis qvinna! Hvarföre skicka pengarna tillbaka? Om hon ej skickat dem? Ödet tycks genom den ena förargelsen afvända den andra. Sataniskt är det dock, att nöden tvingar mig använda dem just härtill. Men hvad har jag deraf för glädje? — En dårskap! Gud vet, huru det skall bära till och hvar det skall sluta. Hade jag pengar och kunde resa till verldens ända!» Han släckte åter ljuset, hvilket han nyss påtändt, och kastade sig ned på soffan.

Han kom småningom i den sinnesstämning, då menniskan önskar en allmän olycka, en jordbäfning, en öfversvämning, en revolution, en yttersta dag, för att i allas elände begrafva sitt eget. Denna känsla är skakande, men den är hög. Det är såsom skulle menniskan då känna, att hon bär verlden i sitt bröst, och om hon också icke har makt att framkalla en allmän förstörelse-akt utom sig, så kan hon inom sig förgöra detta usla yttre. Förakt för det verdsliga predikar ju kristendomen. Detta förakt är tillika den djupaste kärlek, ty det ärar det hos menniskan inre, sannt menskliga, det inres makt öfver det yttre. Menniskohatare är derföre ett orättvist namn. Menniskohataren föraktar menniskan endast sådan hon

visar sig — icke sådan hon är — hatar menniskan, men älskar menskligheten.

Bullret af en vagn väckte Albert. Han kunde tydligen höra, att den stadnade utanför huset, och gick ned. Då han kom ned på gatan, hade kusken redan öppnat vagnsdörrn. Han hörde Celestine säga: »Gå in och fråga efter löjtnant» — —

»Jag är här,» sade han och fällde ned vagnssteget; men då han skulle hjelpa henne ut, föll hon honom kring halsen, och hennes hufvud sänkte sig mot hans. Han var tvungen att bära henne in på gården. Intet ord yttrade hon; blott halfqväfda, våldsamma snyftningar antydde, att hon ännu var vid sansning. Han ställde henne sakta ned på marken och stödde henne med armen kring lifvet, då hon gjorde ett vacklande steg tillbaka mot porten.

»Kära Celestine, sansa dig! Stackars min Celestine, hvad du måste varit orolig i dag!»

En kyss tycktes lifva henne något. Hon sade åtminstone tvenne sakta «Albert! Albert!» och lät honom leda sig till byggningen inne på gården, uppför den något branta trappan. Albert kunde märka, att hon skakades af en rysning, då han, stödande henne med högra armen, med venstra handen famlade efter dörrn till kammarn. Han fann den efter litet sökande, förde henne in och till den lilla soffan. Han skulle just aflägsna sig för att upptända

ljuset, men hon drog honom till sig på soffan och sade med en viss häftighet:

»Albert, jag har ju *dig! Du* älskar mig ju!»

Söta, söta Celestine! lugna dig. Du vet ju, att jag älskar dig mer än allt i verlden.

Han svarade detta med verklig ängslan. Den gjorde kanske hans röst innerlig och öfvertygande. Åtminstone aftogo, under den tystnad, som följde, hennes snyftningar och förstummades slutligen helt och hållet. Väl en half timma förflöt, förr än Albert påtände ljuset, och vid dess sken syntes redan en liten rodnad färga hennes kinder.

»Se, söta Celestine, är icke kammaren nätt? Rigtigt furstliga tapeter! Den är väl liten, men ditt lilla kabinett var ju icke större.» Hon suckade. Han skyndade sig att öppna dörrn till en liten garderob. »Ser du här, så beqvämt. Var icke ledsen deröfver att du bor i en vindskammare. Ser du vinden är afplankad, och du har en rymlig och ljus farstu.» Han öppnade härvid dörrn och lyste ut. »Jag har ett rum dernere. Det är litet större än detta och skulle för trappans skull varit beqvämare för dig; men det är ljusare, och jag behöfver ett ljust rum för mina porträtter? Du är väl icke missnöjd med mina arrangementer? Jag kunde icke i hast få det bättre. Du fick ändå nog sent i dag min biljett.

Förlåt det, söta Celestine, men det kunde icke hjelpas.»

Ack, allt är bra. Gör dig inga bekymmer för min beqvämlighet. Du kan väl ändå hafva bekymmer nog, min stackars Albert.

»En sak gör mig nu just verkligen litet bryderi. Jag har icke kunnat skaffa oss någon uppasserska ännu. Värdfolkets uppassning går icke an. Törs du en liten stund vara ensam, så skall jag bestyra om något till qvällsvard?»

Nej, gå icke bort, min Albert. Jag är ej hungrig alls.

»Söta Celestine! något måste du förtära. Jag skall genast vara tillbaka. Tag in nyckeln så länge. Var nu snäll, här har du ju intet att frukta.»

Men dröj icke länge, goda Albert!

»Jag är på ögonblicket åter.»

Han gick. Med snabba steg vandrade han Riddaregatan utföre åt Nybrogatan till. I artilleriets verkstäder hade hamrandet tystnat, men ifrån stallen hördes dånet af hästarnes jemna stampning. Då han kom fram till Nybrogatan, vek han in på källaren Äpplet, begärde en half butelj St. Julien och åt, under det han väntade härpå, en knapp qvällsvard af ost, bröd och ett glas öl. Den aptit, hvarmed han förtärde den enkla kosten, vittnade om att hans egen hunger måtte haft någon del i den

ifriga omsorg, han visade Celestine. Han fick buteljen, stoppade den i rockfickan, samt gick med en husfaders stadiga gång till Melanders schweitzeri vid ändan af Nybron. Här försåg han sig med en mängd bakelser af olika slag och återvände med temligen lätt sinne och lätta steg öfver artilleriplanen till sitt blifvande hem.

Celestine öppnade, på hans hviskande tillrop, dörrn till den lilla vindskammarn. Hon var nu klädd i den nätta, blå sidenrocken, uti hvilken han sett henne första dagen af deras bekantskap. Den satt kanske nu litet snäfvare; men den hvita underdrägten lyste desto täckare fram mellan dess mörka infattning. Albert satte fram sin medförda supé på bordet, flyttade detta till soffan och ordnade beschäftigt sina tårtor och bakelser på den tallrik, värdfolket haft artigheten sätta under vattenkaraffen. Vinbuteljen uppkorkade han med van hand, men såg litet brydd ut, då han icke fann på några andra glas, än det enda dricksglas, som tillhörde karaffen. När han nu med någon varsamhet sköt detta fram till buteljen, kunde Celestine icke tillbakahålla ett litet leende. Men när Albert såg upp, och märkte detta, sträckte hon de runda, till hälften bara armarne emot honom.

»Stackars min Albert, hvad du har för bestyr

som värdinna. Det skall också icke ske oftare än denna afton.»

Han sträfvade icke emot att låta hennes fina armar omfatta sin hals, tryckte en kyss på den venstra, förde henne till soffan och lyftade henne lätt som ett litet barn på sitt knä. I detsamma föll hans öga på den midtemot stående sängen. Den var nu bäddad och något utdragen, synbarligen mera än som nödigt var för en person, men de tvenne svällande hufvudkuddarne, med spetsar kring kanterna, lågo icke bredvid, utan ofvanpå hvarandra på midten af hufvudgärden. Celestine's ögon hade följt riktningen af hans. En stark rodnad betäckte hennes panna och kinder, då han leende — det var nu hans tur — vände sina blickar mot henne. Hon dolde det glödande ansigtet vid hans bröst.

Hon upplyftade det icke sjelf, utan Albert fick lof att hjelpa henne med två finger under den lilla, runda hakan. Han hade mycket att syssla, för att få henne att dricka litet mera vin och smaka uppå de skilda slags tårtorna med äppelfyllning, körsbärssylt o. s. v. Hon fruktade att vinet skulle åstadkomma hufvudvärk och försäkrade flera gånger, att hon icke orkade äta mera. Hon hade likväl blott smakat några munsbitar och helt litet läppjat på vinet. Albert var derföre oartig nog att föra bakelsen till den lilla munnen och hålla glaset till de runda

läpparna — detta sednare dock ej utan att föregå henne med sitt lofvärda exempel. Till straff tvang hon honom att äta af bakelserna, och, ehuru han icke var serdeles vän af »sådant slisk,» måste till hans heder anföras, att han icke visade en enda sur min vid att sålunda matas. Så förflöt aftonen, och enligt naturens vanliga ordning aflöstes den af den tysta natten.

Tiden förflöt hastigt nog, ty för ett ungt par äro några veckor ingen evighet. Vårvindar blåste ute och vårvindar flägtade inne i den lilla vindskamaren. Nätterna voro ännu temligen kalla — derute; men inne i rum är man skyddad för en så hastig omvexling i temperaturen. Marken var redan klädd i grönt, och björkar, rönnar och häggar härmade i sin drägt mer eller mindre den färg, som lyste kring deras rötter. Men ekarne stodo ännu gråa och kala. Endast en och annan af dem skiftade litet i brunt. Albert och Celestine hade tillfälle att se allt detta den första Maj, då hela Stockholm strömmade till Djurgården. Hittills hade de unga tu blott på aftnarne, vid skymningens inbrott eller i månskenet, gjort en tur åt Blåporten, Ladugårdslandstullen eller någon gång åt Norrbro och Skeppsbron. Men i dag kände Celestine en oemotståndlig håg att komma ut på Djurgården och i folkhvimlet. Albert hade de tvenne sednaste veckorna

ofta ätit middag utomhus, ja äfven tillbragt några aftnar i sällskap med vänner och bekanta. Celestine hade derom intet sagt. Hon hade blott artigt klagat öfver huru ledsamt hon haft i hans frånvaro, och en gång, då Albert dröjde till klockan tolf på natten, hade hon emot vanligheten icke afvaktat hans hemkomst, utan släckt ut ljuset och gått till sängs. Albert hade, då han såg att det var mörkt i hennes kammare, gått ner i sin egen, emedan, som han morgonen derpå anförde, han »icke velat störa hennes sömn.» Denna artighet tycktes dock behaga Celestine mindre, än man kunnat förmoda, ty hon bibehöll, hela den förmiddagen en litet trumpen uppsyn. Alberts nämnda utflygter gjorde, att han genast visade sig villig till promenaden åt Djurgården, då Celestine med ett: »ack hvad det vore roligt!» tillkännagifvit sin önskan i detta hänseende. Han hade också för några dagar se'n föryttrat en guldked, som från fordna bättre tider hängde qvar vid hans ur; hans kassa var derföre för tillfället i godt skick och kunde lätt bära några små extra-utgifter.

I staters öden bero de yttre förhållandena af de inre och till en grad, som man ofta icke kan ana, af penningeförhållandena. Det låter kanske vågadt, men vi vilje likväl yttra vår öfvertygelse, att dessa icke sällan afgjort verldshistoriens vigtigaste frågor. Så ser man t. ex. det ofta klandras hos Napoleon,

att han icke efter slaget vid Dresden gjorde fred och inskränkte sig vester om Rhenfloden. Men dessa klandrare hafva icke betänkt, om han i penningeväg stod nog på egna fötter, för att inom eget land underhålla sina härar, sin lysande kejsarethrons dignitärer och lägre tjenstesvenner. Så besynnerligt det än derföre låter, kunde man likväl säga, att Napoleon var för fattig för att göra fred. *Mutatis mutandis* stod Albert på samma punkt. Han var för fattig för att uppgöra sina affärer och reda sig ur sin intrasslade belägenhet. Han fick vackert lof att spela spelet till slut och endast söka att sakta draga sig fram från den ena dagen till den andra. Hvad han i sådant afseende gjort, skola vi nu i korthet anföra, då enligt sakens natur historien om det yttre öfvergått till det inres historia.

Albert hade redan för en tid sedan ingifvit sin afskedsansökning. Ännu hade den icke blifvit beviljad, men genom en uppvaktning i vestra slottsflygeln hade han utverkat sig tillstånd att, i förväntan på afskedet, få vara borta från årets möte. Utan vidare tvekan annonserade han, uti Aftonbladet med »*Porträtt*» i uncial-bokstäfver och uti Dagbladet med ett voluminöst »*Märk!*» sitt logis och sina priser. På första veckan gjorde detta ingen verkan. Men då lät han införa samma annons tre serskilda gånger, allt med en dags mellanskof. Och nu strömmade till

huset N:o 16 vid Riddaregatan — en rustmästare från lifgardets till häst kasern och en värdshushållare från Djurgården. Detta var dock något. Men porträtterna kunde icke så snart bli färdiga, att ju icke hans, genom liqvider på källaren Freden, flyttning och bosättning medtagna, kassa hann taga slut redan förr än de påbörjades. Ett par stycken sjöskumspipor med silfverbeslag förvandlades till papper, bankosedlar nemligen, och fyllde en liten del af tomrummet i plånboken. Nu var rustmästarns porträtt färdigt, men han kunde tyvärr icke afhemta det förr än inom tvenne veckor. Då måste guldkeden springa öfver klingan. Till någon tröst ingick vid samma tid ett original till ett nytt porträtt. Detta stärkte Albert i beslutet att försöka en ny general-annonsering. Vi hoppas, med honom, att den skall lyckas. Han hade dessutom sina egna förhoppningar byggda på afskedet, och försäljningen af några uniformspersedlar.

Allt, hvad läsaren nu vet, visste icke Celestine. Guldkedens försvinnande hade hon väl genast observerat, ty Albert såg med den så välmående ut; men hon fann det genom hans förklaring naturligt, att en ked, som brustit, måste till guldsmeden för att repareras. Det vore orättvist att påstå, det icke Celestine var högst hushållsaktig. Men kaffe, kokadt på sump, kunde hon icke med, och för Alberts skull

måste det finnas vin till de magra vattsoppor, portören vanligen innehöll. Likaså måste madamen, som skötte uppassningen och kokade kaffet, se snygg ut. Men hennes knappa tillgångar nekade henne, att härutinnan vara Celestine till nöjes. Det var derföre icke mera än billigt och nödigt, att Celestine skänkte henne ett par stycken halsdukar och kattun till en kofta. Vid hushållssysslor var Celestine icke van. Men i stället arbetade hon flitigt med synålen. Albert kunde på länge icke utleta, hvad det var som så sysselsatte henne, ty hon gömde alltid undan sitt arbete, då han kom upp på hennes kammare. Hon hade då till hands en krage, hvarpå hon redan länge broderat, och som vanligen följde henne ned till Albert, då hon fick ledsamt »att sitta så ensam, utan att se sin Albert på hela långa dagen.» Men en gång öfverraskade han henne vid arbetet. Han såg, att hon lade det in i en liten korg, och då han efter åtskilliga parlamenteringar fick undersöka denna, fann han der i den nättaste ordning de allrasötaste små lakan med hålsöm i kanterna, små dynvar med isydda spetsar, genom hvilka röda eller blåa sidenband framlyste, och mycket annat smått, det ena sötare än det andra. Om allt detta i Alberts ögon egde ett så stort behag, är osäkert. Men för Celestine var allt sådant nytt. Icke blott under sjelfva arbetet hade det gjort henne glädje, utan äfven, se-

dan allt var färdigt, utgjorde det hennes dagliga nöje att öfverse och åter mönstra hvarje serskild liten artikel. Nu lyste hennes ansigte af en rodnande tillfredsställelse, men det syntes tydligen, att hon i Alberts blickar önskade läsa glad förvåning ooh kärleksfull enthusiasm. Men serdeles mycket stod der icke att finna af någondera. Han måste likväl säga och göra något. Han slog derföre sin arm kring henne och sade:

»Ah! du lilla skälm, och allt detta har du dolt för mig.»

Nå, Albert, du får icke skratta åt mig.

»Lyfta upp hufvudet, du lilla; låt mig läsa i dina ögon, för hvem allt detta är ämnadt.»

Stygga Albert! du gör bara narr af mig, för det jag tänkt derpå så tidigt, men ser du — — —

»Å ja! jag ser väl, att det aldrig kan vara för tidigt. Hvem vet, huru snäll du är. Kanske gör du för säkerhets skull ännu en upplaga? — — — Nej, se icke ledsen ut, min söta, lilla gumma. Jag skämtar ju bara. Men den här ser ju ut som en kapprock.» — — —

Åh! det förstår du dig inte på. Nu, ge beskedligt hit den! Du skall aldrig mera få se hela korgen, till straff för din obeskedlighet.

Under hans smekningar, lade hon åter allt i tillbörlig ordning ned i korgen. Men han tillät henne

icke sjelf lyfta den in i garderoben; det skulle hon nödvändigt låta honom göra. Striden härom åstadkom, att hon ännu, sedan korgen ordentligen blifvit inlogerad, hängde vid hans arm. När han derpå satte sig i soffan, var Celestine icke långt borta, och det fordrades för honom ingen synnerlig hvarken fintlighet eller skicklighet att få henne i sitt knä — en liten, söt börda, som mången skulle afundats honom, om denna scen haft några vittnen.

Detta tilldrog sig den 1 Maj. Det kan antagas för säkert, att små husliga tilldragelser, sådana som denna, icke äro ett oväsendtligt bindningsmedel. Än mindre skäl till tvifvel härutinnan har man, om man besinnar, att den egentliga fördolda anledningen var den väntade arfvingen. Hvad han skulle ärfva, var väl ännu osäkert; —

Men hvilken far och mor hoppas icke, att deras barn åtminstone skola besitta något, af dem sjelfva lånadt yttre eller inre drag? Isynnerhet dessa inre drag äro af djup betydelse. Det är icke blott ett tomt talesätt, att säga: att föräldrar åter upplefva i sina barn. Ty i sjelfva verket har menniskan häruti ett handgripligt bevis för själens odödlighet. Men det minsta, barnen af sina föräldrar ega, hafva de genom födseln bekommit. Det är på den fortsatta, oafbrutna omvårdnaden och uppfostran, som föräldrarna uppoffra den bästa delen af sina både andliga

och lekamliga krafter. Det är också först denna vård, som gör barnen, så att säga, till föräldrarnas egna, till icke blott en afbild af dem, utan till en lefvande, fortgående utveckling, af hvad hos dem funnits rätt, skönt och sannt, af deras förnuftiga och odödliga del. För hvar och en ligger denna väg till odödligheten lika nära. Statsmannen, vetenskapsmannen, konstnären kunna hvar på sitt håll lemna sin själsverksamhet och dennas frukter i arf åt medmenniskor, hvilka till dem äro utom alla slägtförhållanden. Men den, hvars verkningskrets sträcker sig endast till den tarfliga omsorgen för dagens behof, och hvars produkter derföre ofta äro obemärkta och med dagen förgående, han har ingen annan utväg att hos menskligheten qvarlemna ett spår af sin tillvaro, än genom att framföda och uppfostra barn. Vården om slägtets andliga odling, likasom den om jordens kultur, föres med skäl till ädlare sysselsättningar; ty de försätta menniskan i ett varaktigt förhållande till menskligheten, äfven utom familjeförbindelserna. Innerliga familjeförhållanden anträffas också derföre synnerligast hos den klass, som vår tid gifvit namn af medelklassen, då deremot de öfriga, blott tärande, eller de genom jordens förädling omedelbart närande samhällsmedlemmarna, af en förfinad eller rå sjelfkänsla, i familjen ofta visa lättsinne eller kallsinnig-

het. Men, såsom sagdt, såväl för den ena som den andra är äktenskapet och barnavården det enda säkra och närmast liggande medlet att i häfderna öfverlefva egen förgänglighet. Det är då icke svårt att inse, att denna vård är det mest andliga band emellan tvenne makar, hvilkas själar hos det gemensamma föremålet för deras ömhet sammangjutas till en fortlefvande existens. Också trösten att vid dödssängen omgifvas af de sina har sålunda en djupare grund, än den blotta egoistiska öfvertygelsen att vara föremål för andras deltagande. Den består fastmer i öfvertygelsen att den förnuftiga anden i dem fortlefver och genom dem fortfar att tillhöra menskligheten. Här har den eviga kärlek sin verklighet, hvilken som en dunkel och svällande aning i dyra eder tränger fram öfver ynglingens och ungmöns blomstrande läppar.

Men dessa allvarsamma betraktelser leda oss ifrån den 1 Maj och dess glada lif. Albert och Celestine gingo ut till Djurgården. Hon såg så förnöjd ut, då hon lätt skred framåt, stödd mot hans starka arm och ledd af hans omsorgsfulla blick, under det hennes egen bekymmerslös fick sväfva ikring de olika grupperna af gående, ridande och åkande. Jag tror, att blott denna frihet från all omsorg för en lycklig fortkomst genom menniskohvimlet gör en ung qvinna så huld och intagande, då hon sväfvar fram vid en mans arm, hvad helst än afunden deremot må invända. Tagen

saken i moget öfvervägande, j unga flickor, men under er öfverläggning mottagen den arm, som erbjudes er. Med Celestine var det dessutom fallet, att hon på flera veckor knappt sett någon menniska och, ännu värre, icke blifvit sedd af någon annan än Albert. Hon tänkte väl, hvad hon ofta försäkrat, att hon icke ville behaga någon annan än honom. Om hon derföre nu fann behag i att vara föremål för mången beundrande blick, så skedde detta endast för Alberts skull; ty hvilken qvinna känner icke ett ädelt nöje uti att behaga hela verlden och likväl visa den älskade, att han, endast han är föremålet för hennes kärlek och ensam herrskare öfver alla dessa behag.

Dagen var vacker och varm, mer än i vanliga år är vanligt. Mot aftonen blef det dock temligen svalt i luften. Dagens förnämsta högtidlighet hade redan gått förbi eller rättare åkt — i de vagnar nemligen, som förde den kungliga familjen. Ungherrarne, som tagit tillfället i akt för att paradera i nya bonjourer, togo nu sin tillflykt till konditorierna, der man i allmänhet såg förtäras mera glacerad punsch än annan glace, mera tévatten än lemonad. Också vårt par steg in hos Carlmarks. Albert visade Celestine till ett ledigt småbord och gick sjelf fram till skänken för att reqvirera två koppar té.

Han kom genast tillbaka med tvenne tårtor på en liten kristall-asjett och såg Celestine i samtal med

en mansperson, som tagit plats vid närmaste bord. Det var blåkappan — han hade nu verkligen sin kappa åter uppå sig — och Albert hörde honom sluta: — — »Gud gifve att ni vore lycklig, Celestine.»

Tack, Gustaf, jag är — — — blott du kan förlåta mig? — Mig bör du icke se — — — glöm och förlåt! — — — Gå, gode Gustaf — han skulle icke gerna se dig.

Hon såg upp, och hennes öga mötte Alberts, som lysande af en vild eld vändes ifrån blåkappan på henne. Hans blick förskräckte henne. Hon hade aldrig förr sett den sådan. En lätt rysning skakade henne, och den mörka rodnaden på hans kinder spred ett ljusare återsken på hennes. Blåkappan, hvars blick följt hennes, steg upp, vände Albert till hälften ryggen och aflägsnade sig. Då först vågade Celestine att se efter honom. Hennes blick såg tacksam ut. Albert satte sig vid bordet, blickade öfver till Celestine, och hon kunde tydligen urskilja de frammumlade orden:

»Goda — — du — — han.»

Söta min Albert, hviskade hon, jag måste ju svara honom — — —

»Goda — du?«

Ack! jag skall säga dig allt. Men här kan jag ju icke göra det. — — —

I detsamma anlände jungfrun med téet. Tvenne nya gäster slogo sig också ned vid samma bord, der blåkappan suttit. De sutto så nära till, att de säkert skulle hört äfven en hviskning. Dessutom tycktes båda just lura på hvarje ord ur Celestines mun, åtminstone rigtades deras blickar oupphörligt på henne. Albert såg på dem med en uppsyn, som skulle han haft lust att bitas. Den ena af dem drog icke i betänkande att med ett halft leende besvara hans buttra ögonkast. Men sådant kan skära en menniska innerst i hjertat.

En lång stund följdes de tysta åt på hemvägen. Celestine fick sjelf leta reda på Alberts arm. Men den gaf icke numera samma säkerhet som tidigare på dagen. Hon snarare ledde, än leddes, och hennes blick flög icke nu gladt bland den hvimlande mängden, utan spanade ängsligt ikring vid ljudet af ett åkdon eller hofslagen af en häst. Detta tycktes vara orsaken, hvarföre hon endast i afbrutna meningar talade:

»Söta min egen Albert, se icke så ledsen ut — — — Du vet ju att han och jag varit bekanta från ungdomen — — Nu, sedan han kommit från den långa resan, har jag kallat honom — så der ibland bara — bland bekanta — — än Gustaf och än du. Det är ju intet ondt i det? — Jag har inte sagt

derom för dig — — Du skulle kanske icke tyckt om det?»

Är detta allt?

»Ja det är — — han — —»

Han skulle förlåta dig. Hvad skulle han förlåta? Kanske att du kallade honom goda Gustaf? »Älskade!» skulle säkert låtit bättre i hans öron Du vill väl, att det också skall klinga skönt i mina?

»Söta Albert, här kommer en vagn från hvardera sidan — kom närmare hitåt.» Hennes röst darrade och ögat glänste på ytan. — »Blif icke ond, Albert, för att jag är så rädd. — Han har — — tror jag, mycket hållit af mig — fordom ser du.»

Jag ser och har sett. Kanske har jag också hört. Han har ju sjelf talat om en förbindelse mellan er. — —

»Ack! jag hade ju icke då sett dig. Han trodde — — kanske trodde han — att jag icke var liknöjd för honom. Kanske var jag icke försigtig nog — — Han — — jag höll af honom som af en bror, derföre att han alltid försvarat mig. Han har ett ädelt hjerta — — —»

Jag har hört det ofta nog. Gå nu in Jag skall gå åt staden — ett ärende.

»Dröj icke länge borta. Söta Albert, var ej ledsen. Förlåt mig! Jag har ju blott dig.»

De voro nu vid egen port. Celestine stod der, väntande ett svar till tröst. Men Albert gick gatan framåt, utan ett ord vidare.

En tår rann ned för hvarje steg Celestine tog uppför de branta vindstrapporna. De hade ännu aldrig förefallit henne så tunga. Hon kunde icke hjelpa det: hon måste sätta sig på öfversta trappsteget. En gammal fru, som bodde i kammaren midtemot hennes, kom ut. Hon måste låta henne biträda sig och för henne dölja sina tårar. Nära vanmakt satt hon på soffan i sin lilla kammare. Så ensam hade hon aldrig kännt sig. »Skulle också *han* hafva gjort så?» tänkte hon. »Men jag vågar ju icke säga allt. Albert skulle aldrig glömma, att jag försäkrat en annan om kärlek före honom. Fåfängt skulle jag bedyra, att jag då icke visste hvad kärlek är. Är det då ett brott att äfven högakta en annan? Han säger ju sjelf, att jag är hans första, verkliga kärlek. Också han har ju trott sig älska förut. Ack, jag älskar ju honom så innerligt. Har jag icke uppoffrat allt för honom? Hvart skulle jag taga vägen, om han upphörde att älska mig? Herre Gud! om han icke mera komme!»

Men hon hörde honom komma sent på natten. Ängsligt lyssnade hon till ljuden af hans steg. De hördes icke i trappan. Dörrn till hans rum öpp-

nades och smällde åter till. Hon fattade ljuset och ilade ned.

Mellan tysta snyftningar hördes Celestines hviskande: »Albert, söta Albert, läs upp!» — Men ingen öppnade.

Då blefvo hennes ögon hastigt torra, och hon gick raskt åter uppför trappan.

Efter ungefär en half timmas förlopp bullrade i den åter steg; dock dessa voro famlande och osäkra. Albert knackade på Celestines dörr och sade:

»Det är jag, Celestine — — din Albert!»

Men intet svar hördes, och ingen öppnade.

ÅTTONDE KAPITLET.

»Men Albert — han hade sett sådant en gång förr.»

Natten är väl aldrig så lång, att ju ej morgonen kommer.

Den kom icke blott efter den omtalta natten utan äfven efter en hel mängd påföljande nätter — länge allt skönare för hvarje ny återkomst. I Maj och Juni månader är sådant knappt anmärkningsvärdt. Med de vexlande dagarna och nätterna försvann äfven minnet af den 1 Maj hos vårt par, likasom troligen hos de flesta, som då besökte Djurgården. Ja, redan efter fyra veckor var allt så glömdt, att Albert och Celestine åter tillsammans gjorde ett besök derstädes. Detta skedde på en förmiddag. Allt grönskade redan i liflig, saftfull färg. Blommor och foglar ökade behaget med färgprakt, doft och sång. Albert gick utan öfverrock, och Celestine hade blott en lätt crispin af ljusrödt siden. Äfven denna lätta drägt bidrog att göra deras sinnen lättare. Hvar och en har säkert erfarit detta, första gången han efter vinterns slut fått bege sig ut i det fria utan pels och

galoscher. — De följde Brunnsviken åt, förbi Sirishof, ända till det täcka Rosendal. Öfverallt var det tyst och tomt på folk. Den stora krukan besågs af ingen annan än en siska, som drillande satt på dess kant. De välluktande ångorna från pomeransträden, som redan voro utflyttade, njötos blott af soldaten, hvilken stolt vandrade fram och åter mellan de grönmålade lådorna. Han tycktes öfvermätt deraf, ty han framtog just nu sin snusdosa af näfver ech fyllde förnöjd uppå mullbänken. Brunnsviken låg ännu klar som en spegel, då Celestine på den kastade en afskedsblick, i det de begåfvo sig tvärsöfver Djurgården åt vestra sidan. Man kom öfverens att vandra ut till Blockhusudden — der en tarflig middag skulle intagas — gick alltså förbi det ädla Manhem och följde vägen åt, som än beskuggades af lummiga träd, än slingrade sig i solskenet öfver små kullar och mellan små, anspråkslösa hus. Här kunde de helt och hållat glömma, att en hufvudstad med sin oro och sina laster fanns dem så nära. Allt andades här landtlig frid och trefnad. De glömde också alla bekymmer, och i bådas bröst lefde en stilla tillfredsställelse, ehuru den icke gaf sig luft i ord utan blott i stumma handtryckningar.

Middagen var af det slag, som brukas på välmående prestgårdar: färsk abborre, smultron och grädde samt gäsmunkar. Efter middagen tog Albert

en liten lur, insöfd af Celestine, som också sakt vred cigarren bort ifrån hans läppar. De många miner, den halfsofvande härvid gjorde, roade henne hjertligen och stämde hennes sinne gladt. Rummet, uti hvilket de befunno sig, var ett litet ljust hörnrum, och man kunde ifrån detsamma se både uppåt och nedåt farvattnet. En liten vindpust hade blåst upp från öster, och den ena seglaren efter den andra skred makligt förbi, under det att småbåtar ilade fram lika raskt både med och mot vinden. Ett af de stora finska ångfartygen brusade dystert fram, uppfylldt med ifrigt framåtblickande passagerare. Man kunde icke se en lifligare tafla. Celestine betraktade den med förtjusning. »Ack, den som finge bo här!» tänkte hon. För första gången kände hon Alberts brist på penningar och anhöriga tryckande. Hon kunde ju icke få vistas på landet, icke ens på besök hos någon derstädes boende.

Dagen förflöt hastigt. Emedan Celestine var trött af den långa promenaden, tog Albert för återfärden en båt, som landsatte dem vid Waldemarsudden. Härifrån gingo de fram öfver slätten. Denna var redan full af promenerande. Positiv-spelaren skramlade och surrade. En dalpojke gick ikring med sin lilla syster i en korg på ryggen, under det en yngre bror, som åtföljde dem, gick på händerna och hjulade, för att vinna publikens uppmärksamhet och

en belöning i koppar. Den lillas hufvud, som stack fram ur korgen, var så vackert, hon såg så glad och oskuldsfull ut, att Celestine, utom den treskillingsslant Albert gaf sällskapet, rakterade henne med ett sockerbröd ur sin ridikyl. Hon hade svårt att skiljas från det vackra barnet och såg sig ännu vid bortgåendet flera gånger om efter det.

Alla dagar voro nu icke dylika sötebrödsdagar. För Albert isynnerhet hade hvar dag sin plåga. Att sitta med paletten i ena hand och penseln i den andra plågade honom icke; men väl oroade honom det ringa antal af beställningar, som ingått, äfvensom han ofta fann sig oroad af Celestines närvaro. Så snart den person, som för tillfället satt för hans pensel, bortgått, var han alltid säker uppå att få se Celestine inträda. Hon ville då antingen läsa för honom eller prata bort en stund. Han kunde icke neka henne någotdera; men han kunde icke heller aflägsna den tanken, att härigenom hans arbete icke alltid blef lyckadt. Detta var isynnerhet fallet med ett par genremålningar, i hvilka han försökt sig med ledning af goda gravyrer.

En gång hade han sökt upp moster Ulla, för att få några underrättelser från Sara. Att han i detta afseende kände någon liten nyfikenhet, är icke att undra uppå. Ty han visste det, att hon i slutet af April eller början af Maj måste hafva några svåra

dagar. Moster Ulla visste berätta — hon hade haft bref från syster Gustava, som nu var i Lidköping hos Sara — att allt aflupit temligen lyckligt; men att den lilla flickan hade dödt efter några dagar, och att Sara alltännu var krasslig. Underrättelserna voro nu redan gamla nyheter, ty Albert hade uppskjutit detta besök ifrån den ena veckan till den andra, och syster Gustavas bref var redan tre månader gammalt. Allt detta fick Albert veta sent på en afton. Då han ännu sednare kom hem, fann han Celestine i sitt rum, läsande Columbine, i Törnrosens Bok. Läsningen hade uppdrifvit en mer än vanlig portion romantiska griller i hennes täcka hufvud. Albert hade derföre att fägna sig åt ett mer än vanligt svall af ömma försäkringar, åtföljda af varma ömhetsbetygelser. Men Celestine fann honom mer än vanligt kall och tankspridd. Små allusioner på hvad hon för honom uppoffrat, jemte löften att ännu framgent finna sig uti hvarje uppoffring, gjorde synbarligen intet behagligt intryck på Albert. Slutligen, då hon beklagade sig öfver den köld, han visade henne, och gråtande sade: »Ack, Albert, hvad du gör mig olycklig!» — då utbrast han, med en stormande fart i orden:

»Är jag det mindre? — — Du låter mig ofta höra om dina uppoffringar. Tror du ej att jag har någon känsla för hvad jag uppoffrat? Kärlek! visar jag dig icke dagligen min kärlek genom mitt oför-

trutna arbete — så mycket som du tillåter mig arbeta? Lastar jag på dig mina sorger? Menniskan kan icke evigt leka som ett barn. Det kan finnas mycket, som ger mig anledning nog att sörja. I stället för att uppmuntra mig har du blott eviga klagomål. Har jag sagt något om dina miner mot honom, som jag hatar, om era hemliga möten? — — »

För Guds skull, Albert! hvad säger du?

»Hvad jag vet. Tror du jag icke märkte dina suckar vid ert möte på spektaklet — eller såg hur herrskapet följdes åt från Djurgården? Men jag vill icke göra dig förebråelser. Blott jag får vara i fred för ditt eviga klagolåt. Lifvet är annat än kärleksjoller. Det är tungt nog. Låt oss icke med toma ord göra det ännu tyngre.»

Albert! hvad du är orättvis. Ack, jag olyckliga! — —

»Rättvis eller orättvis — lycklig eller olycklig — vi kunna båda hafva nog af det ena och det andra — — »

Låt mig då förklara mig, Albert. Jag vill säga dig allt. Jag — —

»Nej, spara dina förklaringar. Jag önskar icke höra dem. Du har ju redan förut sagt mig *allt*. Lemna mig nu endast i ro.» — —

Söta, söta Albert! — sade hon smekande — visa mig icke ifrån dig. Var icke så grym!

»Jag är icke grym, men du är oförnuftig. Celestine! gå nu på din kammare.»

O, jag är ju så ensam der — och i hela verlden!

»Gå nu. Jag kommer sedan.»

Albert kände likväl ett qval, som han förut aldrig pröfvat, då han hörde den olyckligas tunga steg uppför vindstrappan.

Men Celestine var lika litet utan förebråelser. Hon hade i sitt sinne ofta upprepat den frågan: »Skulle också *han* hafva gjort så?» — lika ofta som hon tyckte sig märka köld hos Albert; och det tyckte hon numera nästan dagligen. Begäret att vara älskad, ja till och med blott omtyckt, är något hos menniskan så ädelt, att det ingalunda förtjenar tadel minst hos qvinnan, med hvars natur det är oförenligt att vara fruktad eller blott respekterad. Van att lefva i sällskaper och se sig beundrad, njöt Celestine af det qvinliga nöjet att åtminstone få visa sig ute på en promenad. Utan att vara mera fåfäng än vanligt, fann hon lätt att hennes sköna och uttrycksfulla ansigte väckte uppmärksamhet, hvar hon visade sig. Promenaderna till Djurgården hade äfven härföre varit henne serdeles kära. De fortforo också någon tid. Albert förde henne till och med tvenne gånger på Djurgårdsspektaklet. Men redan andra gången satt den förargliga blåkappan i logen närmast

deras. Han helsade på Celestine, och hon måste väl besvara helsningen; men ingendera talade ett ord till den andra. Albert vände ryggen åt sin granne. Men Celestine kunde icke afhålla sig ifrån att, mellan akterna, nu och då förbi honom kasta en blick på blåkappan. Det gjorde hon endast för att förvissa sig om, att hon var observerad. Att Albert äfven skulle observera henne och hennes blickar, det trodde hon icke, mycket mindre att den suck, som en gång undföll henne, skulle tränga till hans hjerta. Albert teg, men från denna stund hade han endast sällan tid att följa Celestine ut. Spatserfärderna till Djurgården upphörde helt och hållet.

Ifrån den tid de icke tillsammans lemnade hemmet, för att gemensamt njuta af hvad omständigheterna medgåfvo, fann Celestine den lilla trånga vindskammaren alltmera dyster och otreflig. Albert började äfven på denna tid mer och mer vistas utomhus. Isynnerhet dröjde han alltid borta sent inpå aftnarna. Celestine hade numera icke något arbete, som roade henne. Sjunga till sin lutha kunde hon icke jemnt orka med. De få nya bekantskaper, hon förskaffat sig, voro henne så olika i bildning, att deras sällskap föga intresserade henne. — Alberts ekonomiska ställning hade hindrat honom att förskaffa henne något umgänge, mera öfverensstämmande med hennes smak och lefnadsvanor. — Den vackra års-

tiden fortfor, och hennes belägenhet gjorde rörelse för henne nyttig, till och med nödig. Hvem kan väl då förtänka henne, att hon, fastän ensam, nu och då om aftnarna smög sig ut till Djurgården. Men hon fann snart, att karlarne der betraktade henne med en egen blick —— en blick som hon fann kränkande och olidlig. Hon inskränkte derföre sina promenader till Ladugårdslandets vackra och luftiga gator. Här mötte hon en gång blåkappan. Och besynnerligt — denna ena gång blef icke den enda. Hon hade väl bort undvika Storgatan, der hon alltid råkade honom. Men — han var ju sig alltid lik, så allvarsam och så vänskapsfull. Aldrig berörde han hennes fordna förhållanden och blott lätt de nuvarande. Deras samtal angick endast förhållandet könen emellan i allmänhet — någon gång deras glada barna-dagar. Hon kunde icke dölja för sig, att de stunder, då hon njöt af hans sällskap, voro de för henne njutningsrikaste på hela den långa, tråkiga dagen. Ofta längtade hon efter aftonen. Ja, det hände ett par gånger, att hon fann det Albert dröjde alltför länge hemma. Men han dröjde också blott nere i sitt eget rum — och hon hade märkt, att hon icke alltid der var välkommen.

Säkert hade Albert vid något af dessa tillfällen varit ett osedt, åsyna vittne. Han trodde väl icke sjelf, att han var bedragen. Men han insåg, att i hans

belägenhet och med hans nuvarande humör det icke skulle blifva svårt att draga Celestines hjerta ifrån honom. I sitt innersta måste han tillstå, att en sådan händelse knappt vore honom ovälkommen, om han derjemte blefve fri ifrån all förbindelse och om den ifrågavarande icke varit — just blåkappan. Det skar honom likväl något i hjertat. »Men hvad kan jag egentligen förebrå henne?» tänkte han. »Hon bör ega sin fria vilja. Våra lynnen stämma icke öfverens — Nå väl!» — Och likväl — han kände det tydligt — kokade harm i hans sinne. — »Om» — tänkte han åter — »om *hon* låtit mig arbeta för *dem* och haft någon vård äfven om *min* trefnad! Om hon vårdat sig om hvad mig tillhörde? — Då skulle jag aldrig råkat i dessa sataniska trångmål.»

Nekas kan icke, att Celestine var omsorgsfull och hade vård om Alberts trefnad på sitt sätt. Hon var derföre icke den *hon*, som Albert menade. Men hennes omsorg var så småaktig och fordrade en tacksamhet, hvilken Albert hvarken kunde hysa eller visa.

Här ledas vi åter till historien om det inre. Det var väl i sig sjelf intet trångmål, att Albert numera fått sitt afsked och i följd deraf föryttrat alla sina uniformspersedlar. Men väl bragte det honom i trångmål, att dessa nu voro förvandlade i sedlar — utan *per*. Ty ehuru ohållig och förgänglig en uniformsrock är, i följd af den trånga snitten, så är en

sedel ett ännn förgängligare ting. Den kan utan förlust sönderdelas i flera lappar och blir först då — alldeles i motsats mot en uniform — rätt användbar. Tyvärr är just denna stora användbarhet orsaken, hvarföre lapparna, och med dem det hela, så lätt äro använda. Sålunda kunde det ske, att Alberts uniform, hvilken ännu såg ut att kunna hålla ett år, var alldeles utnött och förstörd inom några veckor. Mången torde hafva funnit, huru litet sedlar penseln, isynnerhet en ännu oöfvad, förmår producera. Den produktion, hvarom vi tala, är naturligtvis den indirekta. Ty för vanskligheten af penselns direkta sedel-produktioner talar Tit. Darells exempel mer än tydligt. Så hade Alberts inkomster mer och mer aftagit, och hans pensel, af brist på uppmuntran, de tvenne sednare veckorna fått helt och hållet hvila. Annonserna tycktes numera intet uträtta. De betalade icke ens kostnaden, och det stora »Porträtt» eller »Märk», för att tre gånger införas, uppgick till mera än en riksdaler banko. Denna del af det inres historia erbjuder derföre, i likhet med hvad som påstås om Sveriges sedan 1810, ringa glädjande utsigter.

En annan sida utgör, som vi veta, Celestines kunskap om och förhållande vid allt detta. Hon hade ett par gånger påmint om guldkeden. Albert småsvor då öfver guldsmedens slarf. Men det hände

sig en gång, att madamen till middagen återkom med toma portören och endast medförde en helsning från frun, hos hvilken maten togs. Den innehöll kort och godt, såsom den framfördes af madamen, »att ingen mat kunde fås förr än sista halfmånaden vore liqviderad. Celestine rodnade af blygsel vid denna nnderrättelse. Hennes kassa räckte icke till de åtta riksdaler, som härtill voro af nöden. Man måste vänta på Alberts hemkomst. Han kom först sent på eftermiddagen. Allt var naturligtvis glömska. Han gick genast ut för att betala »den oförskämda frun.» Och då han hemkom, hade han gjort ackord på ett annat spisqvarter. »Detta var mycket bättre» — försäkrade han — »än det förra. Han hade redan länge varit missnöjd med maten derifrån.» Madamen åter sökte på sin sida hvardagligen bevisa: »att den förra fruns mat varit mycket bättre.» Celestine lemnade afgörandet derhän. Men redan följande morgon saknade hon på väggen i Alberts rum de blanka pistolerna, för hvilka hon alltid haft en sådan fruktan. Hon gjorde ingen efterfrågan. I stället sammanlade hon detta med guldkeden och med den omständigheten, att Albert någon gång haft endast stora sedlar och derföre gjort uppskof med upphandlingen af några små hushållsartiklar. Resultatet af hennes forskningar och kombinationer var mången osedd tår och en anande fruktan för framtiden. Vi

lemna derhän, hvad inverkan detta kunde hafva haft på hennes promenader.

Men just nu tycktes all fruktan vara onödig; ty påföljande morgon fick Albert en beställning af två porträtter. Denna lyckliga händelse gläder säkert läsaren lika mycket som den fröjdade Albert och mig. Vi lemna derföre denna del af historien endast med det tillägg, att om också det lilla hushållets utgifter sednare på hösten förökades jemte sjelfva hushållet, så tilltogo äfven porträttbeställningarne närmare julen. Innan årets slut såg sig dock Albert nödsakad att göra ett diskontlån på trehundrade riksdaler banko. Tvenne omständigheter bestämde honom i synnerhet härtill. För det första ville han hålla sitt ord med insättningen i sparbanken för Saras barns räkning. Han insatte dessutom femtio riksdaler för ett annat litet barns. För det andra beslöt han att taga undervisning i sin konst hos professor Westin. Härtill behöfdes en icke så ringa summa. Men han var säker uppå, att denna utgift i framtiden skulle gifva full ersättning.

Att sinne och lynne kan bero af en tillfällig ebb eller flod i kassan, är icke stort att undra uppå. Mera underbart är det, att humörer verkligen gifvas, som vid dessa vexlingar bibehålla sin munterhet, ja till och med finna sin glädje uti att bele sin egen fattigdom, på samma sätt som en musikalisk ton klin-

gar starkare i ett tomt rum, än i ett med möbler och husgeråd öfverfylldt. Det finnes dock anledning att förmoda, att dessa toner hafva klang endast för en aflägsen åhörare, men för musikanten sjelf sammanblandas i ett omusikaliskt virrvarr. Albert var icke ett af dessa sinnen. Om derföre sedelboken kallas hans lynnes resonansbotten, så visade sig detta alltmera klangfullt ju fastare det för tillfället var. Till följe af denna egenhet, blef en försoning, med derpå följande lugnare förhållande emellan honom och Celastine, någon ersättning för de tilltagande stormar och mulna dagar, hvilka nu efterträdt sommarens herrliga frid och klarhet.

Vi nordbor finna det bäst, huru sommarens värme och behag icke blott inger lätt sinne, utan äfven lättsinne. Alla sväfva då ut i det fria, fria från hvardagliga omgifningar och omsorger. Då tager hvar och en sig utan betänkande fridagar. Nöjet fås då för lätt köp. Hjertat vidgas af naturens värma och begär kärlek. Men äfven detta begär kostar det icke mycket att tillfredsställa. Det är det återkommande ungdomssinnets korta berusning. Först då vintern stundar, vet hvar och en att värdera en egen härd. Då blir man åter husvarm, och den ljufvaste älskarinnas kyssar hafva icke eld nog att ersätta denna hvardagslifvets husvärme. Akten er, j husmödrar, för sommarn. Äfven dess klara dagar

nedsända lätt regnskurar, farliga icke blott för er till torkning upphängda tvätt. Många andra rena band än de på era nytvättade förkläden förtjena då er omsorg.

Men äfven elden i den husliga spisen tarfvar sin vård. Lätt kan en brand ramla ut och, husmodern till grämelse, förstöra den sköna, mjuka mattan. Jag ser alltid i en husfader, som med eldgaffeln i hand förnöjd vandrar igenom sina rum ifrån den ena kakelugnen till den andra, en god husfader. En ungkarl finner sådant tråkigt och försummar alltid, om han ej är snål, att se till elden i sin kakelugn. Albert, till hälften ungkarl, ehuru tvennes man, kunde hafva detta nöje blott i sitt eget rum, ty — Celestine bodde uppe i vindskammarn och — till Lidköping hade han öfver 30 mil.

Han lade en förmiddag penseln ifrån sig och gick ut. Hvart han gick, kunna vi icke veta, men efter ungefär halfannan timma kom han åter hem. Vid porten mumlade han en svordom mellan tänderna, i det han stannade och med stirrande blick såg på — blåkappan, som just nu kom ut ifrån gården N:o 16 vid Riddaregatan. Denne gjorde ett slags half helsning. Albert stirrade efter honom och såg sedan upp mot porten. Der stod tydligt: N:o 16. Han mera sprang än gick in på gården och uppför vindstrappan. Då han ryckte upp Cele-

stines dörr, såg han henne sitta vid bordet med tårfyllda ögon och hufvudet lutadt mot handen. Alberts ankomst var så plötslig, hans rörelser så häftiga och hans uppsyn sådan, att hon ofrivilligt reste sig upp ur stolen, men åter dignade ned på den tillbaka. Hans häftighet mildrades af hennes synbara svaghet och af åtanken på hennes belägenhet. Efter en kort tystnad frågade han långsamt:

»Du gråter? — Har du haft något besök, som så upprört dig?» — —

Albert! icke dessa blickar — jag vill ingenting dölja. Se här — läs! — hon räckte honom ett öppet bref ifrån bordet. Han ögnade uti det, såg att det var skrifvet med fruntimmersstil och läste underskriften: »Rosa Leyonsköld.»

»Och detta måste *han* aflemna? Du bedrar mig, Celestine — eller han är en — — skurk.»

Skurk? Albert, jag är den svaga, och du kan inför mig smäda hvem du vill. Men min öfvertygelse, att *han* är den ädlaste man under solen, skall du icke — —

»Den ädlaste under solen? — Du blygs då ej att tillstå, att du älskar honom, att din kärlek till mig varit hyckleri? Det är af saknad efter honom dina tårar falla? Nå väl! Uppsök honom — skynda! Förstör honom som mig« — — —

Läs då brefvet! Eller läs det icke! Du söker en anledning för att öfvergifva mig — Jag har redan länge anat det. Gå! jag har för dig uppoffrat allt. Fullborda! — — —

Hon gjorde min af att återtaga brefvet. Han sköt hennes hand sakta tillbaka och läste:

»Min egen, goda Celestine!

»Det är lång tid sedan jag skref till dig eller sett en rad af din kära hand. Räkna icke detta för glömska af vår vänskap. O nej! den skall af mig alltid lika heligt bevaras. Gustaf skall för dig närmare förklara orsakerna och förhållandet. Det smärtar dig säkert icke nu mera att höra: att Gustaf är min, min för evigt. Ack! hvad jag nu är lycklig!!! Det låg ofta så rysligt kallt öfver vår innerliga vänskap, att jag såg honom älska dig. — Du har nu löst bandet och skänkt din evigt tacksamma Rosa sällheten. Jag njuter den i dubbelt mått, emedan jag vet att också du är lycklig af din kärlek. Celestine! tro ej att jag dömer som verlden. Vår vänskap är evig, och intet, icke ens grafven, skall skilja oss åt.» — — —

— — — — — — — — — — —

»Åtföljande ber jag dig för vår vänskaps skull mottaga. Du vet att jag ärfver mycket och Gustaf är rik. Det är blott till din egen kassa. Jag har ingen ro, om jag tror, att du måste lefva fram ditt

lif under uppoffringar. Vid vår heliga vänskap besvär jag dig, att nu och för framtiden anse allt oss-emellan för gemensamt. Gustaf förenar sina böner med mina» — — — —

Albert lyftade ögat från brefvet och såg frågande på Celestine. Hon tog ur sin sykorg ett litet hopviket gult papper. Han uppvecklade det. Det bestod af tre stycken 100 R:drs bankosedlar.

»Och dessa nådegåfvor har du mottagit af honom! Du har beklagat dig? — — Du vanärar mig kallblodigt och vill att jag skall tacka dig derför. Det är ett bevis på *hans* — — detta gläder dig. Dina tårar gälla skilsmässan från honom. — Himmel och helvete — har jag icke nog förut?»

Han tog sedlarna, gick till kakelugnen och drog upp spjellet. Då sprang Celestine till och fattade honom i armen. Men han stötte henne våldsamt ifrån sig.

»O! äfven detta,» utropade hon, »skicka dem tillbaka, Albert» — —

Hon föll. Hennes hufvud stötte i fallet mot hörnet af en stol, och blod perlade ner utöfver det slutna ögat och den bleka kinden. Ångestfull lyftade henne Albert upp på sängen — han hade knappt krafter dertill. Under hans bemödanden vaknade hon snart åter. Hennes första ord voro:

Jag förlåter dig, Albert. Döden skall snart göra dig fri!»

Hon tillslöt åter ögonen, likasom skulle hon bjudit till att förverkliga sin spådom. Men menniskan är förunderligt seglifvad, och det fordras stora sorger till ett verkligen brustet hjerta. Lifvet liknar härutinnan det qväfvande tillstånd i sömnen, som af allmogen benämnes: maran rider. Man gör fåfänga försök att undslippa dess qval. Man har, till och med medvetande af, att det blott fordras att kunna vakna, för att åter andas lätt och fritt; men den tryckande tyngden gäckar hvarje bemödande. Endast en våldsam rörelse kan återge oss friheten.

Albert stadnade qvar, tills bloden upphört att rinna, och Celestine redan satt upprätt i sängen. Ingendera hade ett ord eller en tår. Blott en sakta klagan hördes från hennes läppar. Albert kunde icke längre uthärda. Han gick, i det han sade:

»Gör hur du vill. Jag vet det: min heder ligger dig föga om hjertat.» — —

Likasom min lycka dig — inföll hon. — Du har aldrig älskat mig. Min varma kärlek har du icke förstått. Du föraktar den, derföre att den var sann och oegennyttig, derföre att jag — — —

Men Albert hörde henne icke mera. Han var redan utom dörrn, gick ned och skickade uppasserskan till Celestine. Då hon kom in, lågo ännu

sedlarne kringspridda på golfvet, och Celestine höll i handen en blodig näsduk, hvarmed hon aftorkat spåren af sitt fall. Gumman började gråta: »Hon såg nog hur det var. Fröken behöfde intet dölja för henne. Sådana voro alla karlar.»

Men något i Celestines blick visade, att hon icke trodde så om *alla*. »*Han*,» tänkte hon, »han är ädel och förnuftig. Ack, hvarföre?» — det öfriga tänkte hon så tyst, att hon icke ens sjelf kunde förnimma orden till sina tankar. Madamens närvaro besvärade och kränkte henne. Blott här hos denna fremmande och obildade qvinna fann hon deltagande — nej icke deltagande — medlidande. Men ett sådant medlidande är kränkande. Hos Albert skulle äfven blotta medlidandet varit henne en tröst.

Madamen fick derföre genast gå att söka sin man, och åt honom anförtrodde Celestine ett bref till blåkappan. På dess yttre kunde man finna, att det innehöll de orostiftande penningarna. Men också innehöll det intet annat — icke ett enda ord. Blott vid namnet utanpå brefvet var fästadt en kyss — och en tår.

Från denna stund herrskade frid i huset; dock icke i dess invånares hjertan. Här återvände den ingalunda derigenom, att Albert efter några dagar — han hade nu gjort sitt diskontlån — trugade på Ce-

lestine etthundra riksdaler banko. »Hon skulle använda dem huru hon behagade.» Hon tog ovilligt emot dem och begagnade dem alls icke, emedan Albert nu med den noggrannaste omsorg besörjde om hushållets små behofver. Blott korta stunder af dagen sågo de hvarann. Dagarna voro också numera så korta.

Celestine grubblade förgäfves öfver orsaken till den hastiga öfvergången af Alberts kärlek. Hon kände icke det förflutna af hans lif och visste ej, att han intet svar kunde ega till hennes svärmande och hängifna känsla. Hon hade drömt om ett lif af etherisk, innerlig tillgifvenhet och en af denna alstrad lycksalighet, men på ömsesidiga pligter och en af dessas uppfyllande beroende sällhet hade hon aldrig tänkt. Dygd var för henne liktydigt med brusande ungdomskärlek och med den trohet, denna ger och begär. I hennes förbindelse med blåkappan hade denna varma känsla icke ingått. Han var så kall. Men Albert — — —

Albert? var han varm? — Ja, han hade till en början varit det så, som det händer hvarje karl, då en ung, vacker qvinna icke tvekar att låta honom läsa i hennes hjertas sakta upplågande hängifvenhet. Det hade händt Albert en gång förut. Visserligen förteg han detta för Celestine. Men det var ju nu

förbi — och det skulle fordrats en mer än menskllig uppoffring, för att sjelf förvandla en så varm kärlek i blott tillgifvenhet. Han lät sig derföre ledas af omständigheterna och lämpade till dem sina theorier. Allt var sålunda lätt försvaradt, och han framstod för sig sjelf icke såsom lättsinnig och karakterslös, utan som den starke och fördomsfrie mannen. Att hans låga snart släcktes, var naturligt. Den hade aldrig ens varit serdeles stark; ty ungdomskärlekens glada lek kan icke lekas om. Och just detta fordrade Celestine. Hennes fordringar fingo derföre i hans ögon utseendet af efterhängsenhet. Intet åstadkommer hastigare ledsnad än denna. Härtill kom svartsjukan. Ty ingen man är mera rädd för en annans kärlek, än den, som sjelf icke eger någon att erbjuda. Och i ett förhållande, der hvarken lag eller sed binder, är icke lätt att bibehålla tron på en trohet, som enligt tyst öfverenskommelse efter behag kan brytas. Dessutom fanns för Albert tanken på Lidköping och utsigterna för framtiden — — —

Nu stundade för Celestine en tid af nya bekymmer och smärtor, men också af ny glädje. Af bekymren hade Albert sin del — men af glädjen? — — —

Celestine höll med en ung moders svärmande ömhet den lilla sonen på sina armar. Hennes blick

sökte forskande Alberts. Hon väntade der ett återsken af sina egna känslor, och hoppet om en hel framtid låg i denna blick. Men Albert — han hade sett sådant en gång förr. — Hennes ögon sänktes med en tår ned till hennes armars ljufva börda.

NIONDE KAPITLET.

»Jag reser, och osäkert är, när jag kan komma tillbaka.»

Jul och Nyår hade förflutit utan andra julfröjder för Albert, än den priset för några porträtter kunde ingifva. Ett par små julklappar gjorde icke Celestines glädje stor. Att icke heller det lilla sällskap, hon nyligen fått, kunde framtrolla mycken glädje, derom vittnade hennes ofta röda och förgråtna ögon. Hon hade ännu ett sällskap uti en barnflicka, hvars ständiga närvaro, ehuru nödig, föreföll henne besvärlig och äfven gaf Albert ett nytt skäl att undvika vindskammarn. Tidningar och politiska broschyrer förkortade något hans långa aftnar. De förra läste han vanligen på Hamburger-börs, för att tillika hafva liten motion på den långa vägen dit och derifrån. Der sågs han vid denna tid ofta sitta ifrån kl. 6 till kl. 8 om aftnarne. Sällan talade han ett ord med någon af de öfriga gästerna. Hans tid delades uteslutande mellan pipan, tidningarne och toddiglaset. Att han hvarje afton drack *ett* glas toddi torde förefalla mången läsare lågt,

kanske liderligt. Vi få då upplysa, att han alltid drack två, stundom tre glas. Den naturliga orsaken härtill hafva vi förut uppgifvit. Af närvarande förhållande kan blott slutas, att hans halssjuka nu blifvit permanent eller, för att tala i konstspråket, öfvergått i ett kroniskt lidande. Drickandet gjorde honom hvarken munter och språksam eller stämde hans sinne vekare för kärlek och vänskap. Han gick såsom han kommit, tyst och sluten inom sig. Sällan besökte han vid sin hemkomst Celestines rum. Skulle någon efter dessa besök sett honom i hans kammare, kunde man hafva sett honom i timtal sitta med hufvudet lutadt mot handen, stundom med en tår i ögat, alltid med en dof värk i hjertat.

Han vandrade en afton som vanligt hemåt i ett lindrigt yrväder. Då han vek om hörnet vid Jacobs kyrka och närmade sig operahuset, hörde han en späd röst bittert gråta under täta snyftningar. Han såg sig ikring och såg en liten gosse komma sakta tågande ifrån Gustaf Adolfs torg. Han gick närmare och såg gossen bära några säfmattor och tvagor på ryggen, hvilka han fasthöll med ena handen, under det han med rockärmen öfver den andra borttorkade tårarna.

»Hvarföre gråter du, gosse?»

Jo, en käring to mitt bröd ifrå mej. På hela dan har jag inte sålt mer än en matta. Jag skulle

föra hem det te moster Ulla, som är sjuk, så kom ho och to det — och så slo ho mej, när jag sprang efter 'na.

Vid gossens första ord kände Albert en rysning, som genomträngde merg och ben. Den kom sig icke af kölden ute, men den var af en genomträngande köld. Moster Ullas namn förnyade den, och under gossens fortsatta tal ljöd honom denna röst alltmera bekant. Hans hand fällde slanten, hvilken han mekaniskt gripit ur fickan, och fattade darrande gossens, som var våt af snö och tårar. Denne kunde länge hafva fått fortfara att tala, ty Albert fick icke fram ett ord; men han blef rädd för den stumma åtbörden och tystnade tvärt. En minut förflöt förrän Albert kunde fråga:

»Huru heter du?»

Paulus — svarade han, åter gråtande.

Svaret lättade tyngden öfver Alberts bröst, men en obestämd oro gjorde, att han ledde gossen till en af lyktorna på Carl den trettondes torg, i det han sade:

»Har du alltid varit här i Stockholm?»

Nej! hos mamma i Lidköping.

I detsamma föll lyktskenet öfver gossens ansigte. Albert vacklade mot lyktpålen och drog gossen med sig. Hans röst var halft hviskande, då han återtog:

»Adam, du är ju Adam?»

»Pappa!» sade gossen, i det han förvånad såg upp. Men han fruktade icke mera, och hans gråt afstadnade, då Albert lutande sig ned till honom tryckte honom till sig. Det blef åter tystnad, ty Alberts tysta hviskning »Sara, min Sara» hörde icke ens gossen. Han afbröt tystnaden:

Söta pappa, jag fryser så!

»För mig hem till moster Ulla. Tag hit dina mattor, stackars, stackars gosse. Gud i himmelen, låt honom icke förbanna sin olycklige fader!»

Han slängde mattorna och tvagorna på torget, torkade med sin näsduk gossens ögon och ansigte och kysste honom.

»Hvar bor moster Ulla?»

Ve Norrlandsgata. Men ska jag inte ta mattorna med. Moster Ulla ger mej bannor, om jag inte har dem me mej.

»Låt dem ligga. Jag skall köpa dem.»

Men di stjäl bort dem här, och så blir pappa utan mattor. Det är goda mattor — di kostar tolf skilling stycket.

»Låt dem vara. Jag betalar dem åt moster Ulla; men vill icke ha dem.»

Pappa kan la ändå låta moster få dem — återtog den envisa gossen.

Albert fick lof att taga mattbyltet i ena handen, och med den andra svepte han, så godt sig göra

lät, skörtet af sin rock kring gossen, som skallrade tänder af kölden. Så bar det af nedåt Norrlandsgatan. Albert gick tyst. Gossen hade också intet att säga, förr än de gingo förbi en brödförsäljning, som han väl kände.

Detta hära är brödmagasinet! — sade han.

»Se här, Adam, gå och köp bröd för detta. Här är slantar till kringlor åt dig.»

Jag är inte Adam, pappa, jag är Paulus. Kringlor vill jag inte ha. Moster har sagt, att di ger mera hålbröd än kringlor, och af det blir magen mätt.

Han gick. Ur fickan på den stora frack, han bar utanpå tröjan, framtog han ett snöre och trädde behändigt kakorna på detta. Med ett »vänta litet» sprang han tillbaka till nästa gathörn och kom åter med tvenne sillar, invecklade i ett papper, under armen och brödknippan i handen. I andra handen höll han ett stycke af brödet, hvarpå han åt med mycken matlust. Hans gång och åtbörder voro nu raska och muntra. Äfvenså hans ord:

»Vet du, pappa, ena sill'n är så stor.»

Albert tackade i sitt sinne Gud, att gossen icke kunde fatta hans blygsel och hans smärta.

»Hvarföre vill du icke heta Adam?»

Nej. Moster har sagt att jag inte får heta så, se'n jag blifvit döpter till Paulus. Det var roligt,

må pappa tro! Det var så grannt i körkan och så mycke folk så.

»Ha vi ännu långt till moster?»

Nej, d'ä just här.

Gossen vek af in på en gård. Han gick in under ett slags portlider, som ledde till bakgården, bultade på en dörr och ropade:

D'ä jag, moster Ulla. Pappa ä' mä.

En qvinna öppnade — det var icke moster Ulla — gossen gick in, och Albert följde honom. Rummet var snyggt och således icke otrefligt, ehuru möblernas ringhet vittnade om dess invånares fattigdom. En säng och ett stort skåp utgjorde dess förnämsta artiklar. Härtill kom en gammal länstol, uti hvilken moster sjelf hade tagit plats framför den lilla kakelugnen. Ännu en dynstol, men utan öfverdrag, fanns att tillgå. Den bjöds åt Albert att sitta på. Qvinnan, som öppnat dörrn, höll en bok i handen och hade tydligen till föreläsnings-kateder begagnat en liten pall, som stod invid moster Ullas länstol. Kaffepannan vid kakelugnen saknades icke. En rödspräcklig katt, ett mellanting mellan invånare och inventarium, satt i sängen.

»God afton, fru,» sade Albert.

Gud bevare mej! Löjtnanten? Hvar har gossen fått reda på herrn? Tag af dig den der rocken,

Paulus. Der finnas torra strumpor bakom kakelugnen.

»Hur har han kommit hit? Hvar finns Sara? Är hon här i Stockholm?»

Nej, Gunådaste mej! Hon lär väl inga resor göra mera, den stackars Sara. Hon har alltsedan i våras varit eländig och sjuk. Gossen här skickade hon med en Vestgöthe hit upp för åtta veckor se'n. Gustava har lång tid varit hos henne i Lidköping. Nu lär hon väl vara derifrån. Hon skulle taga de två äldre flickorna till sig. Bara den yngsta är nu hemma hos modren. Hon kan nog ha göra att sköta ett barn, så skral som hon varit hela långa tiden bortåt — —

»Hvad är det då för en sjukdom?»

Hvad annat än lungsoten, kan jag tro. Hon skrifver väl, att hon icke har den; men gossen här säger, att hon hostar hela dagarna igenom.

Ja! och det bara rena blo'n — tillade denne.

»Hvarför har då moster Ulla ingenting sagt för mig? Vet ni inte hvar jag bor?»

Jo, full vet jag det. Jag känner nog till henne, som passar upp på herrskapet. Men Sara skref hit och förbjöd mig, att jag för all del ingenting skulle säga till herr löjtnanten. Och så har här ingen nöd gått åt oss. Jag har, Gud vare lof, haft dagligt bröd, fast jag kom ifrån snusboden. Nu har det väl

varit värre ett par, tre veckor. Men bara jag kommer på fötter igen för den stygga gikten, så skall det väl gå.

Albert hade svårt att förstå, hvad gumman menade med dagligt bröd. Han såg på gossen, som blek och mager trängde sig fram till kakelugnen med en half sill, uppstucken på ett jernspett.

»Det här går icke an för gossen, moster Ulla. Han måste lära sig något. Finns här någon bagare i grannskapet? Jag skall genast gå dit.»

Nóg finns här nära till en, och han är just en beskedlig karl. Men det är nu så sent. I morgon — —

»Det kan icke hjelpas. I morgon — — reser jag bort — — på en tid. Vill ni inte vara god och visa mig till bagarn?» frågade han qvinnan med boken.

Gerna, om nådig herrn så vill.

»Adjö så länge, moster Ulla. Skaffa er en portnyckel, så att jag sednare på qvällen kan slippa in.»

Om löjtnanten då slår tre starka slag på porten. Eljest så — —

Men Albert hörde icke på fortsättningen. Han gick till bagarn, som bodde vid Jakobs-Bergsgränd Med honom öfverenskom han, att Adam (den sig Paulus kallade) skulle mottagas som lärling och efter åtta år blifva utlärd. I anseende till hans ännu

späda ålder, »då han föga nytta kunde göra, men väl äta som en hel karl,» efter bagarns utsago, utfäste sig Albert att i ett för allt betala tvåhundra riksdaler, femtio nu genast kontant, och resten genom en kontrabok med Sparbanken, af räntan hvarå bagaren lofvade skaffa gossen »bättre med kläder, än som vanligen plär bestås.» Affären var snart uppgjord, och bagarn gaf sin skriftliga förbindelse med behörigt qvitto å inbetalningen, bevittnadt af tvenne rättskaffens gesäller.

»Tag emot gossen, som af en döende,» slöt Albert, »ty jag reser i morgon bort och vet ej när jag kan komma åter.»

Bagarn försäkrade, »att han var menniska, som en ann, och icke hade för sed att illa handtera folks barn.» De åtskildes med ett handslag.

Nu vandrade Albert af tillbaka åt Carl XIII:s torg. Vid Enkhusgränden stötte han uppå en åkare, som med tom släda var stadd på återvägen till Brunkebergstorget. Han ropade på åkaren och satte sig uti. »Till Riddaregatan!» sade han med en stämma så saktmodig, att åkaren, der han dinglande stod bak på meden, med förvåning tittade fram på hans mustascher.

Läsaren må sjelf försöka att i ett sakta yrväder färdas fram så der på en åkarsläda, i vanligt sakta åkare-kamps-lunk, och säge sedan hvad för tankar,

glada eller sorgliga, som intaga hans sinne. Alberts voro af intetdera slaget. Han färdades fram som i en dröm, och de förbiskymtande lyktorna tycktes honom stadda på en färd nedåt vår eländiga jord, på samma sätt som snöflingorna. Han tillslöt ögonen, för att undfly den spökverld, i hvilken han tyckte sig vara försatt. Men då föreföll det honom åter som om han i hvarje ögonblick varit på vägen att nedstörta i en afgrund. Han väntade, att farten nu just skulle tilltaga med oändlig hastighet, och kunde icke qväfva begäret att skåda ned i det djup, som öppnade sig emot honom, utan såg åter upp, men såg på nytt samma lek af lyktor och snöflingor. Under dessa vexlande fantasier hann han slutligen fram till egen port. Liksom i drömmen gick han in i sitt rum, tog ur byrån den omnämnda kontraboken och något penningar, samt återvände genast, utan att ens hafva tändt eld på ljuset.

»Sitt här bredvid och kör duktigt på, så får du duktigt drickspengar; en riksdaler öfver taxan,» sade han till åkaren.

Denne kröp upp och slog på af alla krafter; men kampen tycktes icke serdeles bry sig om den unga gossens påminnelser. Albert tog då piskan, och hästen tog en helt ny fart. Detta hjelpte. Han kände sig lättare, under det han mumlade: »Hvarföre har du en gång gifvit dig till häst? — — Tror

du icke den, du drager, har ett tyngre lass än du? — — eller att icke svårare piskor finnas än denna?» Ett »oppsan» och några smackningar afvexlade med pikslängarna och frågorna. Att dessa sednare voro för djupsinniga för både åkarn och hästen och således förblefvo obesvarade, behöfver icke nämnas. Emellertid gick färden raskt. Vid bagarns port steg Albert af, gick in och aflemnade kontraboken, i samma vittnens närvaro som förut. Sedan for han till moster Ulla. Porten stod ännu öppen, men genom luckans springor lyste nu icke, såsom förra gången, något eldsken. Han knackade sakta på dörrn, och hans: »det är jag, moster Ulla,» besvarades genast med ett »straxt.»

Då han kommit in, började qvinnan, som öppnat dörren, skramla med sköräsken. Snart dansade muntra gnistor fram, vid takten af eldstålets gnidning mot flintan, och spridde öfver moster Ullas anlete en rodnad, som på fyratio år icke besökt det vid dagsljus. Hon satt ännu qvar i sin länstol, med fötterna väl inlindade i en gammal matta. Albert var ännu sysselsatt att slå snön utaf sig, då lågan från en svafvelsticka färgade föremålen i rummet blåbleka och snart förvandlade mörker i ljus, sedan den omnämnda qvinnan påtändt en liten ljusstump, fästad i ljusknekten öfver en gammal tennstake.

Vid dess sken såg Albert gossen, hvars andetag han i mörkret hört, lugnt insomnad i en vrå af rummet. Hvaraf bädden bestod, kunde han icke urskilja, ty öfver den var ett temmeligen snyggt, ehuru groft, lakan utbredt. Men han såg tydligen, att en yllekjol företrädde täckets ställe. Utan omständigheter tog han den lilla pallen och satte sig på den, vid bädden. En stund såg han med oafvända blickar på den lugnt sofvande gossen. Moster Ulla hade takt nog att icke störa honom med ett enda ord. Men då han fattade gossens hand och sakta upplyftade den, knäppte hon sina händer andäktigt tillsammans. Af ingifvelse eller kanske blott af vana började hon sakta:

"Herren välsigne oss och bevare oss;
Herren upplyse sitt ansigte öfver oss och vare oss nådig;
Herren vände sitt ansigte till oss och gifve oss en evig frid!"

Albert lät henne fortfara ostörd. Han böjde blott litet sitt hufvud nedåt och tryckte gossens arm mot sina torra och brännande ögon. Gerna skulle han länge suttit så; men bönens slut gjorde slut på den korta dvalan. Sakta lade han den späda armen åter ned på bädden, och steg upp,

»Se här, moster Ulla! Detta papper bör ni förvara. Det är kontraktet med bagarn. Låt gossen

gå dit i morgon. Här är också litet åt moster Ulla. Se ibland till den stackars gossens kläder.»

Han gaf henne kontraktet och en summa penningar. Gummans tårar voro genast till hands, då hon svarade:

Jag har alltid sagt det, att herr löjtnanten är en god och beskedlig herre — Gud välsigne honom, som drar försorg om det arma barnet och också icke glömmer mig. Jag skulle just egentligen icke böra fråga, men dröjer herrn länge borta?

»Ja, jag dröjer länge.»

Reser herr löjtnanten något till Lidköping?

»Kanske träffar jag Sara snart nog. — Adjö, moster Ulla»

Ack, hvad hon skall bli glad. Gud bevare löjtnanten! Gå och lys du, Lisa!

Lisa tog ljuset och närmade sig dörrn; men då han öppnade den, rusade blåsten in, ljuset slocknade, och han lemnade dem i samma mörker, hvari han vid sin ankomst funnit dem.

Han begaf sig åter hemåt. Åkaren var villig, ehuru han småputtrade: »f-n till väder! — Skall du stanna, din kanalje? — Nu slår hon tie.» Men hästen var ovillig, ehuru han teg som muren. Vid Enkhusgränden gick den icke vidare fram, och efter

flera fåfänga försök att härtill förmå den, måste Albert stiga utaf, liqvidera åkaren och fortsätta färden till fots.

Mångahanda tankar vandrade i hans hufvud sina egna vägar. Blott en enda stod fast. Den, att undfly de bekymmer, som hopade sig öfver honom. Han tänkte: »*henne* vill jag, kan jag icke återse. Det är sannt: hon har sjelf önskat sig full frihet, och äfven lemnat mig en dylik. Men hurudant vore nu ett möte! Och hvartill skulle det tjena? Kärlek kan jag icke gifva henne. Medlidande med henne hyser jag, men huru skall jag visa det? — Och *denna?* Men hvarföre har hon kastat sig i armarna på mig? — Jag har ju knappt gjort ett enda steg. Också Sara! Skulle jag väl fästat mig vid henne annorlunda än blott flygtigt, om icke hon — —? Olycka och fördömelse, hvart jag vänder mig. Jag är fri, ty jag gör dem båda endast olyckliga. Och har jag icke betalt dessa olycksaliga förbindelser med mitt lifs lugn? Fördömdt, att menniskan så eländigt skall bindas af fördomen. Jag är utan skuld, ty jag har icke kunnat göra deras lycka. Att våra tycken icke stämt öfverens har utgången visat. Men huru kan jag rå derför? Den som i menniskans hjerta nedlade behofvet att älska och älskas, har der äfven nedlagt fordran på ett föremål för denna kärlek. Jag har icke fun-

nit detta föremål. Jag rår icke derför. Ödet, omständigheterna, en tillfällighet har kedjat mig i förhållanden, hvilka jag afskyr. Ja, jag hatar dessa band. Jag är fri; jag bör undfly dem. Fly? och huru? Det gifves blott ett sätt. Jag är ruinerad! jag har intet val. — — Sämre än nu, i dessa dagliga qval, kan det icke bli.»

Han kom hem och smög sig så tyst som möjligt in i sitt rum, ty han såg att Celestine ännu hade eld på ljus. Han antände äfven ljuset och fästade genast med en suck sina blickar på väggen öfver sängen, der han förut haft sina pistoler. En lätt rysning lopp öfver hans rygg. Det var som om han kännt till något kallt, i motsats mot den varma andedrägten ur en pistol. Sanningen kräfver sin rätt, och vi måste tillstå, att Alberts första göromål var, att ur ett nätt flaskfoder på byrån upptaga en slipad flaska, med Gustaf den 3:djes namn i gyllene bokstäfver. Dess innehåll var lika genomskinligt som sjelfva flaskan. Om något mindre glas fanns till hands, är svårt att numera afgöra; men det säkra är, att Albert hällde i ett dricksglas upp till bräddarna och drack deraf ungefär en tredjedel. Han måtte hafva förnyat manövern, ty glaset stod följande morgonen qvar på byrån; men af dess innehåll återstod knappt sjettedelen.

Han tog emellertid upp sitt guldur ur vestfickan, en ganska dyrbar klackring af fingret och en kråsnål af juveler från spegellådan, sammanlade allt detta i ett omslag af papper och stack det i ett litet glasskrin, som i locket visade hans och Saras sammanflätade namn. Skrinet förseglade han och satte sig derefter ned att skrifva. Han skref blott några få rader, vek ihop papperet till en liten biljett och ställde utanskriften till: C. v. P. Biljetten innehöll:

»Vän Carl! Jag reser, och osäkert är, när jag kan komma tillbaka. Jag lemnar här min lilla egendom. Använder du den icke för att betäcka den borgen, du för mig ingått, så sänd det förseglade glasskrinet med dess innehåll till Lidköping — — du vet väl — och låt henne här behålla det öfriga. Lef väl! Förbanna icke mitt minne. Gud hjelpe dig till ett lyckligare slut! än Din A.»

Nu ihopsamlade han åtskilliga bref och andra papper ur byråns serskilda små lådor, bar alltsammans i kakelugnen och tände eld derpå. Under det lågan ännu fladdrade som starkast, uppvecklade han ett litet rosenrödt papper, betraktade en hårlock, som låg deruti, kysste den sakta och lät den sedan flyga i elden. Några minuter stod han nu tankfull, eller kanske tanklös, framför den hastigt nedbrunna bra-

san, värmde sina händer mot den ringa glöden och gned dem mot hvarandra med en viss förnöjelse. Men snart syntes ingen enda gnista. Hans händer kände icke mera till någon värme. Då skakades han åter af en lätt rysning och sade med temligen hög röst:

»Det är förbi. Det är tid.»

Han nedtog sin öfverrock och hade just hunnit få den uppå sig, då han hörde tysta steg i vindstrappan. Dörrn gick upp och Celestine trädde in, till hälften afklädd, men med en stor ylleshawl öfver hufvud och axlar.

»Förlåt mig, Albert, men jag hörde dig tala. Jag trodde du var sjuk. Men hvad, skall du ännu gå ut?» —

Ja — sade han enstafvigt, i det han gick mot bordet och samlade ihop några finare och gröfre blyertspennor, som der lågo kringströdda.

»Så sent, Albert?»

Ja! jag måste gå.

»Albert, bedrag mig icke! Du har förut varit hela nätterna borta. Hvarföre vill du icke lefva hemma, Albert, hos din Celestine. Men du är ledsen vid mig. Du trifs icke mera hos mig.» Tårarna trängde fram ur de djupa ögonen. »Söta Albert, gå icke bort! Öfvergif mig icke!»

Hon sträckte de bara armarna emot honom. Shawlen hade fallit ifrån hennes hufvud och axlar. Det lyste så hvitt, vekt och varmt derunder. Hennes röst var så innerligt bedjande, och tåren glänste så rörande vid randen af det höghvälfda och rörliga ögonlocket. Albert såg blott engång ditåt och fällde ned armarna. Men hastigt vände han sig om, grep till sin portfölj och inlade i den några blad rent papper, under det han sade:

Jag måste gå, söta Celestine. Jag har arbete. Det är en död, som jag skall porträttera. Han begrafves — —

»Hu, en död? Du ensam med den döda?» — —

Se så, var icke barnslig, gå upp till dig. Jag skall lysa dig, stackars min Celestine.

Han sade de sista orden med en liten sväfning på rösten. Hon gick fram och slog de fina armarna kring hans hals.

»Söta Albert! Du kommer ju upp till mig, då du kommer hem? Jag vet icke, men jag låter dig så ogerna gå i afton.»

En stund stodo de så, hon med hufvudet lutadt mot hans axel, och han med tillslutna ögon. Slutligen upprepade han:

Se så! Gå nu, min Celestine.

I detsamma tryckte han en kyss på hennes läppar, gick till byrån och fattade ljuset. Hon såg efter honom, torkade sig om läpparna, likasom om något obehagligt hade fäst sig vid dem. Hennes blick föll på den slipade flaskan och glaset, och hennes bröst höjdes af en tung suck. Det såg ut, som om hon haft något på sinnet att säga, men icke kunnat hitta det rätta ordet. Hon sade blott ett sakta, icke serdeles varmt:

»God natt!»

Förr än Albert hann i farstun med ljuset, var hon redan försvunnen, och han hörde henne med någon häftighet slå igen dörren till vindskammaren. Långsamt vände Albert om. Han stannade vid sin dörr, kastade portföljen på golfvet, fattade sin hatt och stjelpte ljuset i tvättkannan på kommoden. Derpå gick han åter ut, läste till dörrn och stoppade nyckeln i sin ficka, samt lemnade huset N:o 16.

Kyparen på Hamburger-Börs stod ute i porten och var just i begrepp att stänga till den, då han såg en man i syrtut och hatt komma gående ifrån Regeringsgatan. Då han kom i skenet af lyktan från farstun och gick förbi kyparen, kände den-

ne igen Albert och helsade. Han svarade blott med en nick och gick in. Här funnos ännu gäster i rummet närmast till höger, och ett skrålande sällskap i rökrummet. Albert gick fram till disken, reqvirerade toddy och begaf sig in i den lilla kammaren midtframför salsdörrn, ehuru der nu var mörkt. Kyparen kom snart med ljus; men Albert sade i en arg ton:

»Tag bort det. Det behöfs icke.»

Sedan han fått det begärda glaset, dröjde det icke länge, förr än hans röst hördes från kammaren:

»Kypare?»

Jaha!

»Ett glas till.»

Kyparena sågo förvånade på hvarandra, och en af dem, densamma som förut, skyndade sig att efterkomma befallningen. Han tog ett nytt glas, ty han nästan fruktade att gå in i den mörka kammaren för att afhemta det gamla. Då han fört in detta, var han knappt åter ute i salen, förr än Albert följde honom. Förskräckt drog han sig undan. Albert tog upp ur sin ficka en vacker rödbottnig silkesnäsduk, räckte fram den och sade, ehuru med oredig röst:

»Der, betala du glasen!»

Gossen ville icke taga emot den. Albert lät den falla på golfvet och gick hastigt ut. Kyparena sågo honom svigta mot dörrposten, men ingen af dem hade lust att skratta, och den som följde efter, för att släppa ut honom, slog porten åter till, så fort han kunde.

Fem minuter sednare vandrade en trasig, illa klädd karl öfver Norrbro, under det han försigtigt spejade omkring sig åt alla håll. Han såg en ensam person komma emot sig öfver Gustaf Adolfs torg, och stannade. Denna person, hvilken han nu urskiljde vara en karl med hatt på hufvudet, stannade äfven, då han hunnit upp på bron, och lutade sig mot barrieren. Men efter några ögonblick tog han vägen nedför trappan åt Rosenbad till. Nyfiken tittade trashanken öfver skranket. Han såg den fremmande stanna på afsatsen af trappan. Då han åter efter ett ögonblick skulle fortsätta sin färd, föll han ikull och rullade utföre. Ett par hvarf sågs han vältra fram och åter på gången nedanföre. Då skramlade den tunga jernkeden vid dess kant, och han var försvunnen.

Trashanken sprang till andra sidan af bron och tittade ned i strömmen, men han såg der ingenting. Han gick då makligt och varsamt nedför den nämda trappan. Nere på gången låg en hatt. Han tog upp

den och strök den med handen. Den kändes ganska fin. Då tog han sin egen trasiga mössa, slängde den hurtigt i strömmen och satte den funna hatten på hufvudet. Ett sakta, gnäggande skratt gick öfver hans läppar, och han mumlade förnöjd: Det går an!

HISTORIA

OM

MARI APPELBERG.

FÖRSTA OCH SISTA KAPITLET.

»Nej, det går icke an, sade jag i mitt sinne.»

Uppttecknaren af Alberts öden sedan hans sista resa från Lidköping har, hvilket lätteligen inses, icke utan många och trägna forskningar kunnat komma sanningen så nära, som skett. En del underrättelser har han erhållit genom de i polisen afgifna berättelser, då sednare på våren en drunknad person flöt upp vid Skeppsholmen. Det mesta har han likväl ur blåkappans mun, som endast under vilkor, att hans namn skulle förtigas och öfriga namn, utom Alberts, förändras eller blott utmärkas med initialerna, för den goda sakens skull, i skriftliga anteckningar meddelat hvad han i saken kände. Men angående Celestines vidare öden iakttog han en envis tystnad, föregifvande att de dels voro honom obekanta, dels, så vidt han kände dem, af den art att han helst teg dermed, isynnerhet då det gällde en person, för hvilken han fordom hyst en synnerlig tillgifvenhet.

Må läsaren, eller den älskvärda läsarinnan — kanske kan jag icke hoppas på flere, än den ena, hos hvilken jag gerna önskade med ett knäfall rekommendera mig och min bok — sjelfve döma om huru mycket min nyfikenhet i detta afseende borde vara retad. I hvarje qvinna jag mötte, med ett blekt, intressant ansigte och med mörka, djupa ögon, sökte jag Celestine. — En afton hade jag gjort besök i ett hus vid Ladugårdslandstorget. I förbigående sagdt, tror jag, att ett besök der kan göra hvilken perukstock som helst till snillrik. Åtminstone inträffade detta på sätt och vis med mig. Ty då jag vandrade af hemåt, förbi källaren Äpplet, Melanders och lyktpålarna på Carl XIII:s torg — hvilket allt påminte mig om så mycket — då rann en ljus idé upp i mitt hufvud. Jag kom ihåg, att moster Ulla varit bekant med Celestines madam. Händelsevis ankom en åkare, just då jag som bäst stod förvånad öfver mitt hufvuds kombinationsförmåga, med högra handen tryckt mot pannan. Kanske var det densamma, som Albert begagnat sin sista afton? Må vara, tänkte jag, satte mig hastigt uti och röt lika hurtigt: »Norrlandsgatan.» Snart hade jag hunnit till det bekanta bageriet. Bagaren var icke sjelf hemma. Men på min förfrågan efter lärlingen Paulus, inställde sig en blek, ljushårig yngling och mätte mig med frågande blickar. Med en viss rörelse betraktade

jag honom, i det jag jemförde hans utseende med den bild jag gjort mig af Albert, och det dröjde en stund, förrän jag hann påminna mig mitt ärende och frågade efter moster Ulla. Hon bodde nu på söder vid Tanto. Men intet kunde afkyla min ifver. Ett, tu, tre, satt jag åter i slädan. Min åkare tycktes känna staden och husen, som jag min lilla vindskammare. Det var mig derföre icke svårt att hitta reda på moster Ullas logis. Jag afskedade åkaren och steg in. Gumman höll som bäst på att hacka` köttbullar, som hon dagen derpå skulle afyttra. I början visade hon sig litet sluten och fremmande. Men då jag försäkrat henne, att jag var en slägtinge till Celestine, lät hemta en butelj öl och framtog min stora snusdosa, öppnade hon sin språklåda. Långt inpå natten lyssnade jag till dess rika skatter. Flera gånger under sin berättelse upprepade hon, »att ingen menniska numera kunde veta, hvar den omtalade madamen höll hus; dessutom vore hon ett enfaldigt våp och visste ingenting.»

Nedanstående berättelse är derföre att anse såsom moster Ullas, ehuru jag genom å vederbörlig ort inhemtade upplysningar fyllt åtskilliga luckor i densamma, utan att jag hvarken på dessa ställen eller för öfrigt kunnat härma det utmärkta, episka behaget i gummans framställning.

Moster Ullas berättelse.

Jo se, saken är den. När jag nu i vinter ett år se'n, det var i Februari månad, en gång gick hemåt — jag bodde då här som nu på söder, och en välsignad dag hade jag haft; jag hade sålt alla mina köttbullar den dagen — ja då, när jag just gick om hörnet vid Timmermansgatan, så satt der en ung qvinna vid väggen. Hon höll båda händerna för sitt ansigte och stödde armbågarna mot knäna. Just så här satt hon — men inte gret hon och icke heller hörde jag henne klaga eller sucka. Jag tänkte för mig sjelf: den menniskan måste vara sjuk — och fast jag är både gammal och fattig, så har jag ett godt hjerta för min nästa. Den Heliga Skrift säger ju, att alla menniskor äro vår nästa. Jag frågade henne:

»Är hon sjuk?»

Då såg hon upp på mig med ett par så vackra ögon, så att de riktigt glänste, fast det redan var bra mörkt. Men ingenting svarade hon annat, än att hon med sin mjuka hand fattade mig sakta i armen. Jag frågade då igen:

»Hvar bor hon?»

Nu lossnade hennes tungas band, som det heter i skriften, och hon svarade mig i en vacker och beskedlig ton:

Jag — jag bor nu ingenstans.

»Hvart vill hon då taga vägen till natten?» sade jag. Ty jag tänkte: kanske är det någon stackars tjensteflicka, som blifvit bortkörd för något litet fel. Ty jag vet nog, hvad en sträng matmoder vill säga, om hon till har en ung och vacker piga. Jag tänkte som så: hon kan ju den stackarn få ligga i mitt lilla kyffe. Mat kan hon också få, efter Gud i dag gifvit mig en så god förtjenst. Då hon icke gaf något svar, utan började att gråta bittert, så sade jag henne min mening rent ut. Men då skulle man sett. Då steg hon upp och föll mig kring halsen och kysste mitt gamla kindben och sade:

»Tack, goda gumma. Gud har icke ännu helt och hållet förskjutit mig, då han sändt en så god menniska till mig.»

Och så gingo vi båda hit hem till mig. Hon ville på vägen hjelpa mig att bära korgen, men den var nu tom och tyngde icke stort. Och dessutom var hon så svag på fötterna, att jag måste leda henne, förrän vi hunno hit.

Men när jag kom hem och fått slå upp eld och då såg på henne, der hon satt i min länstol — för jag förde henne dit genast jag kom in — då såg jag att hon var för fin för att vara en piga. Hon hade på sig en brun klädning af tibett eller hur det kallas och en vacker silkesduk på halsen och en stor,

vacker duk på hufvudet, och två guldringar sutto på fingret på venstra handen, som hon höll på stolskarmen. Då blef jag riktigt förskräckt. Men jag sade intet, utan tänkte: Det är bäst att hon i fred får gråta ut — ty hon fortfor alltjemt att gråta — kanske är hon, tänkte jag, någon stackare, som råkat i oenighet med sin man eller med sina föräldrar — för jag kunde icke se på henne om hon var fru eller mamsell; men då blir det väl i morgon åter bra igen.

Sedan jag hunnit värma upp ett par köttbullar och varit ute efter ett stop dricka, bad jag henne äta något litet varmt. Ty sorgen närer icke menniskan. Hon sade väl, att hon icke var hungrig, men jag tvang henne ändtligen att komma till bordet. När hon nu bortlade den stora duken, som hon haft på hufvudet, och satte sig vid bordet der lampan stod, då föreföll mig hennes unga ansigte så bekant, att jag icke kunde låta bli att säga:

»Herre min Gud! så lik — Hur får jag kalla — —? Mamsell eller är det fröken — —?»

Hon ryckte uppå sig, då jag sade så, och såg nästan som skrämd ut, och sade litet häftigt:

Kalla mig Mari. — Jag heter *Mari Appelberg.*

Mari Appelberg, tänkte jag. Det är besynnerligt. Jag visste inte rätt, hvad jag skulle tänka. Fråga ville jag inte heller då om aftonen, efter hon

såg så skrämd ut, då jag ville veta hennes namn och karakter.

Följande dagen talade jag beskedligt vid henne och fick veta, att hon bodde vid Högbergsgatan. Hon sade gråtande, att polisen velat taga henne, utan att hon visste, hvarföre det skedde, och att hon, vid underrättelsen om att de kommit till huset, flytt ut på gatan, der hon hela dagen vandrat ikring för att uppsöka aflägsna trakter. Nu visste hon icke ens, i hvilken del af staden hon var.

Förrän jag gick ut på min försäljning, tog hon ur den lilla fickan på sitt förkläde några sedlar och bjöd dem åt mig. Då tog jag en riksdaler, gick till en beskedlig fru i grannskapet och köpte åt henne en bit schokla och litet mjölk. Se'n hämtade jag in några spånor, tog fram min kaffepanna, som var alldeles ren; ty jag hade, så sannt jag här står (hon satt i länstolen), icke smakat en tår kaffe sedan Julen. Jag lofvade henne att höra åt, huru det stod till vid Högbergsgatan, förmanade henne att bära sin sorg som en kristen, och begaf mig ut med min korg.

Under min vandring åt slussen hade jag många funderingar. Säkert, tänkte jag, måste det vara hon. Jag hade ju sett henne redan förut, och efter hans död — herrn vet väl, hvem jag menar; det är icke bra att nämna så'na så här sent på qvällen —

hvad skulle jag säga igen? jo då var hon mycket sjuk, och jag vakade öfver henne i tvenne nätter. Der gick då flera gånger om dagen en ung offser och frågade, hur hon mådde. Madamen sade mig, att hon till samma offser fört ett bref från den döda — Gud gifve honom ro! — Jag hörde också, att han, sedan hon blifvit frisk igen, skaffat henne andra rum, ty der ville hon icke mera bo. Han hade också skaffat barnet på barnhuset, fastän det lär kostat mycket på henne att lemna det ifrån sig.

Sedan dess har jag många gånger sett henne, men alltid så fin och grann, som en prinsessa. Och sällan har jag sett henne till fots, men mest åkande. Jag har alltid väl kännt igen henne, för hon ser annorlunda på en, än andra ser. Nå, nå! tänkte jag mången gång, den stackarn flyger väl nu, tills hon brännt vingarna på sig. Fast jag önskar ingen ondt; men det har så gått med mången ann.

När jag kom till huset, vid Högbergsgatan, der hon bodde, gick jag in i köket. Af värdfolkets piga fick jag veta, att polisen visiterat hennes rum och att husvärden nu hade nyckeln om händer. Pigan tycktes icke vara god på henne, fast jag inte tror, att hon hade gjort pigan något ondt. Hon sade, att der gått många karlar hos henne och att det om nätterna varit mycket bultningar på porten och fönsterluckor-

na. Polisbetjenterna hade sagt, att hon inte hette Mari Appelberg. — Det visste jag förut! — De hade sagt, att den rätta Mari Appelberg hade tagit mycket pengar hos en herre på Norr och farit öfver till Ryssland med galet pass och låtit kalla sig fröken. Nu hade hon blifvit skickad tillbaka derifrån. Så sa' hon också, att polisbetjenterna hade sagt, att en stortjuf, klädd som en herre, hade flera gånger varit i huset. Derföre ville de föra henne upp i polisen.

När vi som bäst talades vid, så kom det en ung flicka, som såg bra sorgsen ut, och frågade om mamsell icke ännu varit hemma. Jag fick veta, att hon passade upp på mamsell Mari. Då sade jag: »kom med mig, kära jungfru, så får hon veta, hvar mamsell är.» Vi taltes länge vid i portgången. Hon kände hela historien. Den der offsern hade hyrt rum vid Hornsgatan och *de* hade varit goda vänner. Slutligen hade offsern rest bort och varit borta ett halft år. Under denna tid hade hon blifvit uppasserska hos mamsell Mari, som ofta varit sorgsen och gråtit. Ingen hade på den tiden besökt henne, utom en gammal herre, som bodde i samma hus. Men en dag, då mamsell var ute i staden, hade en ung offser varit der och frågat efter fröken. Herrn förstår väl nu, huru saken hängde ihop. Men den arma flickan, hon kunde icke förstå det. Hon hade

svarat, att der ingen fröken bodde, bara en mamsell. Hon visste icke ens sjelf hennes namn. Då hade offsern noga frågat, hur hon såg ut, och tyckts precis känna henne. Om afton, när mamsell var hemma och den gamla herrn satt hos henne, kom en gosse med ett bref. Gamla herrn hade tagit brefvet och läst utanskriften. Då hade han blifvit blek, som ett lik, och bett mamsell stänga till dörrn till yttre rummet, der flickan satt. Hon hade der hört, huru mamsell gråtande sagt, att hennes mor var en fröken. Men sedan hade hon intet vidare hört, förr än mamsell ropat »min far!» och börjat skrika på hjelp. Och då hon kommit in, hade den gamla herrn legat på golfvet som död, med mun och näsa i blod. Hon hade då sprungit efter hjelp. Den gamla herrn hade man burit till sina rum, och han hade dött ännu samma natt. Genast följande dagen hade mamsell flyttat till Högbergsgatan, der hon nu bott öfver ett år. Men från denna stund hade mamsell, så ofta hon var ensam med henne, alltid varit sorgsen, ofta gått ikring golfvet och talat för sig sjelf och ibland sett ut, som hon varit litet vurmig. Men mot henne hade hon alltid varit beskedlig och skänkt henne pengar och annat.

Allt detta berättade hon. Hon sade, att hon icke förstod sig derpå. Men jag visste hvad jag visste. Jag bad henne gå in till husvärden och be-

gära nyckeln till mamsells rum, för att få hennes kappa. Men han hade svarat: »att han icke lemnade dem i någon annans hand än mamsellns egen.»

Mot afton, när jag kom hem, såg jag henne sitta lutad mot kakelugnen i det der hörnet. Jag sade: »God afton, mamsell,» för fröken ville jag ej säga, »jag har varit hemma i mamsells qvarter, men husvärden vill icke ge nyckeln åt någon annan än henne sjelf. I morgon tidigt skall jag följa mamsell dit.» Då såg hon på mig med så'na ögon, så att jag blef helt rädd. Intet svarade hon heller, utan vände bort hufvudet och tittade bakom kakelugnen. Då märkte jag, att det icke stod rätt till med henne. Jag ledde henne derföre till sängen och klädde utaf henne — Sjelf låg jag den natten på golfvet — Hon lät mig göra med sig hvad jag ville.

En stund låg hon stilla och tyst. Men sedan började hon prata för sig sjelf om sin lilla gosse och om strömmen och om sin far. — Gud bevare mig för så'nt. Det lät så hemskt när hon sade: »fryser du inte, din lilla stackare? — Din pappa, han har varmt i strömmen. — — Men huru kunde jag veta, att han var min far? — — — Oh! oh! — strömmen — vatten — gif mig vatten»!

Jag skyndade mig till henne med vatten, och Gud skall veta, att stora tårar föllo ned i skålen, då jag bar den till henne. För en stund blef hon nu

åter tyst, men då begynte hon igen att prata härs och tvärs. Jag var helt rådlös med henne; men som jag hade litet fläderthé och hoppmans droppar, så tänkte jag: det kan väl icke skada heller. Och så kokade jag thé åt henne och gaf henne in af dropparna. Hon kom snart till svettning och somnade sedan mot morgonen.

Hela följande dagen var hon lugn, men så matt, så att jag icke kunde lemna henne ensam. Jag tog då af hennes pengar och köpte för dem några små förnödenheter. På eftermiddagen var hon redan så bra, att hon drack lite buljong, som jag kokat åt henne, och vi talte en lång stund om hennes affärer. Jag rådde henne att resa bort till Örebro eller ditåt och skaffa sig en kondition. Men dit ville hon inte. Hon sade sjelf, att hon skulle resa till Gefle. Derförinnan måste hon dock sälja en hop saker. Vi kommo öfverens, att hon så länge skulle flytta hit till mig. Jag, som väl kände en fru i klädståndet vid Benicke-brinken, lofvade henne att nog bestyra om försäljningen.

Nästa dag begåfvo vi oss ut tillsamman. När hon gått ett stycke i friska luften, såg hon allt raskare ut, och fast hon ännu var blek, så var hon riktigt vacker, så att allt folk vi mötte gapade på henne. Jag var mycket rädd, att hon skulle taga illa vid sig och åter ta sig till att sörja. Men hon

tycktes icke bry sig derom, utan lagade bara litet om den stora, vackra duken på hufvudet och såg på sina händer, likasom hon skulle skämts öfver att hon icke hade några handskar. Jag visade henne, hur hon borde gå för att lättast komma hem till sitt. Emellertid skulle jag gå till Södermalmstorg, för att skaffa bärare, och så skildes vi åt.

Här fick moster Ulla besök af en grannqvinna, och hennes berättelse blef afbruten. Jag bekänner, att jag icke alls fann något behag i detta afbrott just nu, då jag hoppades på slutet af berättelsen och med skäl väntade på upplysningar, huru denna historia sammanhängde med Celestines öde. Jag hade väl mina gissningar för mig, men de voro på långt när icke säkra och kunde fullkomligt jemföras med Ferrando Brunos*) begrepp om den underbara källan, i hvilken engeln Michael så nådigt och slipadt bad honom titta. För att i någon mån dämpa min ogemena nyfikenhet, satte jag mig ned vid det rankiga bordet, utbredde min plånbok midtemellan en tallrik hackadt kött och en skål med svagdricka och begynte uppteckna, hvad jag redan hört. Gummornas resonnemang om ett vedlass, som de dagen

---

*) Se Törnrosens bok, imperialoktav-upplagan.

derpå skulle köpa i kompani, störde mig föga; mera förvirrades jag af mina tankars gång eller rättare utflygter. Jag tänkte: om det vore hon? — Huru förunderligt vore icke då hennes lif? Men hvem kan säga, att hon handlat orätt? Hon skulle då gått under för en idé — sann eller falsk, det är detsamma; ty hvem afgör här i verlden, öfver hvad som är sannt eller osannt? Väl föreföll det mig som om sjelfva det öde, hvilket en idé i utförandet röner, borde vara en måttstock för dess sanning. Ty, säga hvad man vill, verldens gång är i det hela taget bra förnuftig; åtminstone är det svårt att hitta uppå någon förnuftigare. Till det minsta vore det besynnerligt, att vår Herre, om något förnuftigare funnes, icke skulle hafva kunnat komma underfund dermed, eller, om han insett en förnuftigare verldsordning, icke skulle hafva utfört den i verkligheten. Visserligen skulle man kunna så anse, att vår jord är en ibland de sämsta, och att det på en eller annan planet skulle gå vida klokare och mera rättvist till. Då vore det endast en olycka, att mången verldsförbättrare, hvars planer, som man säger, gått upp i rök, icke blifvit född t. ex. i månen. Men om också planeternes Upphofsman funnit för godt att göra den ena planeten till en akademi af himmelsk visdom och den andra till ett dårhus, så kan rimligtvis intet skäl finnas, hvarföre vi menniskor, som uppen-

barligen af naturen äro lika väl qvalificerade för att vara invånare på den ena som på den andra planeten, just kommit att få vår plats på dårhuset, och det utan att alls vara i saken hörda. Af oss kan då icke heller med skäl mycket begäras. Men låt också allt detta vara sannt, så är det likväl säkrast att taga saken kallt. Ty det är klart, att bland dårars tal den är den dåraktigaste, som tror sig ensam vara klok. Om någon derföre säger: »se här ett medel att göra er kloka, dygdiga och lyckliga;» jag vet dock, att det icke skall gagna er, ty j ären alla alltför vridna för att begripa dess stora värde,» så är detta detsamma som att säga: mitt medel har blott *det enda felet* att icke duga. Det hjelper icke att säga: »era barnabarns barnabarn skola vara klokare och förstå att begagna det.» Ty detta är lika med den önskan: ack, om jag blifvit född i månen!

Osäkert är till hvilka resultater min tankegång kunnat ytterligare leda mig. Men just då jag med handen på hjertat och säkert med en jemmerlig uppsyn suckade: skall jag då lemna alla mina sköna, ehuru outförbara, planer här i moster Ullas kammare? då stod moster Ulla sjelf framför mig och sade bekräftande:

»Herrn skall nu få höra mera.»

Jag ryste. Hon fortfor:

Hvar slutade jag nu? Jo, det var sannt! Jag skulle gå till Södermalms torg efter bärare. Men der fick jag inga. Jag måste derföre gå ända till Tyska brinken. Det dröjde derföre allt något, förrän jag hann uträtta mitt ärende, och till min olycka gick jag tillbaka öfver Benicke-brinken, för att på samma gång tala med frun i klädståndet. Vid mina år går man inte heller så fort, och frun hade också så mycket att säga och fråga.

När jag nu på återvägen väl hunnit till stadshuset och stretade uppför Göthgatsbacken, då kom der en mängd folk nedför backen, och då jag såg dit, såg jag mamselln gå framför hopen — jag kände så väl igen den vackra duken, som hon bar på hufvudet. Det är rena sanningen, att mina gamla ben begynte darra, så att jag inte längre kunde taga ett enda steg. När di kom närmare, såg jag att hon var klädd i kappa, och två gemena — med respekt till sägandes — sifrasionskarlar höllo henne under armarne, som voro uträdda genom armhålen. Inga handskar hade hon nu heller. De nästan släpade henne med sig, ty hon orkade knappt röra på fötterna, och hufvudet hängde ned på ena axeln. När hon kom midtför der jag stod, såg hon upp på mig. Det var en blick! den gick mig genom merg och ben. Men då fick jag mina krafter igen och följde med, med de öfriga, och jag sa' åt henne: »Var inte rädd, mamsell, de skola icke göra er nå-

got ondt; ni är ju oskyldig.» Då såg hon igen på mig, liksom för att tacka mig, för det jag tröstade henne. Den stackarn orkade väl icke tala. Och åt sifrasionskarlarna sa' jag: »ser herrarne inte, att mamsell är sjuk? Gå icke så fort med henne.» För jag visste, att man måste vara höflig med dem. Och de begynte att gå saktare.

Men när vi kom till röda slussen, så var der en sådan trängsel, att de måste stanna. Medan jag nu stod der och gret, så kom der en herre och ställde sig framför mig. Han var klädd i en präktig blå pels med en fin hatt på hufvudet. Jag har sett honom ofta förut. Han har ett vackert ansigte med qvicka ögon, knottrigt hår och tunna läppar, och är rektor eller lektor, eller hur det heter. Han frågade mig:

»Hvem är det, man der för bort?»

Åh, det är en stackars mamsell, som ingenting ondt gjort — svarade jag. Då sa' han:

»En mamsell? — Är det icke en fröken, Celest — —?»

Men jag hörde icke mera. Ty de hade redan gått bort med henne — — —

Också jag hörde icke mera. Jag kastade en sedel åt moster Ulla och skyndade bort, ty jag hade hört nog.

Mina illusioner hade försvunnit. Jag kände det tydligen, då jag sorgsen och grubblande vandrade hemåt öfver de mörka och folktoma gatorna. Nej, *det går icke an!* sade jag i mitt sinne.

Men, sade jag åter: du är kanske för svag. En starkare själ skall kanske icke känna och tänka som du? Mina tankar föllo ofrivilligt på mannen, som talat med moster Ulla vid röda slussen. Jag tänkte: *han* sade intet derom; men månne i *hans* ansigte kunde läsas: »*Det går an?*»

Pris: 1 R:dr B:co.